

Saint

1030

15818

LEGUJABB
KÜLFÖLDI REGÉNYCSARNOK.

SZERKESZTI ÉS KIADJA

FRIEBEISZ ISTVÁN.

XXV és XXVI-dik Füzet.

A TŰCSÖK.

NÉPREGÉNY A FALUSI ÉLETBŐL.

IRTA

SAND-GYÖRY.

FORDITÁ

FEKETE SOMA.

HUSZONÖTÖDIK és HUSZONHATODIK KÖTET.

PESTEN, 1857.

NYOMATOTT WODIANER F.-NÉL.

~~L. 108. 9.
1982~~

15818/5/1

~~26622~~

M. N. MŰZÉUM KÖNYVTÁRA
II. Nyomt. Növevények
1922. év 9. sz.

I.

Barbeau atyus meglehetősen jó állapotban volt la Cosse helységben, s mint vagyonos gazda ember tagja vala a községi tanácsnak. Két szántóföldet birt, melyek családját táplálák s azonfölül még némi hasznot is hajta. Rétjein sok szekér szénát kaszált, s kivéve a patak mellett termő füvet, mely kákaival vegyes volt, első minőségű marhatakarmanynak tartatott az a helységben.

Barbeau atyus háza jól volt építve, cserépszindelylyel fedve, és fekvése egészséges vala; a konyhakert jó termést szolgáltatata. Szőleje hat kapásu volt. Pajtája mögött végre szép gyümölcsös terüle el, mely bőven terme szilvát, cseresznyét, körtvét s almát. A gyümölcsöskerttel határos, két órányi kerületű diófák a legvénebbek s legnagyobbak valának.

Barbeau atyus elhatározott férfi s épen nem volt rossz jellemű, családját nagyon szerette, a nélkül hogy igaztalan tudott volna lenni szomszédjai és községi társai iránt.

Három gyermeke volt már, midőn Barbeauné anyónak eszébe jutott — alkalmasint úgy vélekedve, hogy elegendő vagyonnal bír öt gyermek részére, s közelgető korosságánál fogva sietnie kell — hogy férjét két szép

fimagzattal ajándékozta meg egyszerre; s minthogy a két gyermek annyira hasonlított egymáshoz, hogy csaknem lehetlen volt megkülönböztetni egyiket a másikatól, tehát „besson-oknak“, azaz: egészen egyenlő kinézetű ikreknek ismertettek.

Sagettené anyó, ki az ikreket születésöknél kötényébe fogá, az elsöszülöttnek keresztcskét csinált tüvel karjára; mert ugy vélekedék, hogy a nyakkötő vagy más efféle különböztetési jegy fölcseréltethetnék, s a korosbikat megfoszthatná az elsöszülöttség jogától.

— Majd, midön a gyermek erősebb lesz, monda, eltörölhetlen jegyet kell csinálni annak.

Ez nem is maradt abban. A korosbik Silvain nevet nyert, miböl nemsokára Silviet lön, hogy megkülönböztessék bátyjától, ki a keresztapai tisztet helyettesíté s képviselé nála. Az ifjabbikat Landry-nak nevezék, s e nevet megtartá, a mint azt a kerestségnél kapta, mert nagybátyja, ki keresztapja volt, ifjusága óta mindig Landriche-nek neveztetett.

Barbeau atyus a vásárról való visszatértekor kissé elcsudálkozott, midön két fejcskét pillanta meg a böcsőben.

— Oh! oh! kiálta fel, a böcső nagyon kicsiny. Holnap reggel nagyobbra kell azt csinálnom.

Ő beavatta magát kissé az asztalosságba,

a nélkül hogy megtanulta volna azt, és ön-maga csinálta házibutorai felét. Most már nem esodálkozik tovább, és ápolá feleségét, ki egy pohár forralt, fűszeres bort ivék, és jól érezé magát közben.

— Te oly szorgalmatos vagy, anyjok, monda neki, hogy én sem dughatom össze kezemet valóban. Ime két táplálni való gyermekünk van itt, kik nélkül voltakép ellehennénk ugyan; mi annyit jelent hogy: ezután a szántóföldet szorgalmatosan meg kell munkálnom s a baromról, marháról kellőleg gondoskodnom. Légy csak nyugton, majd eldolgoztatunk mi; de legközelbi alkalommal ne ajándékozzál meg hárommal, az már nagyon sok volna!

Barbeauné anyó sirni kezdett, mi Barbeau atyusnak nagyon fájt.

— No csak ne aggódjál, biztatá őt, ne epeszd magadat, kedves anyjokom. Hiszen nem azért mondtam, hogy szemrehányásokkal illesselek, sőt részemről örülök és nagyon köszönöm neked. Mind a két fiú csinos és jól termett; semmi hibájok, s én meg vagyok elégedve velök.

— Ah, istenem! monda a nő, jól tudom, apjok, hogy nem illetsz szemrehányással a szegény férgék miatt; de nagyon rettegek, mert mindig azt hallottam, hogy az ikrek, kik annyira hasonlítanak egymáshoz, nagyon nehezen nevelhetők fel. Sok bajt okoznak, s

többnyire vesznie kell az egyiknek, hogy a másik jól érezze magát.

— Micsoda! kiálta fel az apa. Hát valóban igaz volna az? Én részemről még nem láttam egymáshoz egészen hasonló ikreket. Ez eset nem fordul elő gyakran. De Sagettené anyó ért ahhoz, s ő megmondja nekünk, mi van a dologban.

Az odahivatott Sagettené anyó ekkép felele:

— Bizza rám magát kigyelmetek: mindkét fiú diszleni fog, és szépen, vidáman fölserdül; nem fognak betegeskedni mint más gyermekek. Én ötven év óta üzöm mesterségemet, s vidékünk valamennyi gyermekét látom világra jönni, s élni vagy elhalni. Nem első eset tehát, hogy ikreket fogok. Először: a hasonlóságnak semmi köze az egészséghez. Vannak ikrek, kik nem hasonlítanak inkább egymáshoz, mint kigyelmed és én, s olykor az egyik erős, a másik gyöngé; azért van aztán, hogy az egyik életben marad, s a másik elhal. De tekintsék csak fiuceskáikat: mindenik oly szép és vaskos, mintha egyetlen fiúcska volna. Ők tehát anyjok méhében nem követtek el semmi méltatlanságot egymáson; mindketten szép módosan érkeztek meg, a nélkül hogy anyjoknak nagyon sok fájdalmat okoztak s önmagok fájdalmakat szenvedtek volna. Oly öröm nézdelni reájok, hogy mily vidámak és életrevalók. Vigasztalódjék hát, Barbeauné anyjok, öröme lesz ki-

gyelmednek, midőn felnőni látandja őket, és ha folyvást így növekednek, utoljára nem lesznek megkülönböztethetők egymástól, ha szemmel nem tartatnak naponként; mert én sohasem láttam még ily ikreket. Olyanok ők mint két fogolymadárka, melyek épen most bujtak ki a tojásból — s oly szépek, s oly hasonlók, hogy csak az anya fogolymadár ismer rájuk.

— Hisz ez mind szép dolog, viszonzá Barbeau atyus, füle tövét vakarva, de én azt hallottam, hogy a mely ikrek hasonlítanak egymáshoz, annyira megkedvelik egymást, hogy nem élhetnek egymás nélkül, s hogy kettő közül legalább az egyik agyon busúlja magát, ha elválasztatnak.

— Az tiszta igazság, monda Sagettené anyó; de figyeljen kigyelmetek, mit mond egy tapasztalt asszony. Ne feledje, mert én talán nem leszek itt többé, hogy jó tanácsot adjak kigyelmeteknek, midőn e gyermekek oly korosak lesznek, hogy el kell hagyniok egymást. Midőn ikreik ismerni kezdik egymást, ne hagyja őket mindig egymás mellett kigyelmetek. Hadd menjen egyik a munkához, míg a másik a házat őrzi. Midőn az egyik halászni megy, hadd menjen a másik vadászni. Midőn az egyik a juhokat őrzi, a másik menjen az ökrök után a legelőre. Midőn az egyiknek egy pohár vizet ad kigyelmetek, adjon a másiknak egy pohár bort, és megfordítva. Sohase igazítsa útba s büntesse mindkettőt

egyszerre; ne ruházza őket egy formán; midőn az egyiknek kalap födi fejét, sapkát viseljen a másik, s mindenek előtt zubbonyaiknak nem szabad egyenlő szintűeknek lenniök. De különösen akadályozni kell, hogy kölcsönösen föl ne cseréljék egymást és el legyenek egymás nélkül. Attól tartok, hogy szavaim a szélnek bocsátvák; de ha kigyelmetek nem követi tanácsomat, nagyon megbánja egykor.

Sagettené anyó arany szavakat monda, és meghívénék neki. Megigérték hogy szavai értelmében cselekvendnek, és szép ajándékot nyujtának neki, mielőtt elbocsáttatott. Mint-hogy pedig azonkívül sürgetőleg ajánlotta, hogy az ikrek választassanak el első táplálékokra nézve, minél előbb szoptató-dajka után látának.

A helységben azonban nem volt található. Barbeauné anyjok, ki maga szoptatta előbbi gyermekeit, épen nem volt elkészülve kettősökre. Barbeau atyusnak tehát útra kellett mennie, hogy keresse föl a nélkülözhetlen dajkát, s e közben az anya kénytelen volt önmaga szoptatni a két kisedet, kiket nem hagyhatott éhezni.

A mi falusi embereink nem határozzák el magokat oly hirtelen; bármily gazdagok, nem állhatják meg az alkudozást. Tudták, hogy Barbeau fizethet, s ugy vélekedének, hogy a többé nem fiatal anyjok nem szoptathat két szopóst a nélkül, hogy el ne erőtlenedjék. Tehát valamennyi dajka, kiket Bar-

beau atyus találhatott, tizennyolcz livret kívánt havonkint, sem többet sem kevesebbet, mint más polgárembertől.

Barbeau atyus ellenben csak 12 — 15 livret szánt arra, ugy vélekedvén, hogy az már sok, falusi emberre nézve. Bejárta mind a szomszédos helységeket, s alkudozott minden eredmény nélkül. A dolog nem volt nagyon sürgetős, mert két oly kised nem árthatott még anyjának, és mindkettő oly jókedvű, oly nyugodt vala s oly keveset sira, hogy körülbelül mindkét magzat sem sivalgott többet a háznál egyetlenegnél. Midőn az egyik iker-testvér aludt, aludt a másik is. Az apa megbővítette, kitoldotta a bölcst, és ha mindkettő egyszerre sirt, egyszerre ringattatának nyugalomra is.

Barbeau atyus végre megegyezett egy dajkával tizenöt livre díjban havonként, és csak öt livre tüpézn volt köztök még a fennakadás, midőn a háziasszony így szóla férjéhez:

— Ejh! kedves férjem, én nem látom át, miért adjunk ki száznyolczvan vagy épen kétszáz livret, mintha bizony mi urak és dámák volnánk, s mintha én már nagyon koros volnék mindkét magzatom szoptatására. Van nekem elég tejbőségem. Fiacskáink már egy hónaposak, és valóban épen nem vésznek! Merlauné, kit egyiköknek szoptató dajkájává akarsz fogadni, félig sem oly erős és egészséges mint én; ő már tizennyolcz

hónapos anya, s az nem használ az oly kis gyermeknek. Sagettené tanácsolta ugyan, hogy válasszunk külön egymástól ikreinket, nehogy túlságosan megkedveljék egymást, s neki igaza van, de ő azt is mondotta, hogy mindkettőjüket jól ápoljuk egyszersmind; mert az ikrek voltakép nem szoktak oly erősek lenni, mint más gyermekek. Én jobban szeretem, ha ikreink szerfölött szeretik egymást, mint ha egyiknek tönkre kell jutnia a másik miatt. S a kettő közül aztán melyiket kellene dajkának adnom? Megvallom hogy épen oly nehéz volna megválnom az egyiktől, mint a másiktól. Bátran elmondhatom ugyan, hogy valamennyi gyermekem nagyon kedves volt nekem; de tudja Isten! nekem mindig úgy látszik, hogy e magzataink a legszebbek, legtakarosabbak, kiket valaha karjaimon hordoztam. Mindig azt gondolom, hogy el kell veszítenem őket. Kérlek tehát, kedves férjem, ne törődjél többé a dajkával; egyébiránt teljesíteni fogjuk, mit Sagettené mondott. De hiszen hogyan is szerethetnék szerfölött egymást az ily szopósok? hiszen alig különböztethetik meg kezöket s lábokat egymástól, midőn elválasztatnak a szopástól.

— Ez mind rendén van, feleség, felele Barbeau atyus, midőn gyönyörködve szemlélgeté még szerfölött erős és virágzó feleségét; de ha a gyermekek nőni kezdenek, egészség könnyen meg találja sinleni —

— Ne aggódjál, monda Barbeauné, oly

jó étvágyam van, mintha épen tizenöt éves volnék; s megigérem neked, hogy tudtadra adom, ha nagyon elgyöngit a szoptatás; akkor még mindig van idő, hogy kiadjuk a szegény gyermekek egyikét a háztól.

Barbeau atyus annyival inkább beléegyezett a dologba, minthogy ő sem volt barátja a hasztalan kiadásoknak. Barbeauné folyvást szoptatá ikreit, a nélkül hogy panaszkodott vagy szenvedt volna. A szoptatás oly keveset ártott egészségének, hogy fiai elválasztása után két év múlva szép leánykát szült, ki Nanette nevet nyert és szinte az anyai emléket szopta. De az kissé nagyon sok volt, és talán nagyon elerőtlenedett volna, ha legkorosbik leánya, ki első gyermekét szülé, nem szoptatja vala koronként kiseded öcsését.

Igy növekedék lassanként a család, és az apró nagybátyák s nagynénék nemsokára játszodozni kezdének onokahugaikkal és onokaöcséséikkel a verőfényen. Az előbbiek alig voltak megkülönböztethetők az utóbbiaktól; némelye lármásabb, némelye erkölcsösebb és értelmesebb vala.

II.

Az ikrek felnöttek, hogy öröm volt rájuk nézni, a nélkül hogy többet betegeskedtek volna más gyermekeknél; s oly szelid és csöndes vérmérsékűek voltak, hogy annyit sem látszottak szenvedni a fogjövés- és növésben, mint a többi gyermekek.

Szökék voltak, és szökék maradának egész életökben. Arczulatok nagyon kellemes, természetök karsu, egyenes, szemeik kékek, nagyok, vállaik jóidomúak voltak, nagyobbak és tetterösebbek valának mint valamennyi egykorácsu gyermektársaik, s a vidék népsége, mely la Cosse helységen keresztülméne, megállá szemléletökre és hasonlóságuk bámulására. A ki látta őket, ily szavakkal távozott tőlök:

— Bizony gyönyörű két fiúcska!

Az ikreket nagyon gyakran meg is szólították s kikérdezték, mi által neki bátorodván, midőn felnöttek, épen nem mntatták azon balik, ügyetlen magaviseletet, mi oly gyakran sajátja a falusi gyermekeknek. Ők barátságosak és nyiltak valának mindenki iránt, s a helyett, hogy a bokrok mögé rejtődtek volna, mint falusi gyermekeink szoktak tenni, midőn idegen embert látnak, bátran, de szerényen léptek az ismerősök vagy ismeretlenek elé, és készséggel felelének min-

den kérdésre, a nélkül hogy megzavarodva lesütötték szemeiket vagy sokáig kéretek volna magokat. Első pillantásra a szem nem különböztethető meg őket egymástól, annyira hasonlítanak egymáshoz mint egyik tojás a másikhoz. De midőn negyedóráig szemlélgette őket az ember, észrevette, hogy Landry egy hajszálnyival nagyobb és erősebb volt, hogy kissé sűrűbb, vastagabb haja, erősebb idomú orra és elevenebb szeme vala. Szélesebb homloka és határozottabb tekintete volt egyszersmind; a jegy is, mely testvérének jobb pofáján volt, nála a bal pofán vala, és sokkal világosabban volt látható. A helységbeli emberek kellően megismerék őket; de pillanatig mégis tétovázának folyvást, s alkonyatkor vagy némi távolságban csaknem mindnyájan tévedének annál inkább, minthogy az ikrek hangja egészen egyenlő volt, s az egyik a másiknak neve szólítására felele, a nélkül hogy figyelmeztessenek a tévedésre, mert ők jól tudták, hogy könnyen megtévedhetének személyeikben. Olykor még maga Barbeau atyus is megtévedt. Csak anyjok nem cserélte fel őket soha egymással, még a legsötétebb éjben sem vagy oly nagy távolságban, hogy sem nem láthatta, sem beszélni nem halhatta őket. Sagettené pontosan megmondotta ezt jó előre.

Az egyik valóban olyan is volt mint a másik, és ha Landrynak egy szikrával több elhatározottsága volt, mint ikerbátyjának: Sil-

vinet oly gyöngédelmű s oly okos vala, hogy az embernek épen úgy kellett szeretnie őt, mint öcsését. A szülők három hónapiglan kellőleg gondoskodának arról, hogy a szerfölött nagy vonzalom megakadályoztassék a két testvér közt. Három hónap falun hosszú idő, midőn az ember szokás ellen tesz valamit. De egy részről láták, hogy az bizony nem sokat használta, más részről pedig a tisztelendő úr azt mondotta, hogy Sagettené anyó együgyű fecsegő s a mit egyszer a jó isten a természet törvényeibe rejtett, az emberek nem változtathatják meg. Így lassanként mindent feledének, a mit azelőtt föltek magokban. Midőn először leölték rólok a zubbonyokat, nadrágban viendők őket a misére, egyenlő posztóba öltözteték őket, mert mind a két nadrágcsa anyjok olcsó szoknyájából készítettett és ugyanazon szabásu vala, mert a helybeli szabó nem tudott másféle szabást.

Midőn fölserdültek, az emberek megjegyzék, hogy izlésök a színre nézve megegyezik, s midőn Rosetta nagynénjök mindeniköknek egy-egy nyakkendőt akart ajándékozni új-esztendőre, mindketten ugyanazon lillaszínű kendőt választák a házaló batujából, ki pókoslábu poroszkája hátán hordoztatá házról házra portékáit. A nagynéne kérdé tőlök, vajon ők tették-e az egyenlő választást, hogy mindig egyenlően ruháztassanak. De az ikrek nem kérdezkedének a hogyan és miértről;

Silvint azt felelte, hogy az a legszebb szín, s legesinosabb példány a szatócs egész göngyölegében, s Landry hasonlóan oda nyilatkozott, hogy a többi nyakkendő mind csunya.

— S milyenek találjátok lovam színét? kérdezé a házaló mosolyogva.

— Nagyon csunyanak, monda Landry. Ugy néz ki, mint valamely vén szarka.

— Ugy van, nagyon csúnya, veté utána Silvint. Épen olyan, mint a félig megkopasztott szarka.

— Ime látja kigyelmed, monda a szatócs ravasz tekintettel a nagynénének, hogy a fiúknak egészen egyenlő szemeik vannak. Midőn az egyik sárgának látja a vereset, a másik vörösnek látja a sárgát, s ebben nem szabad ellentmondani nekik, mert ha két ily egymáshoz hasonló ikret akadályozni akarnak, hogy egy és ugyanazon minta két lenyomatának tekintse magát: akkor bárgyukká lesznek s nem tudják többé, hogy mit beszéljenek.

A szatócs azért mondá ezt, mert az ő lillaszínű nyakravalói nem voltak jóféle színűek, és mert szeretett volna kettőt eladni egyszerre.

Ennek következtén a szülőknek eszköz ágában sem volt többé, hogy az ikreket elkülönítsék vagy különbséget tegyenek közöttök, egészen egyenlő ruházatban járatták tehát őket, úgy hogy mostmár még gyakrabban fölcseréltetének egymással, mint azelőtt. Va-

jon gyermeki pajkosság, csintalanság, vagy ama természeti törvény hatalma volt-e az, mit a tisztelendő megdönthetlennel nyilatkoztatott, elég az ahhoz hogy, midőn az egyik egy darabot eltört faczipőjéből, a másik tüstént levágott egy darabot a maga faczipőjéből és a rozga faczipőt ugyanazon lábán hordozá, a melyiken testvére. Midőn az egyik ujjas-mellényét vagy sapkáját elszaggatá, a másik oly csalékonyan utánozá a szakasztást, hogy az ember azt hihette, miszerint mindkettő csak úgy véletlenül szaggaták el ruháikat. Ha aztán kérdőre vonták az ikreket, titokban csak örültek.

Szerencsére vagy szerencsétlenségre e kölcsönös vonzalom mind nagyobb lőn, s midőn a fiúk kissé értelmesedni kezdenek, úgy vélekedének, hogy más gyermekekkel nem mulathatnak, ha valamelyikök hiányzik onnan; s midőn apjuk megkísérlette egyszer, egész nap magánál tartóztatni az egyiket, míg a másik az anyjánál maradt, oly szomorú volt mind a két fiú, oly levert és lomha volt mindkettő a munkánál, hogy betegeknek tarták őket. Midőn estve újra egymás társaságában voltak, karöltve vagy egymás kezét fogva magányos úton járának és újra nem akarának haza jönni, oly jól érzék magokat egymás társaságában, és mert kissé duzzogtak szülőikre a rajtok elkövetett szivbeli fájdalom miatt. Efféle kísérlet nem tétetett többé, mert apa és anya a nagybátyákkal, nagy-

nénékkel, fi- és nőtestvérekkel együtt oly vonzalmat tanusíta az ikrek irányában, mely nem volt egészen ment a gyöngeségtől. Ők büszkék valának a fiúkra, mert oly sok szépet mondanak rólok, és mert sem rútak, sem együgyűek sem konokok nem valának. Barbeau atyus olykor nyugtalankodni kezdte, ha elgondolá magában, mi lehetne e folytonos együttlét megszokásából, ha egyszer férfiakká izmosodnak. E közben eszébe jutának Sagettené jósszavai, és ingerkedni kezdte velök s egymásra féltékenyekké próbálá tenni őket.

Midőn valami hibát követtek el, ekkor p. o. megrántá Silvinet fülét, és így szóla Landrynak :

— Ezúttal megengedek neked, mert te rendszerint az okosabbik vagy.

De Silvinet csak örült, bármint égtek is fülei, hogy testvére büntetlenül szabadúla meg; Landry pedig sirt, mintha ő kapott volna büntetést. Próbát tettek azzal is, hogy afféle dolgot, melyet mindketten szerettek volna birni, csak az egyiknek adák; de hiába volt ez is; mert ha ennivaló volt az, legott megoszták; ha játékszer volt, akkor közösen mnylatának, vagy felváltva használták azt az enyém és tied közötti különbség nélkül. Midőn az egyiket megdicsérek magaviseleteért és ugy szinlelék, mintha a másiknak nem akarnának igazságot szolgáltatni, ez örült a hízkelkedéseknek, melyeket ikertestvérére pazarlának, és ő is hízelve neki. Szóval, hasz-

talan fáradtság volt, hogy szellemileg vagy testileg elválasszák őket egymástól, s mint-hogy a szeretett gyermekek ellenére nem örömet cseleksznek a szülők, habár azoknak javokra van is, istenre bizák a dolog menetelét; vagy pedig tréfából mindenféle ingerkedéseket üzenek, melyekben az ikrek épen nem csalódának. Nagyon csintalanok valának, s néha teteték magokat, mintha veszekednének, és szinből néha össze is verekedének; ez azonban csak gyönyör volt rájuk nézve, és nagyon örizkedének, legkevésbbé is megbántani egymást, midőn egyik a másikon henterge a földön. Midőn valamely kíváncsi ember csudálkozék, hogy vitában látja a két testvért, ők elbujának, hogy nevensenek őrajta, és az ember egymással hallá fecsegni s énekelni őket, mint egy ágnak két rigóját.

Daczára e nagy hasonlatosság és nagy kölcsönös vonzalomnak, istennek akarátja volt az, ki mennyben és földön mit sem teremt tökéletesen egyenlőt, hogy sorsuk nagyon különböző legyen, és mostmár mutatkozék, hogy ők isten akarata szerint elválasztott és jellemökben különböző teremtések valának.

Ez csak kísérletileg mutatkozék, s e kísérlet akkor történt, miután először járultak vala az úrvacsorájához. Barbeau atyus családja folyvást gyarapodott, mert mindkét legkorosbik leánya sok és csinos gyermeket hozott a világra. Legkorosbik fia, Silvain, csi-

nos, derék ficzkó, katonai szolgálatban vala; az ő vejei szorgalmasan dolgoznak, de nem vala elég munka mindig. Vidékünkön az elemi események és a kereskedelmi forgalom megakadásai miatt több rossz évünk volt, melyek több tallért kicsalogattak a falusiak zsebéből, mint beküldöttek oda. Barbeau atyus nem volt tehát elég gazdag, hogy magánál tarthassa egész családját, és el kellett határoznia magát, hogy ikreit beszerezhesse valahová. Caillaud atyus, la Priche-ban ajánlá magát, hogy egyiköket magához veszi mint ökörvezetőt, mert igen nagy telke volt, s valamennyi fia vagy szerfőlött nagy vagy nagyon fiatal volt e munkára nézve. Barbeauné nagy félelembe esett s nagyon elbusúla, midőn férje először szóla arról. Szinte ugy látszott, mintha sohasem hitte volna, hogy ez megtörténhessék az ő ikreivel, és e gondlattal tépelődött csakugyan egész életén át; minthogy azonban férjének nagyon engedelmeskedett minden dologban, semmi kifogása nem vala ez ellen. A házigazda szintegy nagyon szorgoskodott és már távolról előkészíté a dolgot. Az ikertestvérek elejente sirtak és három nap bolyongának az erdőben és mezőn; csak evés közben láták őket. Szülőikhez egy árva szót sem szólának, és midőn kérdezik őket, ráállnak-e az elválásra, mit sem felelének, de annál többet beszélének, midőn egyedül valának.

Első nap folyvást jajveszékelének, és

egyre karöltve járkálnak, mintha féltek volna, hogy erőszakosan választják el őket egymástól. Ezt azonban Barbeau atyus nem tette volna. Ő igazi földmivesi bölcseséggel bírt, mely félig türelemből félig az idő hatásában való bizodalomból vala összetéve. Más nap, midőn az ikertestvérek láták, hogy nem tréfálnak és eszök józanságára számolának, az apai akarat nagyobb benyomást tett rájuk, mint valamennyi fenyegetés és büntetés tehetett volna.

— Mégis alkalmaznunk kell magunkat a dologhoz, mondá Landry, és csak az a kérdés, ki menjen közölünk; mert ránk bizák a választást, és Caillaud atyus azt mondotta, hogy mindkettőnket nem vehet magához.

— Mit bánom én, megyek-e vagy maradok, monda Silviet, ha csakugyan el kell hagynunk egyszer egymást? Én épen nem gondolok az elmenetre; ha veled mennék el, így már nemsokára hozzászoknám.

— Könnyű azt mondanod, viszonzá Landry; de a ki itthonn marad szülőinknél, annak mégis több vigasztalása és kevesebb unalma lesz, mint a másiknak, ki nem látja többé testvérét, szülőit, kertjét és marháját s mindazt, mi örömeire szolgál neki.

Landry meglehetősen határozott tekintettel mondá ezt; de Silviet pityeregni kezdett újra; mert ő nem volt oly bátorszívű mint testvére, és a gondolat, hogy mindent vesz és

odahagy egyszerre, annyira fájt szívének, hogy nem tartóztathatá többé vissza könnyeit.

Landry is sirt, de nem annyit, s nem ugyanazon módon; mert ő folyvást arról tanakodék, hogy a legnagyobb fáradságot vállalja magára, és látni akará, mennyit bírhat el testvére, hogy aztán minden egyébtől megkimélje őt. Jól látá, hogy Silvinet inkább fél nálánál az idegen helyre meneteltől és más embereknél való szolgálattól.

— Lásd testvér, monda neki, ha elhatározhatjuk magunkat az egymástól való elmenetelre, akkor jobb, hogy én menjek. Hiszen tudod, hogy kissé erősebb vagyok náladnál, és ha megbetegszünk, mi csaknem mindig egyszerre történik, a lázat nagyobb mértékben kapod meg nálamnál. Én nem hiszem, hogy meghalok; de éretted nem kezdek; s neked azért anyánknál kell maradnod, ki vigasztalni és ápolni fog téged. Kettőnk között voltakép mi különbség sem tétetik, de mégis azt hiszem, hogy téged még inkább szeretnek mint engem, s tudom, hogy te jobban be tudod szinleni magadat nálamnál. Te maradsz hát, én pedig megyek. Hiszen nem messze távozom. Caillaud atyus szántóföldei határosak a mieinkkel, és mi naponként láthatjuk egymást. A fáradság és munka elüzendi tőlem a szomorú gondolatokat; s minthogy jobb futó vagyok náladnál, sebesebben siethetek hozzád, ha elvégeztem napi munkámat. Neked nem sok tenni valód

van, és meglátogathatsz engem munkámnál. Akkor aztán nem aggódom annyira miattad, mintha elmennél s én honn maradnék. Te maradsz hát itthon a háznál.

III.

Silvint mit sem akart hallani arról, ám-
bár ő még nagyobb gyöngédséggel csünge
szülőin és Nanette hugocskáján, mint Landry;
megborzadt azon gondolattól, hogy kedves
ikertestvérére háritson valamennyi terhet.

Hosszas vitatkozás után a sorsra bízák
az eldöntést, és a sors Landryt találá. Silvi-
net nem akará érvényesnek tartani a szalma-
szálacskával való első kísérletet, és új pró-
bát tett egy darab nehéz garassal. A leeső
pénzdarab háromszor fordítá fölfelé a neki
kedvező lapját; s Landrynak mennie kelle.

— Ime, láthatod, hogy én vagyok arra
rendeltetve, mondá Landry, s azt is tudod
hogy, midőn a sors határoz, szót kell fogad-
nia az embernek.

Harmadik nap még sirt ugyan Silvint,
de Landry csaknem abban hagyá a sirást.
Az elválás gondolatja talán több fájdalmat
okozott neki, mint testvérének, mert ő job-
ban érezé erejét, s nem hagyá elaltatni ma-
gát annak lehetlensége által, hogy ellene sze-
güljön szülőinek; de épen az által, hogy éle-

sen és szüntelenül szemügyre vevé a rémképet, szűnt meg cz rémkép lenni reá nézve, és az észokok megtevék hatásukat; Silvinetnek ellenben vigasztalanságában nem volt bátorsága, elhatározásra ösztökélnie magát észokok által. Landry tehát rég elhatározta magát a távozásra, midőn Silvinet még meg sem barátkozott a gondolattal, hogy távozni lássa őt.

Azonfölül Landryban kissé több önszeretet is volt, mint testvérében. Oly sokszor mondták már nekik, hogy mindenikök csak fél ember lenne, ha nem szoknának hozzá a váláshoz, hogy Landrynak, ki már nagyon sokat tartott tizennégy éve felől, kedve kerekedék megmutatni, hogy ő nem gyermek többé. Ő rábeszélte mindig testvérét a közös vállalatokra és merényekre; azon első alkalomtól fogva, hogy a fára kúsztak egy márdárfészek kiszedésére, mind az napiglan, hol szóba jött az elválás kérdése. Most is sikerült tehát lecsillapítania őt; s midőn estve haza jött, értésére adá apjának, hogy sorsot vetettek, s hogy őt, Landryt, találta a sors, hogy a nagy ökröket vezesse la Pricheban.

Barbeau atyus keblére vevé ikreit, ámbar ekkor már nagyok és erősek valának, és monda nekik :

— Gyermeketek, benőtt már a fejetek lágya, látom azt szófogadástokból, és megvagyok elégedve veletek. Ha a gyermekek örömet hoznak szülőik fejére, akkor kedvesek

ök istennek az égben, ki előbb-utóbb megjutalmazza őket azért. Nem akarom tudni, melyitök határozta el magát előbb az elme-netelre; de tudja az isten, és ő megáldandja őt azon jó tanácsaért, valamint megáldja a a másikat készakarataért, hogy követi a jó tanácsot.

Azután anyjokhoz vezeté az ikertestvé-reket, hogy ő is tudassa velök megelégedé-sét; de Barbeauné csak nagy-nehezen tudá visszatartóztatni könyeit, egy szót sem birt szólani és a fiúkat karjaiba zárá.

Barbeau atyus, kinek éles látása volt, jól tudta, hogy a kettő közül melyiknek van legtöbb bátorsága, s melyiknek legnagyobb ragaszkodása. Silvinet jó akaratját épen nem akará meglohasztani, mert jól látá, hogy Landry végkép el volt határozva önmagára nézve, és hogy csak egy tekintet, t. i. test-vérének bűja, ingathatá meg őt. Tehát már pitymallatkor fölkelte Landryt, nem hábor-gatva alvásában a mellette fekvő ikertestvért.

— Jöszte, fiam, suttogá fülébe, mennünk kell la Pricheba, mielőtt édes anyád látna, mert jól tudod, hogy ő egyre busong, s meg akarjuk kimélni őt a bucsuzás fájdalmától. Új gazdádhoz vezetlek és elczipelem odáig batyudat.

Hát ne bucsúzzam el testvéremtől? kér-dé Landry. Ő megharagszik, ha elhagyom őt minden szótétel nélkül.

— Ha testvéred fölébred és távozni lát

téged, sirva fakad, fölkelte édes anyádat, s ő még jobban fog sírni, ha oly szomorúaknak lát benneteket. Jöszte, Landry fiam, te bátorszívű ficzkó vagy, és nem szeretnéd beteggé tenni anyádat. Teljesítsed kötelességedet, fiam, távozzál, a nélkül hogy legkisebb jelét adnád annak. Még az estve meglátogatlak testvéreddel, s minthogy holnap vasárnap, tehát meglátogathatod anyádat.

Landry szót fogada vonakodás nélkül és elhagyá a házat, visszatekintés nélkül. Barbeauné fölbredt nyugtalan alvásából; ő mindent hallott, mit férje monda Landrynak. A szegény asszony titokban igazságot, ada a házi gazdának; nem jelent meg, és csak a függönyt húzá föl kissé, hogy távozni lássa Landryt. Szive annyira tele volt, hogy kiugrék ágyából, bucsút veendő tőle; azonban megállapodék, midőn az ikertestvérek ágyához ére, hol Silvinet még a legmélyebben aludt. A szegény fiú három nap óta s részint az utóbbi éjeken át is annyit sírt, hogy egészen kimerült sőt lázborzogatást is érzett, mert vánkosán ide s tova forgott és mélyen sohajtozék, a nélkül hogy az álom karjaiból kifejteközhetett volna.

Midőn Barbeauné meglátá a hátramaradt ikret, meg kelle vallania, hogy ettől még nagyobb fájdalommal vált volna meg, mint a másiktól. Ezen egyik, ki megmaradt neki, valóban az érzékenyebbik vala a kettő között, mert a természet törvényében isten el-

rendelte, hogy két személy között, kik szeretetben s barátságban egymáshoz szítnak, az egyik mindig többet ad szivéből, mint a másik. Barbeau atyus kissé nagyobb előszeretettel viselkedék Landryhoz, mert ez többet tarta a szerénységre és tetterőre, mint az édelgésekre és színeskedő magaviseletre; az anyai szív azonban inkább hajlott a szelidebb, gyöngédebb Silvinet felé.

Elszemlélteté a szegény, halovány orcán, megedzett fiút, és gondolá magában, mily roppant kár volna mégis, ily korán szolgálatba adni őt; Landry fia, gondolá, inkább munkára termett, s ikertestvére és édes anyja miatt nem busúlandja magát agyon.

— A fiúnak magas fogalma van kötelességéről, gondolá; de ha nagyon lágy volna a szive, csak ugy hű belé Balázs módjára nem távozott volna mind enmeggondolás, körültekintés és egyetlen könyhullatás nélkül. Nem haladt volna két lépésnyire, hogy térdre ne boruljon és segítségül ne hívja a jó úr istent, és ágyamhoz jött volna, hol alvást szinlelék, hogy legalább egyszer láthasson még engem s megcsókolhassa ágyelözöm csücsét. Az én Landrym derék ficzkó; egészen élet és virgonczság, és csak akkor érzi boldognak magát, midőn derekasan dolgozik, s nem kell maradnia egy helyen. De Silvinetnek igazi leányszive van; ő oly gyöngéd és szende, hogy szeretnie kell őt az embernek mint szemefényét.

Igy gondolkodék Barbeauné, miközben újra lefekvék; azonban csak nem alhaték el. Ezalatt Barbeau atyus derekasan mendegéle Landry fiával réten és mezőn át, la Priche felé tartva. Midőn kis dombra érkezének, honnan a la cossei házak nem láthatók többé, mihelyt az ember leereszkedik a lejtőn más oldalt, Landry csöndesen megállott és körülnézé magát. Szive elfogódott, és leüle a harasztba, lépést sem mehetvén tovább. Apja nem látszék észre venni ezt és tovább méne. Rövid idő mulva halkán szólítá őt és monda neki:

— Virradni kezd, Landry fiam, ne késünk, ha napfeljötté előtt ott akarunk lenni.

Landry felállott, s minthogy szilárdul föltette magában, hogy nem sirand apja jelenlétében, elnyomá borsónyi könyeit, melyek szemébe tolulának. Ugy tön, mintha zsebkését elejtette volna, és megérkezék la Pricheba, a nélkül hogy épen nem csekély fájdalmat látatta volna.

Caillaud atyus gyönyörrel látá, hogy az ikertestvérek erősbikét és serényebbikét vívék hozzá. Ő jól tudá, hogy az elválás nem kevés szivbeli fájdalomba kerülhetett, s minthogy ő derék ember, jó szomszéd s azonfölül Barbeau atyusnak barátja vala, mindent elkövetett tehát, hogy bátorságot és bizodalmat gerjeszzen a fiúban. Legott rántott levest s kannácska bort adatott neki felüditésére; mert hiszen látható volt, hogy busúlt a fiú. Azután magával vitte őt az ökrök befogatása végett,

és megdicséré ügyességét. Landry gyakorlott is volt már e munkában, mert apjának szép két ökre vala, melyeket ő gyakran befogott és vezetete. Meglátván a süheder Caillaud atyus termetes, csinos, jól táplált ökreit, büszkének érezé magát titokban, hogy oly szép állatok kerültek vezetése alá. Azonfölül gyönyörére szolgált neki annak megmutatása, hogy ő sem nem ügyetlen, sem nem félénk, és hogy mi újat sem kell tanulnia többé. Apja nem késett megdicsérni az ő ügyességét, magaviseletét, és midőn a szántóföldre vala menendő, Caillaud atyus valamennyi gyermeke, nagya és apraja, fiú és leány, összeregle, s megcsókolák Landryt mindnyájan, és a legifjabbik leányka szalaggal ékesített bokrétát tüze kalapjához, mert az neki legelső szolgálatnapja és ünnepnap volt egyszersmind azon családra nézve, mely őt felfogadá. Mielőtt apja elvált volna tőle, szép intést, emlékeztetést intéze hozzá új gazdája jelenlétében, és megparancsolá neki, hogy kielégitse őt minden tekintetben, és ugy gondoskodják a rábizott állatokról, mint saját jószágáról.

Landry megigéré, hogy lelkiismeretesen teljesítendi valamennyi kötelességét, aztán a szántóföldre ment, hol egész nap derekasan szánta, s honnan erős étvágygyal tére vissza; mert ez az első eset volt, hogy oly keményen dolgozék, s némi elfáradás nagyon hathatós szer a busongás ellen.

A szegény Silvinet nem oly könnyedén veté

magát alája a sorsnak la Bessonière-ban. E nevet ugyanis Barbeau atyus háza la Cosseban az egymástól alig megkülönböztethető iker-testvérek miatt vette magára, kik, mint említők, népnyelven b e s s o n-oknak neveztetnek, és mert egy szolgáló a háznál ezután nemso-kára holt ikerlánypárt hozott a világra. A falusiak, mint tudva van, nagy mesterek a balgaságok és gúnynevek feltalálásában, s ennél fogva Barbeau atyus birtoka la Bessonière nevet nyert. Hol Silvinet és Landry megjelent, mindenütt kiáltozák a gyermekek:

— Itt vannak az ikrek Bessonièreből!

Az nap tehát nagy szomorúság volt Barbeau atyus Bessonièrejében. Silvinet legott sejté a valóságot, midőn fölébrede és nem látá többé testvérét oldalánál; azonban nem hiheté, hogy Landry eltávozott, a nélkül hogy elbuseszött volna tőle; s mély bánatja mellett is haragudék reá.

— Hát mit vétettem én? mondá anyjának, és mivel bántottam meg őt? Mindenbe beléegyeztem, a mit tanácsola; és midőn azt kíváná, hogy ne sírjak többé édes anyám előtt, nem is sirtam többet, ámbár csaknem szétpattant a fejem. Ő megígérte nekem, hogy nem megyen el, a nélkül hogy még bátorságot ne öntsön belém, s ne reggelizzen velem a lenföldön: mert e helyet mi megszerettük, minthogy gyakran fecsegtünk s játszottunk ott egymással. Be akarám fűzni batyuját és kést ajándékozni neki, mely jobb az övénél. Édes anyám tehát

tegnap este önmaga füzögette bé az ő batyuját, az én tudtomon kívül, s édes anyám jól tudta, hogy ő távozni akar, bucsút nem véve tőlem?

— Úgy cselekedtem, a mint apád akarta, felelé az anya.

Elővette valamennyi ékesszólását vigasztalására. Ő miről sem akart hallani, és csak, midőn látá, hogy anyja is sir, borúlt nyakába és megigéré neki, hogy nála marad veszteségének kárpótlására. Azonban alig hogy az anya távozott tőle, enni adandó az apró marháknak, Silvinet kisiete, la Pricheba menendő. Voltakép maga sem tudta, hová méne; csak ösztöne sugallatát követé, mint a himgalamb, mely nőstényét követi, mit sem törődve az úttal.

La Pricheig mendegélt volna, ha nem találkozik út közben onnan visszaérkező apjával. Barbeau atyus kezénél fogta őt és monda neki:

— Még ma este elmegyünk oda, de munka közben ne alkalmatlankodjál testvérednek, azt rossz néven venné gazdája. Maradj otthonn, anyád bánatos, s én remélem, hogy te leginkább megvigasztalod őt.

IV.

Silvinet újra anyja szoknyájába csimpeszkedik, mint valamely kis gyermek, s egész nap oldalánál süntörge, folyvást Landryról beszéle, nem állhatta meg pillanatig sem, hogy ne gondoljon reá, becserkészett valamennyi zugot, hol szokás szerint együtt voltak azelőtt. Este la Pricheba méne apjával, ki nem akará egyedül hagyni az ikertestvéreket. Silvinet várva várá a viszontlátás pillanatát, és a nyugtalanság miatt egy falatot sem eheték. Azt várá, hogy Landry elébe fog jönni neki, és lelki szemeivel feléje látá sietni már testvérét. De Landry nem jött, bármily örömet jött volna. Attól tartott, hogy a fiatalok la Pricheban kinevetik ikertestvéréhez való ragaszkodása miatt, mi mintegy betegségnek tekintetett. Silvinet tehát asztalnál találá öt evés és ivás közben, mintha egész életét a Caillaud-családnál töltötte volna.

Landry szive azonban szökdécselt örömeben, midőn be látá lépni őt, és ha nem tartóztatta volna magát, felfordítja az asztalt padostúl, hogy sebesebben karjaiba rohanjon. Ezt azonban nem bátorkodik tenni, mert a házbeliek kíváncsian tekintének reá, s mulatságot várának ezen „természeti tüneménytől“, mint az iskolamester nevezte az ikrek kölcsönös gyöngéd szeretetét.

S midőn Silvint feléje sietett, őt sirva csókolgatá és hozzá simula, mikép a fiók-madár testvéréhez buvik szorosán a fészekben, hogy megmelegedjék, Landry megharagudott a többiek miatt, ámbar szivéből örvende; de ő okosabbnak akart látszani testvérénél; s hébe-korba intett neki, hogy uralkodjék magán, a mien Silvint nagyon elcsudálkozik és elcsüggede. E közben Barbeau atyus leült, és Caillaud atyussal fecsegve üritgete egy kancsó borocskát. Az ikertestvérek kimenének; mert Landry szükségesnek látta, hogy egyedül legyen testvérével és látatlanul szabad futást adjon érzelmeinek. De a többi sühederek távolról tarták szemmel őket; és a kis Solange, Csillaud atyus legifjabbik leánykája, ki pajkos és kandi vala, mint a kenderike, még utánok is lopódzék a mogyoróbokorig, és pirúlva nevetett, midőn észrevehék a kis pajkóst; de ő még sem távozik onnan, mert egyre azt képzelé, hogy valami különösét lát majd, a nélkül hogy tudta volna, mi szembetűnő lehet két testvér kölcsönös szeretetében.

Bármennyire csudálkozott Silvint testvére szelidségén, mégsem tön szemrehányást neki a miatt: a viszontlátás öröme szerfölött nagy volt önála.

Landry engedélyt nyervén Caillaud atyustól, hogy tegyen a mit neki tennie tetszik, másnap oly korán méne el a háztól, hogy testvérét az ágyban remélé meglepnie. Ámbar Silvint azonban erősebb aluvó vala testvérénél, mégis

fölserkene már, midőn Landry még csak a sormópónál volt l' Ouche mellett, és mezítláb sieté tova, mintha sejtette volna ikertestvére közelgetését. Landry teljes lelkéből örvende; benső örömmel látá viszont hozzátartozóit és az apai házat, mióta tudá, hogy nem jöhet minden nap és hogy az némileg megjutalmazás lenne öreá nézve. Silvinet feledé bánatát ebéd idejeig. Reggelizésnél azt gondolá, hogy bátyjával ebédelend; amint azonban vége lett az ebédlésnek, gondolá, hogy az esti kenyerezés utolsó együttevés lesz, és nyugtalankodni s aggódni kezdé. Gondolataiban kedvét keresé ikertestvéreének, és neki száná a legjobb falatokat a tányérról; azután ruhája és czipője miatt nyugtalankodék, mintha messzei földre kellett volna mennie s mintha testvére nagyon sajnálatra méltó volt volna, nem gondolván meg, hogy ő maga legsajnálatosabb vala, mert leginkább busúla.

Igy mulék el a hét. Silvinet meglátogatá Landryt minden nap, és Landry pillanatig megállá mellette, midőn Bessonièreből hozzá jöve. Landry lassanként mind jobban kezdé érezni magát új helyzetében, Silvinet ellenben sehogyan sem tudott kibékülni azzal; a napokat és és órákat ugy számlálgatá, mint a purgatoriumbeli lélek.

Csak Landry volt képes lecsillapítani testvérét és sükeres józan intéseket adni neki. Az anya hozzá fordúla tehát, bátorságot öntendő a csüggedő Silvinetbe, mert a szegény fiú le-

vertsége naponként nagyobbodék. Ő nem játszott többé, és csak akkor dolgozott, mikor kénytelenítették; kis hugával elméne ugyan sétálgatni, de majd semmit sem beszéllett vele, nem törődék hugoeskája mulattatásával, és csak azért tekintte reá, hogy baja ne esék. Mihelyt a házbeliek levették róla szemeket, azonnal elsuhant egyedül, s úgy el tudott bújni rejtekébe, hogy nem találhaták meg őt. Árkokba és mély-útakba bútt el, hol azelőtt Landryval játszozott és fecsegett, és leült a fagyökerekre, hol az ikertestvérek egymás mellett üldögéltek; belément valamennyi patakba és pocsétába, melyekben kis kácsákként gázoltak fel s alá; örült rajta, midőn valami fagyökeret talála, melyet Landry elnyiszolt késével, vagy midőn néhány kovára bukkana, melyeket testvére hájigálásra vagy tüzkövekül csaholásra használt. Ő fölszedegeté, faodvába vagy farakás alá dugdosgatá azokat, koronként ujra előkeresendő és szemlélgetendő azokat, mintha azok nagyon becses tárgyak voltak volna. Folytonosan tünődött és azon törte fejét, hogy ujra feltalálja egykori boldogsága valamennyi apró emlékezeteit. Másokra nézve nem volt volna azoknak legkisebb becsök is, rá nézve pedig minden volt az. A jövővel épen nem törődék; nem volt bátorsága visszagondolni a napok hosszú sorára, melyeket sirással tölte. Csak a múltrol gondolkodék, és szakadatlan ábrándozásaival epezte magát.

Néha ugy képzelé, hogy ikertestvérét látja s hallja beszélni, és fenhangon szóla, mert felelni hitt neki. Vagy pedig álmnak adá magát épen a hol volt, és órála álmodék; és midőn fölbredt, keservesen zokoga elhagyottsága miatt. Nem számlálgatá könyeit, s nem tartóztatá vissza azokat, mert remélte, hogy a kimerülés enyhíteni fogja fájdalmát.

Egy nap, midőn magányos vándorlásában a *champeauxi* erdőbe ért, azon csermelyen, mely esős időben az erdőből foly, ekkor azonban csaknem ki vala száradva, egyikét találá még azon apró malmoknak, melyeket a gyermekek fűzvesszőből csinálnak vidékünkön, s a melyeket ők oly pontossággal szerkesztenek össze, hogy azok a vízfolyam által hajtának és sokszor sértetlenül maradnak nagyon sokáig, mignem más gyermekek szétzúzzák és a nagy víz elragadja azokat. Azon malmocska, melyet Silvinet még egész épségben és sértetlen állapotban találá, tovább állott már e helyt két hónapnál, s minthogy a környék nagyon rideg vala, senki sem látá a kis mozgonyt, senki sem rongálá meg azt. Silvinet legott ráismert ikertestvére művére; ők egészen megfeledeztek a játékműről, s azonkívül sok más malmocskát építettek más-más helyeken.

Silvinet örüle tehát a kis mozdony újramegtalálásán; a csermelynek mélyebb vizére állítá, meglátandó, mikép forog kerekcséje, s visszaemlékezendő azon öröme, a melylyel

Landry elindította azt. Aztán hátrahagyá a a malmocskát, és örvende legközelbi vásárnap, midőn meg akará mutatni testvérének, hogy mily erősen és jól építette ő a maga malmocskáját.

Nem állhatá meg azonban, hogy már más nap újra oda ne menjen, és egészen eltiprottnak találá a csermely partját az ökrök által, melyek ott, legelőbeli út közben, reggel vedeltek. Közelebb járult és látá, hogy az állatok egészen eltiporták az ő malomkáját. Itt szive nagyon elszomorodék, és elhitteté magával, hogy ikertestvérének valami bajának kellett esnie mai napon, és futásnak eredt la Priche felé, meggyőződendő az iránt, hogy mi baja sem esett. Észrevevén azonban, hogy Landry nem örömet hagyá háborgatni magát a munkánál, mert félt visszatszeni gazdájának, távol marada tehát és lopva nézdele rá munkájánál, a nélkül hogy láttassa magát. Szégyelte volna bevallani, mi hajtotta őt oda, s újra visszafordúla minden szótétel nélkül. Csak későbbben beszéllé el ezt azután.

Minthogy a fiú elhalványkodott, rosszúl aludt és mitsem evék, édes anyja nagyon szomorkodék, és nem tudá, mitevő legyen vigasztalása végett. Megkísérlette magával vinni őt a vásárra, vagy pedig a baromvásárookra küldeni apjával; ő azonban semmivel sem törődött, és semmi tárgynak nem volt reá ingerlő hatása, habár új vala is az. Végre

Barbeau atyus, a nélkül hogy mondana neki valamit, kísérletet tön, hogy helyet szerezzen mind a két ikertestvérnek Caillaud atyusnál. Caillaud atyus azonban több kifogást terjeszte elő, s Barbeau atyus csakugyan érezé, hogy neki igaza van.

— Tegyük fel, monda, hogy magamhoz veszem mind a két fiút egy időre, az bizony nem tarthatna sokáig; mert a hol egy szolgára van szükség, a magunkféle emberek nem szükségelnek kettőt. Egy év múlva mégis el kellene szegődtetnie kelmednek valamelyiket. S bizonyossá teszem kelmedet, hogy Silvinet nem sütné le annyiszor fejét, ha oly helyen volna, hol dolgoznia kellene; akkor ő is ugy tenne mint a másik, ki már jóformán neki törődött. Pedig előbb-utóbb ugy kell cselekednie. Talán nem szegődtetheti el oda, a hová akarná kelmed, és ha a sühederek még meszebb volnának távolítandók egymástól és csak hetenként vagy hónaponként látandók egymást: rá kell őket szoktatnia, hogy ne dugják zsebre mindig egymást. Legyen hát okos, öreg, s ne vegye oly nagyra egy fiú szesélyeit, kit felesége és többi gyermeke nagyon elkényeztettek és nagyon sokat elnéztek neki. A legroszabbon már túlestünk, hozzátörődik ő majd a többihez is, ha semmit sem tágit kelmed.

Barbeau atyus igazat adott neki, mert józanul belátá, hogy Silvinet annál inkább vágyódnék ikertestvére után, minél gyakrabban látná őt. Föltevé hát magában, hogy sz.

Jánosnapján elszegődte őt, miszerint lassanként elszokják Landrytól és végre szokják meg úgy élni, mint más emberek, és ne hagyja elemészteni magát a sovárgás által.

Erről azonban még mit sem volt szabad tudnia az anyának, mert annak említésére sirva fakadna. Ő úgy vélekedék, hogy Silvint agyonbushatná magát, és Barbeau atyus nagy zavarban vala.

Landry, kinek apja és gazdája valamint édes anyja is lelkére beszéltek, nem mulasztá el előterjesztéseket tenni szegény iker-testvérének, de Silvint nem tudott kellőleg uralkodni magán, bármennyire fogadkozék, hogy erőt veszzen magán. Az ő bánatában még valami más is rejlett, mit elhallgatott, mert nem tudá, minek mondja azt: szive mélyében t. i. heves féltékenység támadta Landry irányában. Jobban örült most mint valaha, hogy testvérét mindenki böcsülte, és hogy gazdája úgy bánt vele, mint saját gyermekével. De ha egy részről örvende ő ennek, más részről boszankodék, hogy Landry oly jól érzi magát, mikép ő hívé legalább, ezen új viszonyban. Nem szenvedhette, hogy ő azonnal sieté Caillaud atyus legkisebb intésére is, és elhagyá apját, anyját és testvérét, hogy csak pontosan teljesítse kötelességét. Silvint érezé, hogy ő nem lenne képes ily szófogadásra, ha arról volna szó, hogy néhány pillanatig együtt maradjon ily benső gyöngédség tárgyával.

A szegény fiú most már föltette magában, hogy az ő gyöngédsége nem viszonzatik, és az mindig úgy volt azelőtt is, a nélkül hogy ő tudta volna; vagy pedig ikertestvérének szeretete meghült egy idő óta, mert másutt talált már embereket, kiknek társalkodása jobban megfelele neki.

V.

Landry mit sem sejtett testvére ezen féltékenységről, mert őbenne magában sohasem gerjedt föl a féltékenység vagy gyűlölet. Midőn Silvinet la Pricheba jött, Landry mulatságul megmutogatá gazdája szép ökreit, takaros teheneit, nagy juhászatát és gazdag aratásait, mert Landry sokat tartá mind ezen dolgokra, nem gyűlöletből, hanem mert inyére volt neki a marhatenyésztés és mezei munka. Örömet találá abban, midőn jól tartottan és tisztán látta a legelőre hajtott csikót, és nem állhatá, ha valamely munka, habár a legjelentéktelenebb is, meg gondolás nélkül tétetett, vagy midőn valami hasznos dolog elhanyagoltatott és romlásnak adaték martalékul. Silvinet közönyösen nézdelé mindezt, és csudálkozék azon, hogy testvérének oly nagy gondja volt más jószágára. Ő mindenben megbotránkozék és monda Landrynak :

— Hiszen te egészen belébolondultál a nagy ökrökbe; mert nem is gondolsz többé a mi kis bikáinkra, melyek pedig oly szelidek és kezesek voltak irányunkban, hogy inkább általad mint apánk által hagyák befogni magokat. S a mi tehenünkről, mely oly jó tejet ad, még nem is kérdezködtél; az a szegény oly szomorúan tekint rám mindig, midőn falnivalót viszek neki, mintha tudná, hogy egyesegyedül vagyok, és mintha kérdezni akarná még tőlem, hol van az én ikertestvérem!

— Az igaz, jó állat biz az, monda Landry, de tekintsd meg csak ezeket itt! Várj csak, ha majd megfejetnek, életedben sohasem láttál annyi tejet egyszerre.

— Meghiszem, viszonzá Silvinet, de oly jóízű teje és irós vaja, mint a mi barnáknak, egyik tehennek sincs itt, arra fogadok, mert a mi takarmányunk jobb, mint az itteni.

— Teringettét! kiálta fel Landry, én pedig azt hiszem, édes apám örömet cserelne, ha Caillaud atyus odaadná kövér szénáját a mi, patak mellett termő árvakánkért.

— No bizony! viszonzá Silvinet vállvonítva. A patakon fölül szebb fák állanak mint itten; s a széna nem nagyon sűrű ugyan, hanem finom, és ha behordatik, oly balzsamillatot terjeszt el maga körül, mely az egész úton megmarad.

Igy vitatkoznak ök sajátkép egy nagy semmin, mert Landry jól tudá, hogy nincs szebb a világon, mint a mi sajátja embernek, és Silviet az ő birtokára nem gondola többé mint idegenre, mert fitymálólag tekintte mindent, a mit la Priche-ban láta. A szélnek beszélt mindezen szavak mögött azonban egyik oldalon a tetterős süheder lappanga, ki örömet dolgozott, és nem törődék azzal, hogy hol és hogyan él, s másik oldalon a betegesen ingerlékeny Silviet, ki nem foghatá meg, hogy testvére másvalahol nyugodt és vidám lehessen csak pillanatig is mint az ő társaságában.

Midőn Landry gazdája kertébe vezeté őt, és félbeszakítá a beszélgetést, letörendő valamely száraz ágat a fáról vagy kiszakítandó a dudvát, gyomot, Silviet már boszankodék, hogy ő mindig csak idegenek hasznairól gondoskodik, a helyett hogy, mint ő, testvére leghalkabb szavára fülelne. Ennek azonban mi jelét sem adá, mert szégyellette ingerlékenységét; de midőn elhagyá őt, gyakran mondogatá neki:

— Mára érd be velem; talán már hozszalod az időt.

Landry nem érté ezen szemrehányásokat; fájtak azok neki, s ő pedig testvérenek tett ismét szemrehányásokat, hogy nem akarta vagy nem tudta világosabban kimagyarázni magát.

A szegény fiú féltékeny volt már a legcsekélyebb dolgokra is, melyekkel Landry foglalkodék, de annál féltékenyebb volt azon személyekre, kik irányában Landry ragaszkodást tanusíta. Ő nem szenvedheté, hogy Landry a többi fiatal ficzkókkal pajtáskodék la Priche-ban és jókedvű vala, s midőn tréfálni s enyelegni látá őt a kis Solange-zsal: szemére lobbantá, hogy Ánikó hugocskáját feledi, a ki pedig az ő véleménye szerint százszorta takarosabb, tisztább és csinosabb e csunya leánykánál.

A kinek azonban féltékenység gyökerezdik szívében, az sohasem igazságos. Midőn Landry látogatást tett Bessoniére-ban, úgy látszék neki, Silvinet véleménye szerint, hogy nagyon sokat foglalkodik hűgával. Silvinet szemére veté, hogy ő csak kis hűgát becsüli, ő nála pedig csak unalmat és közönbösséget idéz elő.

Szóval, gyöngédsége lassanként oly igényteljes és hangúlata oly levert lön, hogy az valóban kellemetlenül hata Landryra és nem örvende többé oly gyakori látásán. Megúnta folyvást szemrehányásokat hallani alkalmazkodása miatt, és csaknem úgy látszék, mintha Silvinet kevésbbé érezte volna szerencsésnek magát, ha testvérét épen oly boldogtalanná tehetné volna, a milyen önmaga. Landry belátá ezt, és neki is eszére akará adni. Silvinet mit sem akart tudni arról, és testvére ebbeli véleményét rokonszenv hiányának te-

tekinté; történt aztán, hogy koronként duzogott reá, s hetekiglen nem méne la Pricheba, ámbár nagy önlegyőzésébe kerüle; ő azonban büszkeségét keresé oly szeszélyben, melyet nem kellett volna ismernie.

Silvinet rossz néven vön mindent, mit Landry monda neki bátorítására; ekkor aztán szóból szó kerekedett, s ekkor aztán a pörlekedés, czivódás hevében annyira felingerült az előbbi, hogy sokszor elhitéte magával, miszerint ő gyűlöli szerföltti gyöngéd-sége tárgyát, s hogy egy vasárnap elhagyá a házat, nehogy testvérével kelljen töltenie a napot, a ki pedig egyetlen egyszer sem maradt ki.

Landryt nagyon elszomorítá e gyermek szeszély. Ő virgoncz vala és szereté a zajos játékokat, mert erősebb s ügyesebb lön naponként. Ő volt első minden játéknál, a mozgalmak sebességében és a pillantás biztonságában senki sem mérkőzék vele. Testvérének csekélyke áldozatot hozza tehát mindig, midőn odahagyá vasárnap^a a vidám sutytyókat la Priche-ban, Bessoniére-ban töltendő az egész napot, hol Silvinet társaságában le kelle mondanía az afféle mulatságokról. Silvinet, ki testre és szellemre nézve sokkal inkább gyermek maradt testvérénél, s kinek csak egy gondolatja volt, testvérét kizárólag szeretni s általa épenugy szerettetni, mindig oly magányos helyekre és rejtekekbe vezeté őt, hol oly játékokkal mulaták magokat,

melyek nem illettek többé az ő korukhoz : ott fűzfából kis targonczákat vagy malmocskákat vagy kaliczkát csinálának egykor madárfogásra ; vagy házakat építének tüzköböl és zsebkendőnyi szántóföldeket telepítének s azokon a szántást, vetést, boronálást és kaszálást utánozák kicsinyben, s ily módon az egész évi mezei munkákat egy óra alatt elvégezték.

Ezen enyelgések nem voltak többé inyére Landrynak, ki mostmár nagyban üzé a dolgot vagy elősegíté azt, s inkább vezete hat ökröt egy fogatban, minthogy vesszöböl font szekérekét kössön kutyája farkához. Ő örömeztobb társalkodott volna a helybeli erősebb suhanczokkal, és kuglizott volna, mert jól tudá már dobálni a nagy kuglit és harmincz lépésre pontosan találta. Midön Silvinet rá hagyá venni magát az együttmenetelre, szótlanul valamely zugba vonúla, ott lebzsel és boszankodék Landry miatt, ki nagy gyönyörüséget és szenvedélyt találta a játékban.

Landry la Priche-ban megtanult tánczolni is, és ámbár e gyönyört csak későbbben tanúlta ismerni, mert Silvinetnek mi vonzalma sem volt ahhoz : mégis oly ügyesen tánczola már mint a többiek, kik már kis gyermekkorukban tánczoltak. La Priche-ban jó bourrée-tánczosnak tarták őt, s ámbár nem csokolá még a lányokat valódi kéjjel, mégis édes örömet tevé azt, mert az ott divatozó tánczhoz tartozék s mert az által oly tekintélyt

nyert, mintha kinőtt volna már a gyermek-czipőből; sőt ohajtotta volna, hogy a leányok kissé berzenkednének, mint a legényeknél. De azok bizony még nem berzengének ő ellenében, sőt a legnagyobb leányok nyakon is csipék nevetve, mi boszantá őt kissé.

Silvinet táncolni látá őt egyszer, mi jobban boszantá őt mindennél. Midőn mostmár Landry még Caillaud egyik leányát meg is csókolá, sirni kezde mérgében, és nagyon illetlen s keresztyéntelennek találá az ily magaviseletet.

Valahányszor tehát Landry feláldozá gyönyörét s mulatságát ikertestvére iránti gyöngédségének, nem élvezte nagyon mulatós vasárnapot, s mégis megjelent mindig, mert azt hívé, Silvinet köszönettel veendi azt tőle, s nem gondola egy kis unalommal, csak-hogy kielégítse testvérét.

Midőn látá tehát, hogy testvére, ki a héten össze akart kapni vele, elhagyá a házat, hogy ki ne béküljön vele újra, ő is odahagyta apja házát, most először sira forró könyeket, és elbűtt, mert szégyellé szülői előtt mutogatni szomorúságát, és félt szaporítani bánatjokat.

Ha a kettő közül valamelyik féltékeny lehetett, arra Landrynak minden bizonynyal még több oka lehetett volna, mint Silvinetnek. Ez az anya kedvence volt, s még Barbeau atyus is, kinek Landry voltakép kedvesebb vala, több készséget és kiméletet

tanúsíta Silvinet iránt. Silvinet gyöngébb és kevésbé volt értelmes, s azért volt elkényeztetve, mert féltek megszorítani őt. Ő részesült a jobb sorsban, mert ő hozzátartozói körében volt s ikertestvére öérette vállalkozott a nehéz munkára idegenek között.

A derék Landry először tette ezen észrevételt, és úgy találá, hogy ikertestvére nagyon igaztalan volt irányában. Jó szive akadályozta őt eddig, hogy ócsárolja tettét, s a helyett, hogy panaszkodott volna ellene, titokban szemrehányásokat tett magának ép egészsége, munkabuzgósága és a mulatságokhoz való vonzódása miatt; önmaga vallotta meg magának, hogy ő nem tud oly édes szavakat mondani s oly előzékeny lenni, mint testvére. De ez alkalommal nem vádolható magát barátság elleni bűnnel; mert hogy láthassa őt, lemondott egy nagyon mulatságos rákászatról, melyre nézve a fiatal sühederek la Priche-ban összebeszéltek a múlt héten, s a melynél sok élvezetettel kecsegtették őt, ha kedve kerekednék velők tartani. Ő ellene állott tehát a nagy kisértetésnek, mi ily korban nagyon jelentékeny. Kisírván magát, megállott valakinek hallgatására, ki némi távolságban álla tőle és szinte sira. S önmagával beszélgete, mint a falusi asszonyok szoktak tenni néha, midőn nagy bánatjok van. Landry ráismere anyjára, és hozzá siet.

— Ah! édes istenem! szóla zokogva,

miért kell e gyermeknek annyi bűt okoznia nekem! Még halálra szomorít.

— Hát annyi bűt okozok én kigyelmednek, anyám asszony? kiálta fel Landry nyakába borúlva. Ha azt teszem, büntessen meg, és ne sirjon többet. Nem tudom, mivel bántottam meg édes anyámat, de bocsásson meg, kérem.

Barbeauné most már jól látá, hogy Landry-nak nincs kemény szive, mint azt gyakran elhitette magával. Szívből megesókolta őt, és a nélkül, hogy tudta volna: fájdalmában mit mondott voltakép, viszonzá, hogy nem ömiatta, hanem Silvinet miatt panaszkodik; ő többször méltatlanságot követett el őrajta gondolatában, de az mostmár nagyon fájna neki; de Silvinet egészen bolonddá látszik lenni neki, s ő nagyon busúl, mert a fiú koránreggel eltávozott egy harapás étel nélkül. A nap már szállófélben volt, s ő mégsem jött haza. Délben a viz körül látták, s végül Barbeauné attól félt, hogy a vízbe ugrott, véget vetendő életének.

VI.

E gondolat, hogy Silvinet meg akarja ölni magát, az anya fejéből épen oly könnyedén röpönt át Landry fejébe, mint valamely légy pókhálóba reked, s azonnal testvére fölkeresésére sietett. Nagyon remegett lelkében, s futás közben így szóla magában:

— Talán igaza volt anyámnak, hogy keményszivűnek tartja engem. De Silvinetnek épen most kell, hogy fájon isten igazában szive, hogy ennyi gyötrelmet okoz szegény anyáknak és nekem.

Szerteszét futkározott, s nem találá őt; kiáltott, és nem jött semmi felelet; tudakozódott fütől fától, semminek sem jött nyomába. Végre balra volt a kákaréttől, és belépe a kerítésbe, mert emlékezék rá, hogy Silvinet mindig szeretett ott tartózkodni. A folyó mély vápát mosott ott a fenéken, s két vagy három egerfát kiforgatolt gyökeréből, melyek felfordított gyökerekkel állának ki félig a vizből. Barbeau atyus nem vette ki onnan azokat, mert nagy földgöröngyök tapadának még a gyökerekhez, mi fontos dolog volt reá nézve; mert a viz nagy károkat, pusztításokat tett a réten minden télen, és sokszor egy-egy darabot elszakítá abból.

Landry oda sompolyga a rétnék viz ál-

tal leszakított ezen helyéhez. Nem vett időt magának, hogy az öböl egyik szögletéig menjen, hol a két ikertestvér lépcsőt csinált egykor gyepből, kő és fagyökerekből. Sőt inkább a legmagasabb helyről ugrott le az öbölbe, mert a folyócska jobb partján nagyon magas bokrozat és fű emelkedék, mely akadályozá őt a lefelé tekintésben.

Alig lélezett midőn az öbölben állta, mert folyvást azt képzelé, hogy Silvinet véget akar vetni életének. Megvizsgálá a bokrot és a sűrű magas fűvet, és Silvinet nevét kiáltozó, s füttyente kutyája előhívására, mely kétségkívül követte őt, mert a kutyát épen oly kevéssé látták otthon, mint a fiút.

Landry azonban széltire kiáltozhatott és keresgélhetett, egyesegyedül látá magát az öbölben. Szokott erélyességével és szemességével kifürkészé mind a két partot, meggyőződendő, vajon nem talál-e lábnyomokat vagy fris földstüppedést. Szomorú és fáradalmas munka volt az egyszersmind, mert Landry hónap óta nem látta e helyet, s ámbár oly jól ismeré azt, mint saját kezét, itt-ott mégis némi változáson ment az át. Az egész jobb part gyepvel volt benöve, s a homok még az öböl mélyében is oly sűrűn volt fedve kákaival és mezei surlóval, hogy talpalatnyi tiszta tér sem vala fölfedezhető, miszerint lábnyomot keressen föl ott a szem. Hosszas keresgélés, fürkészség után Landry megtalálá végre a kutya nyomát, s egy helyen még

ledöntött füvet is, mintha a Finet vagy hozzá hason nagyságu kutya heverészett volna ott.

Ez nagyon gyanúsnak, veszélyesnek látszék neki, s megkutató a folyó meredek lejtőjét. Azt hívé, hogy egészen friss taposásu helyet fedezze föl, mintha ott vett volna lendületet valaki az ugrásra vagy a vízbe lecsúszamlott volna. A dolog még sehogysem volt tisztában előtte, mert a nagy poczikok sokszor szélte-hosszában kiöblözök a lejtős partokat; de Landry annyira megrettent, hogy lábai nem bírák tovább, és térdre esett, mintha lelkét istennek akarta volna felajánlani.

Ily helyzetben marada rövid ideig, mert sem ereje sem bátorsága nem vala, hogy elpanaszolja valakinek a maga baját; könnyező szemével a folyóra meredezett folyvást, mintha kérdezni akarta volna attól, mi lett az ő testvéréből?

Ezalatt a víz nagyon folydogála s megöndörödék a galyaknál, melyek mindkét part mentében befityegének, aztán halk morgással távozék, mint a ki lopva nevet.

A szegény Landry egészen erőt hagyott vennie magán a szerencsétlenség gondolatának, úgy, hogy egészen megzavarodék, s a legcsekélyebb körülmények által csaknem kétségbe ejteték.

— Ez az utálatos patak egy szót sem szól, gondolá magában, s akár egész esztendeig itt hagyna jajveszékelnem, a nélkül hogy visszaadná testvéreimet! Habár be akar-

na is menni az ember, nem jönne ki onnan többé, mert mióta tönkre tette a réteket, zsu-
folva van ágakkal, galyakkal. Istenem! itt
feküdnek az én ikertestvérem, két lépésnyire
tőlem, a vízben, a nélkül hogy kikereshes-
sem a galyak és káka közül, habár veszni
akarnék is?

Azután siránkozott testvére fölött és szem-
rehányásokkal illeté. Életében még sohasem
volt oly nagy bánatja.

Végre eszébe jutott tanácsot kérni egy
özvegy asszonytól, ki nem messze lakott a
kákaréttől. Ez asszonynak, kit a vidék Fa-
detné anyó néven ismert, nem volt egyéb
földecskéje kertecskéje- és kis viskójánál;
azonban mégsem szenvedett szükséget, mert
az emberek mindenfelől tódultak hozzá és ta-
nácsot vagy segítséget vártak ügyességétől
és titokzatos tudományától. Titkos tudomá-
nyánál fogva „gyógyita sebeket, zúzásokat s
más bajokat. Ő felkötözgetett néha valamit az
emberekre, mert oly betegségeket is gyógyi-
ta, melyek sohasem létezének, p. o. a gyo-
mor növekvését, a haskéreg leszállását. En
sohasem adtam hitelt az efféle gyarlóságok-
nak, s nem is tartom nagyon valószínűnek,
hogy a ravasz aggdada, mint sokan állíták,
a jó tehén tejét más vézna, éhes, vén te-
hénbe varázsolhatja be.

Annyi azonban bizonyos, hogy a hideg-
láz elleni gyógyszerekkel, tapasztokkal, me-
lyeket égés- és vágássebekre rakott, s más

kuruzsoló szerekkel kerese kenyérét és több betegséget gyógyított meg, melyeket az orvosok temetőbe küldtek volna, ha rájuk bíznák vala azok gyógyítását. Ő legalább így hiszszelé, s az általa megmentettek hittek neki.

Mint hogy falun senkit sem tartanak tudósnak, ha nem jártas kissé a szemfényvesztésben, kuruzsolásban, tehát sokan azt gondolák, hogy Fadetné anyó még okosabb, mint a milyennek vallja magát, és azt hívék, hogy újra megtalálhatja az elveszett tárgyakat, sőt az elsikkadt, eltévelyedett személyeket is; s végül oly nagy bizodalmat vetének éleselműségébe, hogy sokszor azt várak tőle, miszerint tegye lehetőkké a lehetlen dolgokat is.

La Priche-ban, hol az emberek hiszékenyebbek s együgyűebbek, mint la Cosse-ban, Landry valamennyi gyermeknek annyi sajátos kedvtelésével hallgatta a legcsudálatosabb történetek elbeszéléseit Fadetné anyó szájából; ő jól tudá, hogy a vén csoroszlya bizonyos szemekkel, melyeket a vízbe dobála, s néhány titokteljes ígével fel tudja találni a vízbefuladt hulláját. A szemeket elhordja a folyam, s a hol azok megállapodnak, ott bizonyosan fel vala található a vízbefult. Némelyek azt gondolják, hogy az ostyának ugyanazon tulajdonsága van, s alig létezik malom, hol nem tartanának ilyen ostyát. De Landrynak nem volt efféle ostyája. Fadetné egészen a kákarét közelében lakott,

és a bánat épen nem vezérel nyugott megfontolásra.

Ő tehát elnyargalt egészen Fadetné lakásához, s elpanaszolá neki a maga baját, s kérte őt, hogy titkos tudománya erejénél fogvást találná fel az ő testvérét akár élve akár halva.

De Fadetné, ki hírétnevét nem szereté koczkázni és talentomát nem bocsátá áruba potyára, kigúnyolá őt, sőt meglehetősen kemény szavakkal utasítá el magától; azonkívül még némi gyűlöléssel volt a Barbeau-család iránt, mert Sagettenét hitták ő helyette a vajudó asszonyokhoz.

Landry, kinek kissé daczos kedélye volt, más pillanatban talán megharagudott vagy hangos panaszokra fakadt volna; de jelenleg annyira le volt verve, hogy egy hangot sem szóla, s visszatére az öölbe azon szilárd elhatározással, hogy a vízbe megy, ámbár sem a vízbe lebukni, sem úszni nem tudott. Midőn lesütött szemmel így tovább ment, egy legyintést érze vállán. Körültekinté magát, és megpillantá Fadetné leánykáját, kit a környéken „kis Fadettenek“ neveztek, részint azért, mert ez családi név volt, részint, mert a lyánká-
nak is tulajdonítának némi titkos tudományt. Tudomás szerint Fadet vagy Farfadet, ki más helyeken Folletnek is neveztetik, igen takaros, jóviseletű, de kissé gonosz természetű kobold. Azon tündérek is, kiknek létezésöket nem hiszik többé a mi vidékünkön,

Fadesnek neveztetnek. De akár kis tündért, akár női koboldot jelenthetett az, mindenki „Follet“et hívé látni benne, oly kised, csinos és pajkos volt ő. Kis fecsegő s enyelgő volt az, és ledér mint a pillangó, kandi mint a vörösbegy és fekete mint a tücsök.

A házitüköcshöz való hasonlítással csak azt akarom mondani, hogy Fadette nem volt szép; mert a mezei tücskök még rútabbak, mint a melyek a házban szemeteskednek. Ki azonban gyermekéveiből ráemlékezik, hogy házi tücsökkel játszott vagy őt haragra ingerelte valaha, annak tudnia kell, miszerint az nem valami buta tekintetű, és inkább nevetésre mint haragra gerjeszti az embert. A la-cossei gyermekek tehát gúnyosan vagy tréfából „házi tüköcs“nek nevezék a kis Fadettet; mert félték ugyan tőle némileg csalfasága miatt, de mégis kedvellék őt, mert mindenféle regéket tudott beszélni, és folyvást új játékokat talált.

Azonban mindezen nevek és melléknevek mellett is majd feledtem volna keresztnevét, mit ennek folytán szinte szeretnének tudni a t. olvasók. Neve Francziska volt; öreganyja tehát, ki épen nem volt barátnője a névváltoztatásnak, Fanchonnak nevezé őt.

Minthogy Bessoniére lakosai és Fadetné között titkos gyűlölség létezett régóta, az ikertestvérek nem sokat beszéltek a kis Fadette-l; sőt idegenkedének tőle, és sohasem szerettek játszani vele vagy kis öcscsével.

Ennek gúnyneve „Virgonczka“ volt; ő még fürgébb és pajkosabb vala nénjénél; nem távozott oldalától, és haragudott, ha, nem akarva várni reá, elfutott, és követ dobált utána, ha kötődék vele; a lányka azonban mindig jókedvű vala és nevette tehetlen haragján. Sok házban oly itélet uralkodék Fadetné irányában, miszerint némely gyermekek, névszerint Barbeau atyuséi, elhiteték magokkal, hogy „Tücsök“ és „Virgonczka“ vagy ha jobban tetszik, a szökese és kabócza, veszélyt hozna fejökre, ha barátságra lépnének velök. Ez azonban nem tartóztatá vissza a két gyermeket, hogy velök szóba ne bocsátkozzanak, mert ök nem voltak ám bárgyuk, s a kis Fadette nem mulasztá el megszólítani a bessoniérei ikreket és már távolról mindenféle bohózatokat s dörösegeket kiabála feléjük.

VII.

A szegény Landry, ki a váratlan érintés miatt ncheztelet némileg, most megfordula, s látá a kis Fadettet, s nem messze mögötte Jancsikát a „Virgonczkát,“ ki sántikálva követé őt, mert születésénél fogva sánta vala.

Landry elejente nem akart figyelmezni, és tovább folytatá útját, mert épen nem vala

kedve a nevetésre; de Fadette másik vállára ütve így szóla öhozzá:

— Ohó! a csunya iker! elvesztette a másik felét, és most csak fél emberfi!

Landry, ki épen oly kevésbé akara megbántatni, mint ingereltetni magát, még egyszer megfordula és a kis Fadette ellen egy ökölcsapást intéze, melyet jól megérezett volna, ha nem tér ki az elől, mert az iker tizenötödik évbe jára, és épen nem vala gyöngge, Fadette pedig, ki csak tizennegyedikbe jára, oly esinos és kicsiny vala, hogy alig tartották volna tizenkét évesnek; az ember hajlandó volt volna hinni, hogy valamely durva illetés által széttörnék.

De sokkal vigyázatosabb és fürgébb vala hogysen bevárjon valamely rá mért csapást, és a mi erőben hiányzék nála, pótolá gyorsasága és ravaszsága. Oly hirtelen pattant félre, hogy Landry majd egy vastag fába ütötte öklét és orrát.

— Te utálatos tücsök! kiálta a szegény iker nagyon felindulva, neked nem lehet szived, hogy ingerkedjél oly rettezésben levő emberrel, milyen én vagyok. Régóta csúfolál már engem „fél emberfinek.“ Ma épen jó kedvemben találsz, hogy utálatos Virgonczoddal együtt négy részre daraboljalak, meggyőződendő, vajon kettőtökből összesen kitelik-e egy jóraivalónak negyed része?

— Ohó! bessoniérei szép úrfi és a patakparti kákalegelő földesura, felele a kis Fa-

dette még folyvást gúnyosan, ön együgyü, hogy oly gonoszúl bán velem, mert én hirt akarék hozni önnek ikertestvéréről, és tudára adni, hol találhatja meg ötet.

— Ugy-e! az már más, viszonzá Landry hirtelen megjuhászódva; ha tudomásod van róla, Fadette, mondd meg, az megörvendeztet engem.

— Azt ugyan sem Fadette, sem Tücsök nem teendi, viszonzá a leányka. Ön megszi-
dott, és megvert volna engem, ha nem volna oly esetlen és gyámoltalan, élheterlen. Csak keresse hát egyedül bolondos ikertestvérét, hiszen ön oly valódi okos.

— Sőt nagyon ostoba vagyok, hogy hallgatlak, gonosz kis teremtmény, monda Landry, hátat fordítva neki és tovább ballagva. Te épen oly kevésbé tudod, mint én, testvérem hollétét, te épen annyit tudsz arról, mint öreganyád, ki vén, hazug asszony.

De a kis Fadette, kezénél fogvást vezetvén „Virgoneczkáját,” utána siette Landrynak, folyvást gúnyolva és újra biztatva őt, hogy az ő segítsége nélkül nem találandja meg ikertestvérét. Landry nem birván menekülni tőle, s elhitevén magával, hogy öreganyja vagy talán ő maga a folyói manóval való egyetértés vagy más varázsmesterségek által akadályozhatná őt Silvinet megtalálásában, végre föltevé magában, hogy visszatér az apai házba.

A kis Fadette elkísérte őt a rétség for-

gó keresztjeig. Midőn Landry túl volt már azon, Fadette szarka módjára a keresztre ült, és így kiáltoza utána :

— Adieu, adieu, szép urfi, ki elhagyja ikertestvérét. Várhatod őt uzsonára, mai nap nem látod, de még holnap sem; mert ő épen oly kevéssé mozdúl, mint a darab kő, s amott égháború, égzengés keletkezik. Az éjjel még több élő fa hulland a patakba, és a folyamár messze elragadandja Silvietet, és sohasem találанд meg őt.

Mindezen baljóslatú szavak, melyeket Landry önkénytelenül hallgata, megborzaszták őt. Ő nem hitt abban föltétlenül; de a Fadet-családról mégis azon hir szárnyalt, hogy egyetértésben van az ördöggel, s nem valami határozottan mondható: nem volt-e abban valami igaz.

— Hallod-e Fanchon, monda Landry, megállapodva, nyugodalomban hagysz-e engem s kész vagy-e őszintén megmondani, hogy tudsz-e valamit testvéremről?

— Mit adsz nekem, ha kicsinálom, hogy megtalálod őt, mielőtt beállana az égháború? kérdé Fadette, fölegyenesedve a forgó keresztben és karjait mozdítva, mintha föl akarna röppenni.

Landry nem tudta, mit ígérhetne neki és hinni kezdé, hogy csak pénzt akar kicsalni tőle. De a fák közt zúgott szél, s a dörögni kezdő égzengés csaknem lázas félelembe ejté őt. Nem azért, mintha félt volna,

a vihartól, hanem mert e vihar oly hirtelen és természetfölötti módon álla be. Meglehet, hogy Landry nem látta, mint tornyosodék fel az a fák mögött, kivált minthogy két órától fogva az öböl mélyében volt és csak akkor pillantá meg az eget, midőn már felmászott. Szóval, csak azon pillanatban látá meg a vihart, midőn a kis Fadette épen figyelmezteté őt. Amint ekkép ott ácsorga a leányka, piszkos szoknyácskája felfuvodék a széltől, gyülőletes fekete haja előtünt a rozsúl megkötött főkötő alól és úgy berzcnkedék, mint a ló szőre. A szélroham aztán elragadá „Virgonez“ fejről a sapkát, és Landry is majd elveszthette volna a maga kalapját.

Néhány percz alatt az égboltozat egészen elsötétült és a forgó kereszten üldögélő Fadette kétszerte nagyobbnak látszék neki a szokottnál; szóval, Landry tagadhatlanul remegett.

— Fanchon, mondá neki, újra szeretni foglak, ha testvéremhez elvezetsz engem. Te talán láttad őt; talán tudod, hogy hol van ő. Kérlek, ne légy oly gonosz. Meg nem foghatom, mikép találhatod örömet az én félelmemben, aggodalmamban. Mutasd meg nekem a te jó szívedet, és hajlandó leszek elhinni, hogy jobb vagy külszínednél és szavaidnál.

— Miért legyek én jó irányodban, viszonzá a leányka, ha te gonosz teremtésnek nevezesz engem, a nélkül, hogy legkevésbbé

is megbántottalak volna? Miért legyen nekem jó szivem, oly ikrek iránt, kik oly büszkék mint a kakasok, és a kik sohasem voltak barátságosak hozzám?

— Jól látom, viszonzá Landry, hogy igérenem kell valamit neked. Mond szaporán, mit szeretnél, és megadom azt neked. Akarod-e új késemet?

— Hadd lám, monda a kis Fadette, békaként szökkenve oldalához.

S megnézvén a kést, mely nem volt megvetendő, s melyet Landry keresztapja tiz sous-n vett a legutóbbi vásáron, pillanatnyi kísértetbe jöve; azonban mégis úgy találá, hogy az nagyon kevés, és kis fehér csirkéjét kíváná tőle, mely csak galambnyi nagyságu s lábai gatyások, azaz tollal benőttek valának egészen.

— A fejer csirkét nem ígérhetem oda neked, mert az édes anyámé, felelé Landry; de megígérem hogy kérendem azt tőle, és kezeskedhetném neked azért, hogy anyám nem tagadja meg, sőt örülni fog hogy ujra láthatja Silvinetet és szivesen megjutalmaz téged.

— S ha nekem kedvem volna feketeszájú kecskétökre, viszonzá a kis Fadette, ideadná-e nekem azt is Barbeauné ökigyelme?

— Istenem, istenem! meddig késedelmezel! Fanchon, hiszen világosan mondtam neked: ha testvérem veszélyben van, és legott hozzá vezetsz, bizonyosan tudom, hogy

szülőim nem vonakodandnak tyukot és kecskét adni neked jutalmul.

— No majd meglátjuk, Landry, mouda a kis Fadette, kis száraz kezét nyujtván neki, hogy csapjon fel beléegyezése jeléül, mit ő nem tön minden félelem nélkül; mert e pillanatban nagyon kigyúladának szemei, hogy a megtestesült erdei manót hivé látnia maga előtt.— Most azegyszer nem akarom megmondani neked mit kívánok tőled, talán még magam sem tudom; de gondold meg jól, a mit most ígérsz nekem: ha aztán nem tartod meg, elbeszéllem fűnek fának, hogy Landrynak nem lehet hinni. Most idehagylak, és ne feledd hogy mit sem kívánok tőled mind az napig, hohatározom magamat fölkeresésedre, valamit követelendő tőled, mit magam határozok meg, és a mit rögtön meg kell adnod nekem.

— Jól van Fadette; ígérem, monda Landry felcsapva.

— Halljad tehát, monda önmegelégedő tekintettel, menj vissza tüstént a patakhoz; a patak partján ballagj lefelé, mignem mekegést hallasz; és ahol egy barna bárányt látasz, ott látandod testvéredet is. Ha nem úgy történik, mint én mondom, adott szavadtól feloldozlak.

Erre „Tücsök“ karjánál fogá „Virgonczot“ nem figyelve arra, hogy berzenkedék és megfordula mint az angolna s a bokorba suhana, Landry pedig nem látta többé őket s mit sem halla tőlök. Nem vett időt magá-

nak a tanakodásra, vajon a kis Fadette nem kötődék-e vele. Lélekszakadva szaladt a kákaréten az öböl felé, s onnan a patak mentében lefelé akart menni, le nem ereszkedve, mert eléggé meggyőződött már arról, hogy Silvinet nem vala ott; de midőn tovább akara menni, mekegni halla egy bárányt.

— Istenem! az a leány előre mondotta ezt nekem. De hogy ő él vagy hal-e, azt nem tudhatom.

Leugrék aztán az öbölbe és belépe a bokorba. Testvére nem volt ott; midőn azonban tiz lépést lefelé halada a pataknál, s közben folyvást hallá a bárány mekegését, a másik parton ott látá ülni testvérét a fák alatt. Silvinet ölében báránykát tartogata, mely fejétől fogva farkáig barnás színű vala.

Minthogy Silvinet nagyon jó színben volt s ruháit nem szaggatta össze, Landry annyira megörüle, hogy szívéből ada hálát istennek, a nélkül hogy bocsánatot kért volna tőle, hogy az ördögi mesterségeknél keresett menedéket, részesülendő e szerencsében. De ugyanazon pillanatban, midőn Silvinetet, ki ekkor nem látá még őt, szólítani akarta, megállá egyszerre látására; mert Silvinet, mint a kis Fadette mondotta, bámulatára a fák alatt üldögele, melyek közt a szél dühöngte, és mozduatlanul álla mint a kő.

A környéken azonban jól tudják, hogy veszedelmes időzni e folyóka partjánál, midőn a szélvész támad. Az egész part lefelé vápás

és homorú, s minden vihar kicsavar tövéből néhány egerfát, melyeknek, az erős, vén törzseken kívül, mindig rövid gyökereik vannak, és a melyek véletlenül könnyen agyon üthetik a partnál időzött. — De Silvinet, ki sem együgyűebb sem meggondolatlanabb nem volt a vele egykorácsu más fiuknál, távolról sem látszék sejteni a veszélyt. Ő nem is hederite arra, mintha erősen épített csürben volt volna. Elfáradva a hosszú kószálásban, mozdulatlanul üldögéle ott, és a folyamra merede oly sápadtan mint vizililiom, és félig tátott szájjal mint halacska, mely levegő után kapkod; haja a szélben röpkedett, s még báránkjára sem figyele, melyet a réten bolyongva talált és szánalomból fölvelt. Zubonyába tette ugyan, hogy haza vigye; út közben azonban feledte megkérdezni, kié legyen az elveszett bárány. Őlében tartá tehát, és mekegni, jajveszékelní hagyá nem hallva mekegését, ámbar a szegény állatka szánakozásra méltóan bégete, és körültekintgete nagy tiszta szemével, mintha csudálkoznék, hogy egy fajtájabeli más állat sem hallja az ő bégetését, s ez árnyékos helyen, a morajló folyam előtt, mely talán nagy félelmet okozott neki, sem rétéjére, sem anyjára, sem aklyára nem ismerhet rá.

VIII.

Landryt a patak választá Silvinettől, mely egész medrében csak négy-öt metre vala (mint újabb időkben mondják), de némely helyen épen oly mély mint széles. Ha e patak nem volt volna, Landry kétség kívül odasietend testvéréhez. Minthogy azonban Silviet legkevésbé sem látta őt, elég ideje vala a gondolkodásra, hogy miként ébreszsze fel őt ábrándozásaiból és miként beszélje rá a hazatérésre; mert a szegény ábrándozó talán más utat választhata, s ekkor Landry nem oly könnyen találhatott volna valamely sekély helyet vagy bürüt, hogy utána siethessen.

Némi elmélkedés után Landry kérdezé magától, mitevő volna édes apja ily alkalommal, ki négyszerte több értelemmel s okossággal bíra sok másnál; még jókorán meggondolá magában, hogy apja egész esőndben és óvatosan fogna munkához, nehogy Silviet észrevegye, mennyi gondot és aggodalmat okozott öneki, és hogy meg ne szégyenítse nagyon.

Fütyülni kezdett tehát, mintha hangicsálásra akarta volna ingerelni a rigókat, mint a pásztorok, midőn éj közeledtével a bokrok között fütyürészve hajtják a nyájakat. Silviet figyelni kezdé, s meglátván testvérét, megszégyenlé magát és hirtelen fölugrék, mert

azt hívé, hogy észrevétetlenül maradt. Ekkor Landry úgy tett mintha észrevenné őt, és nem túlhangosan mondá neki, mert a víz nem morajlék erősen:

— Ej, ej, kedves Silvinet, hát itt vagy? Egész reggel vártalak, s midőn látám hogy már régen elmentél, ide kísétálék, mert ozsonnakor találkozni remélék veled; de minthogy itt vagy, tehát együtt megyünk haza. Lebalagunk a patak mindkét oldalán, és a kögázlónál összejövünk. (E gázló Fadetné háza közelében vala.)

— Jól van, menjünk, monda Silvinet, fölvéve a bárányt, mely nem örömet követé őt a maga akarattjából, mert még rövid idő óta ismerte őt.

És elindulának s mendegélének a patak mellett lefele tartva, nem sokat tekintgetve egymásra, mert féltek megmutatni vagy elárulni, mily nagy fáradságukba kerüle gonoszat tenni, s mily nagy volt örömük a viszontlátáson. Landry folyvást haladva néhanéha pár szót monda testvérének, nehogy meglássék tekintetéből, hogy testvére boszankodását, haragját hiszi. Kérdezé tőle, hogy hol vette a barna báránykát, és Silvinet nem tudta felelni kérdésére, mert nem akará megvallani, hogy messze tova volt, és még az általa bekószált helyeket sem tudá megnevezni. Landry észrevevén zavarát, monda neki:

— Beszélld el azt későbbem nekem, mert a szél erősen fúj, s itt a fák alatt a patak-

nál nem jó lenni; de szerencsére esni kezd, s a szél nemsokára lecsillapodik. Önmagában pedig ezt gondolá: „Mégis igaz csakugyan, a mit Tücsök mondott, hogy újra megtalálom őt, mielőtt esni kezdene. Az a leány valóban többet tud nálunknál.

Nem gondolt többé hosszas beszélgetésére Fadetnéval, kitől jó negyedóraig hiába kért tanácsot és segítséget, s azért nem is volt sejtelve, hogy a kis Fadette, kit ő csak elmentében látott, csakugyan láthatta volna Silvinetet azon beszélgetés közben. Végre eszébe juta ez neki; de hát honnan tudá ő azt oly pontosan, mi miatt ő annyira aggódott és rettege, midőn a leány megszólítja őt, holott ő honn sem vala, midőn panaszolá az öreg előtt a maga baját? Itt azonban távolról sem juta eszébe, hogy a kákarétre vivő úton többeket megkérdezett aziránt, vajon nem látták-e az ő testvérét, és hogy egyik vagy másik beszélhetett arról a kis Fadettel; vagy pedig, hogy a kis lány kihallgathatta az öreganyjával tartott beszélgetés végét, mert gyakran el szokott bujni kandiséga ki-elégítettése végett.

A szegény Silvinet szinte gondolkodék titokban, mikép fejtse meg rossz magaviseletét testvére és édes anyja irányában, mert Landry előterjesztésére épen nem volt elkészülve, és nem tudá, mit fogna majd reá; mert hiszen a szegény fiú sohasem hazudott

életében, és sohasem titkolt el semmit testvére előtt.

Nem volt tehát legkisebb kedve, bátorsága sem, midőn a bürün átméne; mert odáig még mit sem talált, mi zavarából kiragadhata volna.

Mihelyt a túlsó parton vala, Landry megcsókolá őt; s akarata ellenére még szivesebben csókolá őt, mint azelőtt; de kérdésekkel nem zaklatá, mert jól látá, hogy mit sem tudá felelni. Mind a két testvér haza méne és erről amarról beszélének, csak arról nem, mi szivén fekvék mind a kettőnek. Midőn Fadetné viskója mellett elmenének, Landry körültekinte a kis Fadette után, és örömost bément volna, köszönetet mondandó neki. De az ajtó be volt zárva, és más nesz nem vala hallható, mint Virgoncz kiabáló szava, kit öreganyja megkorbácsolt, miként minden estve szokta azt tenni, akár megérdemlé a verést akár nem.

A fiúcska hangos sirása fájt Silvinetnek, és monda testvérenek:

— Ez utálatos ház, melyben mindig csak verést és kiabálást hall az ember. Jól tudom, hogy nincs rútabb Virgoneznál; és Tücsökért nem adnék két sous-t. Beh sajnálatra méltók e gyermekek, hogy nincsenek szülőik, és engedelmeskedniök kell a vén gonosz boszorkánynak, ki mindig haragszik és mitsem hagy elvinniök szárazon.

— Nálunk az nem ugy van, felele Landry.

Mi sohasem kaptunk verést szülőinktől, és mikor csintalanok voltunk, mindig szelíden és jósággal igazítanak útba, hogy a szomszédok mit sem hallanak. Némelyki nem tudja, hogy mily boldog; de a kis Fadette, a ki mégis gonosz teremtés, folyvást vidám és jókedvű, és sohasem panaszkodik.

Silvinet érezé a szemrehányást és báná elkövetett hibáját. Megbánta ő azt már reggel óta, és húszszor is készült visszatérni, ámde szégyellé magát. Most szíve megtellett, és sirva fakada; testvére azonban kezénél fogá őt, és monda neki :

— Szakad az eső, kedves Silvinet; fussunk, hogy minél előbb hazatérhessünk.

Futásnak eredének tehát; Landry tréfála és nevéte, Silvinet is erőteté magát a nevétesre, hogy kielégítse őt.

Midőn azonban a ház elé érkezének, Silvinet a csürben el akara bújni, mert atyja pirongatásától tartta. De Barbeau atyus, ki nem vevé a dolgot oly szigorúan, mint felesége, csak kissé el akará őt bolondítani; s Barbeauné, ki okosan rábeszéllette férjét, titkolni iparkodék előtte kiállott félelmét, szorongását. Enniök adott kettőseinek, és ruháikat kiszáríttatá a lobogó kandallótűznél; de Silvinet igen jól látá, hogy anyja sokat sírt és néha-néha aggódó és szorongó tekintettel szemlélgeté őt. De az apa nem szivelheté az efféle czifraságokat, és Silvinetnek szótlanul le kellett fekünnie mindjárt ozsonna után,

mert szörnyen elfáradt. Egész nap harapást sem evett; s mihelyt lenyelte ozsonnáját könnyen képzelhető mohósággal, mintegy mámorosnak érezé magát, és ikertestvére által le kellett vetköztetni és ágyba vitetni. Landry ágya előtt üldögéle és kezét fogva tartá.

A mint Silvinet mély álomba merüle, Landry bucsút vön szülőtől, s nem vevé észre, hogy édes anyja még gyöngédebben csókolgatá őt mint azelőtt. Mindig azt hívé, hogy anyja nem tudja oly gyöngéden szeretni őt mint testvérét, és ő épen nem vala féltékeny, mert úgy vélekedék, hogy ő kevésbbé szeretetre méltó és csak az őt illető részét bírja az anyai gyöngéd szeretetnek. Aláveté tehát magát valamint anyja iránti tiszteletből ugy ikertestvére iránti vonzalomból is, kinek nálánál nagyobb szüksége vala az enyelgésekre és vigasztalásra. Más nap reggel Silvinet édes anyja ágyához sietett, mielőtt még fölkelte volna, s megvallá megbánását és megszégyenülését. Elbeszélé néki, mily szerencsétlennek érezi magát egy idő óta, nemcsak azért mert Landrytól el van választva, mint inkább mert azt gondolja, hogy Landry nem szereti őt többé. S midőn anyja kérdezé őt e méltatlanság iránt, nem tudá helyes okát adni annak, mert az némileg betegség volt nála, melytől nem menekülhetett. Anyja jobban érté őt, mintsem azt sejtenie hagyta volna, mert a női szivet könnyen elfogják az ily gyötrelmes érzelmek, s ő maga hajlandó volt a búslako-

dásra, midőn Landry bátorságát és kitartását látta. De mostani alkalommal megismeré, hogy a féltékenység mindenféle vonzalomnál, még annál is, mely a természet törvényein alapszik, csak tévedés, és óvakodék megerősíteni abban Silvinetet. Meggondoltatá vele, mennyi fájdalmat okozott testvérének, s mily szép dolog az testvérétől, hogy ő nem panaszkodik a miatt vagy nem játszsza a sértett félt. Silvinet szinte átlátá azt, és megengedé, hogy testvére jobb keresztyén önálánál. Megigérte és föltevé magában javulását, mi valóban komoly akarója vala.

De bármennyire erőteté magát, hogy derült, megelégedett tekintetet színleljen, bármily megnyugtatók valának az okok, melyekkel édes anyja valamennyi ő panaszát ellensúlyozá, s bármily bizodalmas, őszinte volt is folyvást az ő viselete Landry iránt, mégis mindig megmaradt szívében a keserőség utóíze.

— Testvérem, gondolá önkénytelenül magában, kettőnk között a jobbik, igazságosabbik, édes anyám mondotta azt, és az valóság; de ha ő épen oly gyöngéden szeretne engem mint én szeretem őt, akkor nem szoknék ahhoz oly könnyen.

Ez alatt azon nyugodt és csaknem közönyös tekintetet érté, melyet Landry színlelt, midőn a patak partjánál megtalálá őt. Visszaemlékezett testvére vidám fütyülésére, mi közben még azon gondolattal is tépelődött, hogy a vízbe ugorják. Nem ezen gondolattal

bagyá el ugyan a házat, de este felé nem szabadúlhatott attól, mert azt gondolá, testvére sohasem bocsát meg neki, hogy életében legelőször duzzogott ellene és kerülé őt.

— Ha ő követte volna el rajtam e gyalázatot, gondolá magában, vigasztalan voltam volna. Nagyon örvendek, hogy megbocsátott; de mégis gondolám, hogy nem bocsátand meg nekem oly könnyen.

A szegény fiu sohajtozott és erővel le akará győzni érzelmeit.

Isten azonban segítségére van mindenkinek, ki jó szándékokra határozza el magát és létesíteni ügyekszik azokat, s megjutalmaz mindenkit az ő buzgó törekvéseért; így történt aztán, hogy Silvinet még azon évnek hátralevő részében okosabb vala, hogy testvérével sem nem czivódék sem nem duzzoga ellene, szóval, hogy több kedélynyugalommal szereté őt, és hogy egészsége, mely minden ezen maga-készítette gyötrelmek által megrongáltatott, újra helyre álla. Apja többet is dolgoztatott vele, mert észrevevé, hogy legjobban érezé magát, ha önmagával foglalatoskodék legalább. Amde a munka sohasem oly nehéz a szülői háznál, mint idegen háznál. Ez oknál fogva Landry, ki mindig derekasan dolgozott, ez évben erősebb és nagyobb lön ikertestvérénél. Az apró különbségek, melyek folyvást észrevehetők valának köztök, feltünnőbbek lettek, s a szellemből a szem elé lépének. Midőn tizenöt évesek valának, Landry

szép virágzó süheder vala, Silvinet pedig csinos, karcsubb és kevésbé üde arcú marada testvérénél. Nem is téveszték el többé személyöket, s ámbár hasonlítanak egymáshoz mint testvérek, mégsem volt látható első tekintetre, hogy ők ikrek valának. Landryt, ki fiatalabbnak tartatott, mert egy órával született Silvinet után, mindnyájan, kik először láták őket, két-három évvel korosabbnak tarták. S ez növelte Barbeau atyus vonzalmát, ki a falusiak szokása szerint, többre becsülé mindennél a fizikai erőt és a magas termetet.

IX.

Landry, a kis Fadettel való, fennebb elbeszélt kaland után, első időben némileg nyugtalankodék adott ígérete miatt. Azon pillanatban, midőn kiragadá őt rettegéséből, szülői nevében lekölezte volna magát, hogy odaadja a legdrágábbat Bessonière-ből; látván azonban, hogy Barbeau atyus nem vette oly nagyra Silvinet duzzogását s épen nem aggódek miatta, nagyon félt, hogy apja az ajtón dobna ki a kis Fadettet, ha talán jutalmáért menne, a nélkül, hogy tudni akarna valamit az ő titkos tudományáról és Landry ígéreteiről.

Ezen aggodalom nagyon megszegyeníté Landryt, s ugyanazon mérvben, a milyenben

büja enyészék, szerfölött együgyűnek tartá magát, hogy hitelt adott a boszorkányságnak. Sőt épen nem tartá bizonyosnak, hogy a kis Fadette kötődött volna vele, és nem tudá alapos okát adni atyja előtt, meggyőzendő őt az iránt, hogy helyesen tett, mikor egy ily jelentékeny kötelességet vállalt el; más részről azonban nem tudá, mikép törhetne meg ő oly kötelezettséget, melynek teljesítését oly szilárdul megfogadta.

De nagy bámulatára sem más nap, sem egész héten, sem az egész hónapban, sem nyáron által nem hallott beszélni a kis Fadetteről; sem Bessonière-ban sem la Pricheban nem volt szó róla. Ő sem Caillaud atyushoz nem méne Landry után tudakozódni, sem Barbeau atyushoz nem járula valamit követelni, s midőn Landry távolról látá őt a mezőn, ez nem méne hozzá s épen nem látszék figyelni reá. Ez egészen szokása ellen volt, mert ő utána szokott futni mindenkinek, vagy kandiságból, vagy tréfálás és enyelgés végett, midőn jó kedvök volt az embereknek, vagy hogy kötődjék, ingerkedjék azokkal, kiknek nem vala jó kedvök.

Minthogy pedig az öreg Fadettené anyó háza egyenlő közelségben volt la Prich- és la Cossé-hoz, nagyon könnyen meglehetett, hogy Landry néha-néha találkozik a kis Fadettel a gyepúton; s midőn nem széles az út, a gyaloglóknak meg kell állaniok és pár szót váltaniok egymással alkalmasint.

Egy estve a kis Fadette lúdjaait hajtá haza felé; Virgoncza háta mögött volt mindenütt. Landry a kanczákat la Pricheba vezeté a legelőről. Egy mély úton találkoznak egymással, hol lehetetlen volt a kikerülés. Landry egészen megzavarodék, mert attól tartá, hogy ígéreteré emlékeztetik; s minthogy semmi okot sem akart adni arra Fadette-nek, egyik lovára pattana, mihelyt megpillantá őt, és sarkait erősen mozgatá, a lovakat tügetésbe hozandó; a lovaknak azonban szorító kötelek levén lábainkon, tehát csak lassan ballaghatának. Landry nem mert ránézni a kis Fadette-re, megfordúla tehát, mintha a hátul tippegő csikók után akarna tekinteni. Midőn ujra maga előtt néze, Fadette már elhaladott mellette, és semmit sem mondott neki; még azt sem tudá bizonyosan, vajon tekintett-e reá és pajkos mosolyával felszólította-e őt, hogy jó estvét kívánjon neki. Ő csak Jancsit, Virgonczot látá, ki szokásos gonoszsága és kárörömével egy követ vön fel, lábára dobandó azt azon kanczának, melyen Landry lovagla. Landry épen jó kedvében volt hogy ostorával a nyaka közé suhintson, nem mert azonban pörbe szállani nénjével, nehogy kérdőre vonattassék általa. Úgy tett tehát, mintha észre sem vette volna, és nem tekintte körül. Valahányszor Landry a kis Fadettel találkozik, többnyire így ment a dolog. Lassanként mégis neki bátorodék; mert hiszen minél korosabb és okosabb lön, annál kevesebbet törődék ily csekélységgel. Midőn azon

bátorságot vette magának, hogy csendesen nézen reá, mintha várná, mit mondand neki, bámulatára észrevevé, hogy a kis leány szántszándékosan elfordítá fejét, mintha épen úgy félne tőle, mint ő félt volt tőle. Ez újra nagy önbizodalmat önte belé, s minthogy őszinte kedélyű vala, kérdezé magától, vajjon nem nagy méltatlanság-e az tőle, hogy még csak meg sem köszönte neki azon örömet, melyet vagy titokteljes ismeret vagy véletlen által készített az ő számára. Föltevé hát magában, hogy a legközelebbi találkozásakor megszólítja őt, s midőn előadá magát ezen alkalom, legalább is tíz lépéssel méne elébe, először jó napot kívánandó neki, aztán elfecseendő vele.

A mint azonban közeledék feléje, a kis Fadette büszke és csaknem megsértett tekintést szinlelt, s midőn végre elhatározá magát megtekintésére, oly megvetendő módon tevé azt, hogy a fiú egészen megdöbbsent és nem meré megszólítani őt.

Ez utolsó alkalom volt ez évben, hogy Landry közelről találkozik vele, mert enaptól fogva a kis Fadette szándékosan kikerülé őt az úton. Mi szándéka volt neki ezzel, nem vala bizonyos; elég az hozzá hogy, midőn távolról megpillantá őt, legott más utat választta, elbúvék valamely bokorba, vagy pedig nagyot került, hol ne is lássa őt. Landry azt hívé, hogy hálátlansága miatt haragszik rá; de kedvetlensége oly nagy vala, hogy nem határozhatá el magát valaminek megki-

sértésére, újra jóvá teendő igaztalanságát. A kis Fadette nem volt olyan mint más gyerekek. Ő természeténél fogva nem volt könnyen sértékeny, de meg gyöngéd érzelmű sem volt eléggé, mert vagdalkozásaival nagyon szeretett előidézni gúnybeszédeket sőt rágalmakat is, és oly éles, pergő, pattagó nyelve volt, hogy mindig övé vala az utolsó és legélczesebb szó. Sohasem látták őt duzzogni vagy daczolni, és büszke önérzet hiányát tulajdonítanak neki hibául, mi pedig oly jól állik a tizenötéves hajadonnak. Folyvást úgy viselte magát, mint valamely naplopó s rüpök, és ingerkedni szokott még Silvinet-tel is és gúnyos beszédekkel sértegetni őt, midőn ábrándozásaiban meglepte őt, melyeken csüngeni látszék még némileg. Midőn találkozott vele, mindig üldözé őt egy darabig, és gúnyt üze ikerségéből, s megvetőleg mondá, hogy Landry nem szereti testvérét és nevet az ő ábrándozásán. Silvinet még inkább boszorkánynak tartá őt mint Landry; csudálkozék, mikép találhatá ő ki az ő gondolatait, és megutálá őt egész szivéből. Megveté őt egész családjával, s valamint ő kerülte Landryt, úgy kerülé ő a gonosz kis leányt, ki, mint mondá, nemsokára nyomdokaiba lép anyjának, ki rosz életmódot követett, férjét elhagyta és végre a katonákkal adá össze magát. Virgoncz születése után mint markotányosnő nemsokára eltávozott, s azután mitsem hallának róla többé. A férj bú és bánatában meghalá-

lozott, s így az öreg Fadettenére maradt mind a két gyermekről való gondoskodás; ő azonban nagyon rosszúl tartá őket, részint zsugorisága, részint vénsége miatt, mely nem engedé neki, hogy kellőleg ügyeljen rájuk és tisztán tartsa őket.

Mind ezen oknál fogva Landry, ki mégis nem volt oly rátartó mint Silvinet, bizonyos ellenszenvvel viselkedék a kis Fadettehez, és egy szót sem szóla senkinek azon beszélgetésről, melyet vele tartott. Sőt épen eltitkolá azt ikertestvére előtt, nem akarván megvallani neki, mennyire aggódott ő ömiatta; Silvinet pedig szót sem szóla testvérének azon gonosz ingeredésekről, melyeket a kis Fadette elkövetett rajta, mert nem mondhatá meg, hogy a kis leány kitalálta az ő féltékenységét.

Az idő azonban eljárt. Azon korban, melyben a mi ikreink valának, a hetek olyanok, mint a hónapok, s a hónapok mint az évek a testi és szellemi fejlődésre nézve. Landry nemsokára feledé kalandját, és miután huzamosan vesződött volna Fadettere való visszaemlékezésével, nem gondolt reá többé, mintha csak álmodott volna.

Landry most már mintegy tiz hónap óta volt la Pricheban, és sz. Jánosnapja a küszöbön állá. Caillaud atyus annyira meg volt elégedve vele, hogy inkább jobb bért ígért neki, mintsem elboesássa őt magától; Landry pedig örömet akart hozzátartozói közelében

maradni, tehát újra elszegődék la Pricheba, mert nagyon jól megfére a házbeliekkel. Mi több, különösen szívesen kezdé látni Caillaud atyus szép onokáját, a kis Madelont, ki egy évvel vala korosabb nálanál, s mégis úgy bána még mindig vele, mint valamely fiúval; de azzal mindinkább alább hagyja. Az év kezdetén még nevetett rajta, ha szégyellé megcsókolni őt játék közben vagy asztalnál; végül azonban ő pirúlt el, a helyett, hogy kihitta volna őt, és nem marada többé egyedül az istállóban vagy a szénatartóban vele. Madelon épen nem volt szegény, és idővel a dolog házasságra kerülhetett volna a két fiatal között. Mind a két család tekintély és tiszteletben tartaték az egész vidéken. Midőn tehát Caillaud atyus látá, mint keresé és kerülé egymást a két fiatal, mondá Barbeau atyusnak: szép házaspár válhatik belőlök egykor, és így tovább is saját akarataikra bizandók.

Egy héttel tehát szent Jánosnapja előtt megegyeztek, hogy Landry la Pricheban maradjon. Silvinet otthonn vala maradandó, mert ő meglehetősen megokosodott, és atyja, ki hideglelés volt, nagy hasznát veendi neki a szántóföldek megmunkálásánál. Silvinet nagyon rettegett, hogy messze el találják küldeni, a mely félelem üdítőtegg hatott reá; mert mindinkább erőttörekvék veheté Landry iránti túlságos vonzalmán, vagy legalább nem nagyon hagyá azt észrevenni. A nyugalom

és megelegedés újra beköltözött tehát Bessoniérebe, ámbár az ikrek csak egyszer kétszer láták egymást hetenkint. Sz. Jánosnapja örömnappal volt reájok nézve. Együtt menének a városba, egymás társaságában szemlélendők a cselédek elszegődését városba és faluba, s a főtéren azután tartandó ünnepélyeket. Landry több tánczot jára a szép Madelonnal; és Silvinet az ő kedveért szinte próbát tett a tánczban. Ez nem igen sikerült ugyan; de Madelon, ki sokat látszék órá tartani, kezénél fogá, és segíté a taktustartásban. Silvinet, ki ekkép érezé magát testvére mellett, megigéré, hogy mindent elkövet, miszerint jól megtanuljon tánczolni és részt venni az ő mulatságaiban, melyekben Landrynak csak terhére volt eddig.

Madelonra nem volt féltékeny nagyon, mert Landry még szerfölött tartózkodó vala iránta. Azonfölül Madelon nagyon barátságos és vidámitó volt Silvinet irányában. Legkevesbbé sem erőteté magát irányában, és a ki nem tudá jobban, azt hihette volna, hogy legtöbbet tart reá. Landry féltékeny lehetett volna ugyan, ha már természetnél fogva nem gyűlölője minden féltékenységnek, és minden jámborsága mellett, talán titkos szózat sugallá neki, hogy Madelon csak azért cselekszik úgy, miszerint örömet csináljon neki és gyakrabban legyen alkalma összejöhetnie véle.

Igy minden jól folyt három egész hónapig, sz. Andochius nevenapjáig, ki védura volt la

Cosse helységnek. Ezen ünnep september utolsó napjaiban esik.

E nap különösen nagy ünnep volt az ikertestvérekre nézve, mert a plébánia udvara előtti nagy diófák alatt javában járta a játék és táncz; most az egyszer azonban új és egészen váratlan szívbeli fájdalmat hozott az reájok.

Caillaud atyus már az ünnep előestéjén engedélyt adott Landrynak a hazamenetelre, hogy már korán reggel a hely színén legyen. Landry tehát még estelizés előtt elindult, és előre örvende a meglepésnek, melyet ikertestvéreinek készítene, minthogy ez csak más nap reggel várá őt. Ezen évszakban rövidülni kezdenek a napok, és korán beéjjeledik. Fényes nappal nem szokott félni Landry, de az ő kora és vidékebeli sühedertől nem lehetett várni, hogy éjszakának idején örömet járt volna magányos útakon, kivált őszkor, hol a boszorkányok és erdei manók szerettek kóborolni, barangolni, mert a ködben elrejtetik ravaszságokat és gonosz csinyeiket. Landry félelme, ki hozzá volt szokva a minden órában való kimenéshez és fogatával sokszor még késő este is kün vala, épen nem volt nagyobb, mint minden más estve, azonban sebesen méne és hangosan dalla, mint sötét éjben szoktunk tenni; mert a veszedelmes állatokat és zörgő-manókat messze elriasztja az emberi hang tudomás szerint.

Midőn a kőgázlóhoz érkezék, melyet a

sok gömbölyü kaváról nevezének így, nadrága végét feltüre kevéssé, mert a víz talán bokacsonton fölül érhető neki, és nagyon vigyáza, hogy igényest ne haladjon, mert a gázló rézsutosan volt csinálva és mély gödörök vannak mind a két oldalon. Landry oly jól ismeré a gázlót, hogy alig tévedhete meg. Azonfölül a másik oldalon tiszta fény látszék a levelektől félig megfosztott fákon keresztül, mely fény Fadetné viskójából terjenge; s ha az ember e fénynek tartja, nem tévesztheté el könnyen az utat.

E közben oly sötét volt a fák alatt, hogy Landry pálczával puhatolgatá a gázlót, mielőtt belépne. Csudálkozására magasabbnak találá a vizet a szokottnál; a mellett jól hallá a zsilipek zúgását melyek jó óra óta felhúztak. Minthogy azonban a vén Fadetné ablakában látá a fényt, próbát mert tenni. De alig lépett kettőt, a víz fölülére térdén, tehát visszalépe, mert azt hivé, hogy megtévedt. Megkisérté a gázló helyen fölül és alul kissé, de még mélyebbnek találá a vizet mind a két ponton. Eső nem esett, s a zsilip mégis egyre zúga, a dolog tehát nagyon föltűnő volt.

X.

— El kellett tévesztenem az útat, gondolá magában Landry; mert Fadette fényét, melynek balfelől kellene esnie nekem, most jobb felől látom.

Újra visszafordúla a Nyülkeresztig, és behúnyt szemmel járdalá azt körül, hogy egészen eltéveszsze az irányt; s midőn már észrevette a körötte álló fákat és bokrokat, a jó útra vergődék, s újra a pataknak méne. De bármily kényelmesnek látszék neki a gázló, mégsem bátorkodék három lépésnél tovább lépni abban, mert hirtelen mintegy háta mögött látá a fényt Fadetné házából, melynek épen előtte kellett volna lennie. Visszament újra a partra, s most a fény úgy látszék föltünnie előtte, mint lenni kelle. Most ismét a gázlóra lépe, és más oldalra fordúla; de a viz ekkor csaknem derekáig ére. Azonban tovább mendegéle folyvást, mert azt hivé, hogy gödörbe került; ha a fénynek tartva halad, gondolá, sekélyebb helyre jutand.

Okosan tön, hogy megállá, mert a gödör mind mélyebb lön és már vállát sodrá a viz, mely nagyon hideg volt. Piltanatig tétozáza, vajon visszatérjen-e vagy tovább gázzoljon; mert úgy látszék neki, hogy a fény most újra helyet cserélt, sőt azt is látá, mi-

ként rezge s ugrála, egyik partról mint szökdele az a másikra, s végre a vízben tükröződék, hol aztán lengedezni kezdé mint a szárnyain lebegő madár.

Landry most igazán megszeppent, s kevés hia volt, hogy eszméletét nem veszté, mert jól látá, hogy lidércz volt az, és ő nagyon sok rosszat és gonoszat hallott beszélteni arról; tudta, hogy az ember okvetlenül eltéved, ha megnézi azon enyelgő fényt, és általa a legmélyebb vízbe csalogattatik. A lidércz azonban kigúnyolja a szegény eltévedteket az ő rettegésökben.

Landry tehát behünyá szemét, hogy ne lássa a csalóka fényt; bátran megfordult és szerencsésen kivergödvén a gödörből, eléré a partot. Azután a füre heveredék és a folytonosan tánczó s gúnyolódo lidérczet szemlélgeté. Ijesztő vala ennek szemlélgetése: majd tova csúszkált az a víz színén mint jégmadár, majd végkép eltűnt. Aztán megint oly nagyra nőtt mint az ökörfej, s hirtelen oly kicsiny lett mint macskaszeme; és közel szökdécselt Landry oldalához és oly sebesen keringett körötte, hogy csaknem megvakítotték általa; a lidércz látván végre, hogy nem akarja követni őt, visszatánczola a nádas közé, hol megharagudni és szidalmazni látszék őtet.

Landry nem mert mozdulni helyéből, mert sebes megfordulással nem kergetheté el a lidérczet; a ki fut tőle, tudjuk, hogy ül-

döztetik általa, és az út közepére áll, mig-nem zavarba ejtette és kelepcebébe csalogatta a tévedezőt. Didergett a rettegés és hideg miatt, midőn halk, szende hangot halla dal-lani háta mögött.

És csaknem azon pillanatban jelent meg a kis Fadette, ki a gázlón akara keresztül-menni, és épen nem látszék észrevenni a lidérczet. Megbotlék a földön heverő Landry-ban, és nyers átkozódással lépe vissza.

— Én vagyok, Fanchon, monda Landry fölkelve a földről; — ne félj semmit. Semmi rossz szándékot sem forralok ellened fejemben.

Csak azért mondá ezt, mert csaknem épenugy félt tőle, mint a lidércztől. Ő hal-lotta az ő dallamát s nagyon jól megér-tette, hogy idézte a lidérczet, mely csaknem megbolondulva szökdele és tánczola előtte, mintha örült volna a leány látásán.

— Jól látom, szép iker, monda a kis Fadette rövid gondolkodás után, hogy ked-vemet keresed, szépen bánsz velem, mert félholt vagy a félelem, rettegés miatt, és han-god úgy reszket mint öreganyámé. Igen, igen, szegény tatár, éjszakának idején az ember nem oly rátartó, hetvenkedő mint fényes nap-pal, és fogadok, hogy nem merészelsz átgáz-zolni a vizen nálam nélkül.

— Hiszen csak most mászok ki abból, felele Landry, és kevés hia volt, hogy ott nem fúltam. Van-e bátorságod bemenni, Fa-dette? Nem félsz, hogy eltéveszted a gázlót?

— Már miért téveszteném el? De jól látom én, mi bánt téged, monda nevetve a kis Fadette. Jöszte! nyujtsad kezedet, te gyáva; a lidércz nem oly gonosz, milyennek gondolod, és csak azokat bántja, a kik félnek tőle. Én hozzá vagyok szokva, s mi jó barátok vagyunk.

Aztán hirtelen nagyobb erővel, mint a milyet gyanított Landry nála, a gázlóba húzta őt magával és dallani kezdte:

J'ai pris ma cape et mon capet,
Toute fadette a son fadet.

Landry a kis boszorkány társaságában nem érezte kényelmesebben magát, mint a kis lidércz társaságában. Minthogy azonban az ördögöt még mindig szivesebben szemlélte saját fajabeli lénynek, mintsem oly álnok, tünékeny tűznek alakjában: nem szegüle tehát ellen, és nem sokára megnyugtatta érzé magát, midőn látá, hogy Fadette oly jól vezeté őt, miszerint egészen száraz lábbal méne a nagy tűzköveken, minthogy azonban sebesen menének mind a ketten, a léghuzam előidézé a lidérczet, és a tünemény folytonosan mögöttük vala.

Talán Fadetné anyának is volt erről tudomása, és azt mondhatta onokájának, hogy az éjtszakának idején tánczó ezen tüztől nincs mit félnie, vagy pedig a kis leány, ki már gyakran látott efféle tüzet a patak melletti rétségen, azon gondolatra jöhetett, hogy

a szellem, mely azt szitogató, nem gonosz szellem és csak jó szándékot tart eszében ő-iránta. Érezvén pedig, hogy Landry a lidércz közelítésekor egész testében reszketett, így szóla hozzá:

— Mily együgyű vagy te! hiszen ez nem égő tűz, s ha megfoghatnád, azonnal látnád, hogy az még nyomot sem hagy hátra maga után.

— Annál rosszabb, gondolá Landry magában; a mely tűz nem ég, nem jöhet istentől, mert a jó isten azért teremtette a tüzet, hogy melegítsen és égjen.

De a kis Fadettenek nem mondá meg, a mit magában gondolt, s midőn épség- s jó egészségben látá lenni magát a parton, szeretett volna tőle menekülni és rögtön a Bessoniére-be vezető útnak vágni. De az ő szive nem volt hálátlan, s nem akart távozni tőle köszönetmondás nélkül.

— Te már kétszer kedveskedtél nekem, Fadet Fanchon, monda neki, és én semmirekellő ember lennék, ha nem mondanám meg neked, hogy sohasem feledem azt, míg élek. Én egészen megtévelyodtam, midőn ott fent a parton rám találtál, a lidércz egészen elkábított és megboszorkányozott. Alkalmasint nem jöttem volna át a patakon, vagy pedig nem vergődtem volna ki újra abból.

— Talán könnyedén átjöttél volna, ha nem volnál oly együgyű, válaszola Fadette; sohasem hittem volna, hogy ily nagy süheder

létedre, ki tizenhetedik évbe jár s bajusza lesz nemsokára, oly könnyen rád lehessen ijeszteni; s örülök, hogy olyan vagy.

— Miért örvendeztet az téged, Fadet Fanchon?

— Mert én nem szenvedhetlek, monda megvető hangon.

— S miért nem szenvedhetsz engem?

— Mert nem becsüllek valamennyitöket, felele, sem téged, sem ikertestvéredet, sem szülőidet, kik kevélyek, mert gazdagok, és azt gondoljátok, hogy mások csak kötelességöket, tartozásukat róják le, midön kedveskednek nekik. Te is tőlök tanultad a hátlátlanságot, Landry, és az, a nyúl szívűség mellett, a legszarvasabb hiba férfira nézve.

Landry nagyon lealázva érezé magát a kis leány szemrehányásai által, mert megismeré, hogy ő nem volt egészen igazságatlan, s ekkép felele neki:

— Ha nem cselekszem helyesen, Fadette, csak nekem ródd fel hibául. Sem testvérem, sem apám, sem anyám, sem senki a mi házunknál nem tud legkevesebet sem azon segítségéről, melyet egyszer már nyújtottál nekem. De mostmár essék tudtokra, és oly jutalomban fogsz részesülni, a melyet csak magad kívánsz.

— Te nagyon gögös vagy, viszonzá a kis Fadette, ha elhiteted magaddal, hogy valamely ajándék lefizeti tartozásodat. Azt hiszed, hogy én is olyan vagyok, mint öreg-

anyám, ki egy darab pénzért minden szitkot magára vesz. Nekem nem kell, nekem nincs szükségem ajándékaidra, s megvetek mindent, mi tőled származhatnék, mert már egy éve nemsokára, hogy kiszabadítottalak a nagy bajból és aggodalomból, és te egy barátságos szót sem szóltál velem azóta.

— Helytelenül cselekedtem, megvalám, Fadette, mondá Landry, ki a kis leány beszéde fölötti bámulattól nem tartóztathatá magát. Azonban némileg tenmagad vagy oka annak. Valóban nem volt valami boszorkányság megmondanod nekem, hol volt legyen megtalálható testvérem, mert te bizonyosan láttad őt, míg én öreganyáddal beszélgeték; s ha csakugyan jó szived volna, engem nem gyötörsz oly sokáig, s egy intés helyett, mely messze vezethete, azonnal azt mondtad volna nekem: „Járdalj csak ott a rétségen, ott meglátnod őt a pataknál üldögélve.“ Ezt könnyedén megtehetted volna, e helyett azonban gonosz játékot üztél aggodalmammal, rettegésemmel; s azért nem becsülhettem oly nagyra azon szivességet, melyet velem tettél.

A kis Fadette, ki máskor mindig készen volt felelettel, pillanatig gondolkodék. Azután monda:

— Jól látom, hogy megtettél mindent, miszerint száműzzed szivedből a háladatosságot, s elhitted magaddal, hogy semmi köszönettel sem tartozol nekem, mert általad jutalmat ígértetek magamnak. De szived ke-

mény és rossz, mert nem vetted figyelembe, hogy én mitsem követeltem tőled és még csak szemedre sem lobbantám hálátlanságodat.

— Az igaz, Fanchon, monda Landry, ki maga a nyíltszívűség vala; nincs igazam; jól érzettem én azt, és szégyeltem a dolgot. Szólanom kellett volna veled; szándékomban is volt, de te oly haragos arcot mutattál irántam, hogy nem határozhatám el arra magamat.

— És ha más nap eljöttél s egy barátságos szót szóltál volna nekem, akkor nem mutatok haragos arcot irántad; azonnal tapasztaltad volna, hogy nem óhajtok én fizetést, és most barátok volnánk. Jelenleg azonban rossz véleményem van rólad, és nem kellett volna törődnöm veled, midőn a lidérezcel zargatódzál. Jó estvét, bessonièrei Landry; szárítsd meg ruháidat, és mondd meg szülőidnek: „Ha nem volt volna a kis rongyos Tücsök, ma este derekas kortyot ittam volna a patak vizéből.“

E szavak után a kis Fadette hátat fordítva neki és távozik ezt danúlva:

Prends ta leçon et ton paquet,

Landry Barbeau le bessonnet.

Landry most nagy megbánást éreze szívében valóban; nem mintha barátságosan volt volna hangolva azon leány iránt, mely neki több élcezel és csintalansággal, mint szívjósággal látszott birni s a kinek visszas mo-

dorai még azoknak sem tetszettek, kik jókat nevetének azokon. Neki azonban egyenes, nyílt kedélye volt, és lelkiösmeretén nem akart eltérni semmi igaztalanságot. Utána futott és megfogá őt szoknyájánál.

— Hallod-e, Fadet Fanchon, monda, a dolgot ki kell egyenlitenünk. Te megelégedetlen vagy velem, és én magam sem vagyok megelégedve magammal. Meg kell mondanod, hogy mit kívánsz, és holnap minden bizonynyal elhozom azt számodra.

— Sohasem kívánlak látni, felelé Faddette mogorván; s bármit hozasz nekem, bizonyossá teszek, hogy a fejedhez vágom.

— Ezek nagyon kemény szavak az én ajánlatomra. Ha semmiféle ajándékot sem fogadsz el, talán más valami jóval szolgálhatok neked, s azzal megmutathatom, hogy semmi rossz szándékkal nem vagyok irántad. Mondd meg tehát nekem, mitevő legyek, hogy kielégíthesselek?

— Hát nem tudsz-e te bocsánatot kérni tőlem és barátságomat ohajtani? monda Faddette megállapodva.

— Ez túlságos kívánság! felele Landry, kinek büszkesége ellene szegült oly leány követelésének, kire kezdődő hajadoni korának daczára még mindig bizonyos megvetéssel tekintének, és nem is viselte magát oly eszélyesen, mint várta volna tőle az ember. — A te barátságodra nem sokat építenék, Fanchon, mert a te fejedben nagyon különös

bogarak látszanak hemzsegni. Kivánj tehát oly dolgot, mit azonnal megadhatok s nem kellend azt újra visszakivánnom.

— Ám legyen, monda Fadette jámboran, teljék kedved, Landry. Én bocsánatkérést ajánlottam neked, s te nem akarod azt elfogadni. Most tehát azt kívánom tőled, a mit megígértél nekem, t. i. hogy azt tegyed, a mit én akarok, még pedig az napon, melyet én tűzök ki neked. Halljad: holnap sz. Andochius napján, három bourréet tánczolsz velem mise után, kettőt vecsernye után, s még kettőt könyörgés után, mi hetet teszen. S holnap egész nap, fölkeléstől fogva lefekvésig, nem tánczolsz más leánynyal. Ha nem teljesíted kívánságomat, ez által három szarvashibát adsz értésemre: a hálátlanságot, félelmet és szószegést. Jó estvét; holnap elvárlak a templomajtónál a táncz megnyitására.

A kis Fadette, kit Landry egészen lakásáig elkisére, megrántá az ajtókilincset és oly sebesen lépett be, hogy az ajtó újra becsapódott, mielőtt egy szót felelhetett volna.

XI.

Landry oly bohókásnak találá elejente a kis Fadette ötletét, hogy jót nevéte azon és nem lobbana haragra.

— Ez a leány inkább bolondos mint gonosz, monda magában, és önzetlenebb mint sem hinné az ember; mert hiszen jól tudja, hogy szülőim képesek fizetni.

Midőn azonban tovább gondolkodék arról, terhesebbnek találá tartozása lefizetésére, mint elejente gondolta. A kis Fadette nagyon jól tánczolt, ő több ízben látta őt ugrándozni a pásztorokkal a szántóföldeken vagy az úton, és ugy jártatá tagjait, mint valamely ördögfiú, és oly fürge volt, hogy alig lehetett taktust tartani vele. De szépnek épen nem volt szép, s még vasárnap is oly rosszúl öltözködék, hogy semmi Landry-korácsu süheder nem tánczolt volna vele, kivált sok néző jelenlétében. Legfőlebb a kondások és oly ficsórok, kik még az első úrvacsorájában sem részesültek, szólíták fel őt néha tánczra, és a helység tónadó szépei nagyon szerették látni őt a nyilvános mulatságokban. Landry tehát nagyon megalázva érezé magát, hogy oly tánczosnőnek ígérkezék el, s visszaemlékezvén, hogy a szép Madelon-

nak szavát adta, legalább három bourréet eltánczolni vele, azon gondolat gyötré őt, miképen veendné fel azon gyalázatot, melyet kényszerítve, ígérétének meg nem tartása által el kellene követnie örajta.

Fáztván és éhes levén s attól tartván, hogy a lidércz mindenütt üldözendi őt, sietve távozik, körül nem tekintve. Haza érkeztván, megszáritá magát és elbeszélé, hogy a sötétben nem láthatván a gázlót, a vízbe szorúlt; de azt szégyelte megvallani, hogy mennyire rettegett, és sem a lidérczről sem a kis Fadetteről nem szóla. Lefeküdt és gondolá magában, holnap is elég idő van még törni a fejét e kellemetlen kaland következményein; de bár mennyire iparkodék is lecsillapítani nyugtalanságát, mégis nagyon rosztul alvék. Több álma volt ötvennél: a kis Fadette a világító hegyi manón lovagla, mely hasonlita nagy vörös kakashoz s egyik patájában égő lámpást hordozza, melynek fénye az egész kákarétségen elterjedt. S a kis Fadette kecske nagyságú házi tücsökké változott át, és tücsök hangján egy dalt czirpékele el előtte, melynek csak mindig visszaforduló rímeit: „grellet, fadet, cornet, capet, follet, bessonet, Silvinet“ értheté. Feje erősen zúgott, és a lidércz fénye oly világos és vakítónak látszék neki, hogy fölserkentekor látni hívé mind azon feketés és vörhönyes karikákat, melyek szem előtt kápráznak, midőn az ember élesen nézett a napba vagy holdvilágba.

Landry e nyugtalan éj után oly lankadt vala, hogy misemondás közben elaludt. Egy szót sem hallott a lelkész úr prédikációjából, a ki pedig a legfényesebb erényekkel rajzolgatá sz. Andochius erényeit. A béfejezett isteni tisztelet után Landry anynyira kimerült, hogy csaknem egészen megfeledkezék Fadetteről. Ő azonban a templomajtónál álla, közel a szép Madelonhoz, ki bizonyos volt a tánczra való első felszólításban. Midőn azonban közelebb lépett megszólítására, a kis Fadettehez is közelítnie kellett. Ez azonban egyet lépett és példátlan vakmerőséggel mondá neki :

— Itt vagyok, Landry; tegnap estve első tánczra szólítottál föl engem, s nem szabad elmulasztanunk azt.

Landry egészen elvörösödött, s midőn Madelont a bámulás és boszuság miatt szinte elpirulni látá, bátorságót vőn a kis Fadette ellenében.

— Meglehet, hogy megigértem veled tánczolni, monda neki, de már előbb megigértem azt más valakinek, s a sor majd akkor kerül rád, midőn első ígéretemet teljesítettem.

— Dehogy, viszonzá Fadette bizodalmas hangon, te tévedsz; Landry, senkinek sem ígérted meg azt énelöttem, mert a te megtartandó ígéreted még tavalyi, s tegnap estve csak megújítád nekem ebbeli ígéretedet. Ha Madelonnak kedve tartja veled tánczolni ma,

hiszen ott van ikertestvéred, ki egészen egyenlő veled, s a kit bátran elfogadhat helyetted: hiszen egyik annyit ér mint a másik.

— Tücsöknek igaza van, felelé Madelon büszkén, e közben Silvinet kezét fogván, az adott ígéretet meg kell tartanod, Landry. Én épen úgy szeretek táncolni testvéreddel.

— Igen, igen, mindegy, monda Silvinet gyermekesen. Mind a négyen tánczolunk.

A szóváltást félbe kellett szakasztani, hogy magokra ne vonják a többiek figyelmét, és Tücsök annyi büszke illemmel és oly ügyesen tánczolt, hogy valamennyi jelenlőnek meg kelle vallania, miszerint nem láttak még jobban tánczolni bourrèet. Ha ő csinosan felcziczomázva és szép volt volna, örömeleende nézdelni őt, mert könnyüedség- és függirányban (aplomb) senkisésem közelíté meg őt; de a szegény Tücsök oly hitványul volt öltözve, hogy e mulatságnál még tizszerte rútabbnak látszék, mint közönségesen. Landry annyira megalázva érzé magát, hogy nem mere Madelonra pillantani többé; tánczosnőjén járatá szemét, s még csúnyábbnak találá őt, mint mindennapi öltözetében; ő azt hitte, hogy kicsipte magát, és öltözete nevetséges vala.

Egészen elfakult főkötőt visele fején, mely nem volt kicsiny és csinosan hátrahajtva, az itteni legujabb divat szerint, hanem messze elállá a fej mindkét oldalán; s a puflik nyakát takarák be, mi által öreganyja alakját ölté magára, s feje igen-igen vékony

nyakán olyannak látszék, mint egy véka. Drogett szoknyája két tenyérnyivel alulról nagyon kurta volt, s minthogy rövid idő óta nagyon megnőtt, nap-barnította sovány karjai úgy nyúlának ki az öltöny ujjáiból mint két lenyüzött lólábszár. E mellett testszinü kötényt visele, mire nagyon sokat tartott, a melyet azonban még anyja hagyományozott neki és egészen divathagyott szegélyekkel volt ellátva. A szegény gyermek legkevesbbé sem volt kaczer, és némi kaczéréság, tetszvágy még kívánatos is volt volna benne, mert ő úgy élt, mint valamely fiú, mitsem törödvé arczával, és csak a játékon, időtöltésen, mulatságon járt az esze. Külseje hasonlított tehát egy kis anyókához, ki vasárnapi gálába büjt, s megveté őt mindenki hitvány öltözte miatt, annál inkább, mert tudták, hogy e hanyagság nem a szegénységnek, hanem öreganyja fös vénysége s a kis leány renyheségének következménye vala.

Silvinet nagyon különösnek találá azt, hogy az ő ikertestvére azon gondolatra jött, miszerint tánczra szólítsa fel a kis Fadettet, kit ő még kevésbbé szenvedhete, mint Landry. Landry nem tudta, mikép magyarázza meg a dolgot, és szeretett volna a föld alá bűni, hogy elrejtse magát szem elől. Madelon nagyon kedvetlen vala, s bár mily gyorsan kellett mozgatnia lábait, hogy taktust tartson a kis Fadette-l, mégis nagyon nyomorú képeket mutatának.

Mihelyt vége lett az első táncznak, Landry elsompolygott egy bühelyre. De a kis Fadette szemmel tartá őt; utolérte őt, Virgonez öcsese, ki sapkájánál pávatollat s al-arany makkot viselt, és még szilajabb, garázdább vala, mint egyébkor, s egy csoport kis leány kíséretében; mert a vele egykorú leányok nem is hederitének reá. Midőn Landry jönni látá őt csacsogó kíséretével, melyet vonakodás esetében tanúkul akara használni, engedelmeskedék és a diófák alá vezeté őt, hol szeretett volna helyecskét találni, hogy észrevétlenül tánczoljon vele. Szerencsére nem voltak ott jelen sem Madelon, sem Silvinet, sem a helységbeli emberek; használni akará az alkalmat, hogy teljesítse ígérését és Fadette-l táncolja a harmadik bourrèet. Csak idegenek valának ott, kik keveset figyelének reájok.

Mihelyt vége lőn a táncznak, Madelonhoz sietett s egy darab lepényre hívá meg őt. De ő másokkal tánczolt, kiknek megígérte, hogy részt veszen lakomájokban, s kissé fitymálva megtagadá kérését. S midőn látá, hogy könyező szemekkel áll szerény távolságban, mert a megsértett büszkeség még szebbé látszott tenni őt, mint a milyennek látta valaha — s mindnyájan meg látszának egyezni abban — sebesen nyeldesé a neki nyújtott nyalánkságokat, fölkele az asztaltól, és fenhangon monda:

— Vecsernyére harangoznak; kivel tánczolandok aztán?

Ekkor Landryhoz fordúla, mert azt várta, hogy ez hirtelen elmondja:

— Velem!

De mielőtt feltáthatta volna száját, mások szólíták fel őt tánczra, és Madelon sem daczos sem szánakozó pillantásra nem méltatván őt, vecsernyére méne új kísérőivel.

Alig lön vége a vecsernyének, Madelon eltávozék Aubardeau Péterrel, Aladenise Jánossal s Alaphilippe Istvánnal, kik mind a hárman egymás után tánczolának vele, mert ő soha sem ült veszteg, minthogy szép és nem volt szegény. Landry lopva néze utána, s a kis Fadette a templomban maradt, s még sokáig imádkozék, midőn a többiek már mind elmentek. Ő ezt minden vasárnap szokta tenni: némelyek azt hívék, nagy áhítatosságból, mások ellenben azt állíták, csak azért teszi azt, hogy annál jobban eltitkolhassa az ördöggel való czimborálását.

Landry nagy szomorúsággal tapasztalá, hogy Madelon mitsem törődék vele, hogy örömében piros volt mint a pipacs, s hogy oly derekasan tudá vigasztalni magát azon gyalázat miatt, melyet kényszerűségből el kellett követnie rajta. Ekkor azon, eddig előtte egészen idegennek maradt, gondolat jutott eszébe, hogy Madelonnak nagyon kaczéznak s neki öreá nézve nagyon közönbösnek kell lennie, miután oly jól mulatott nélküle.

Nem titkolhatá el ugyan, hogy, látszatra, színre legalább, nem volt igaza neki; de Made-

lon mégis szemeivel látta, mily szomorú volt ő, s gondolhatta volna magában, hogy valami rejlik a dologban, mit szeretett volna megmagyarázni neki. Ő azonban legkevesebbet sem aggódott, sőt vidám kedvű volt mint gödölye, míg az ő szive tele volt búbánattal.

Elbocsátván Madelon három tánczosát, Landry hozzá járúla, mert négy szem közt kívána beszélni vele s magát lehetőleg igazolni. Nem tudta, mikép viselje magát itten, mert ő még azon életkorban vala, hol az ember még kissé bátortalan a leányok előtt; nem tudott tehát alkalmas szavakat találni, és megfogá őt kezénél, félre vezetendő; de a leány fél boszús, félig örvendetes tekintettel mondá neki:

— Jösz már valahára, Landry, hogy tánczot jársz velem?

— Nem, nem azért jövök, hogy tánczoljak veled, felelé, mert ő nem tudá tetetni magát, s nem jutott eszébe, hogy megszegje szavát; valamit akarok mondani neked, mit meg kell hallanod.

— Oh! ha titkos dolgot akarsz mondani nekem, Landry, hagyjad azt más alkalomra, felele Madelon, visszavonva kezét. Ma tánczolni és mulatni kell. Én még nem vagyok fáradt, és ha te lankadásig kitánczoltad magadat Tücsökkel, feküdjél le, ha tetszik, én maradok.

Erre megjelent Andoux Zsermény és tánczra szólítá fel őt. Midőn új tánczosával

elfordúla tőle, Landry jól hallá, mit monda Andoux Zsermény a leánynak :

— Azt látszott hinni a ficzkó, hogy joga van e bourrée-ra.

E szavakkal Landryra czéloztak.

— Aligha nem, monda Madelon, felvágva fejét, de előbb be kell nőnie a feje lágyának.

Landry mélyen sértve érezé magát e gúnyolódás által; egy ideig álldogála, és Madelon magaviseletét észlelgeté, mely épen nem volt illetlen, de oly gögös és gúnyolódó vala, hogy boszankodék a miatt, s midőn a leány közelébe járula és észrevevé az ő kissé gúnyos pillantásait, daczosan monda neki:

— Már ma nem találsz ugyan tánczosnőt magadnak, Landry. Újra föl kell keresned a kis Tüeskö! !

— Azt tenni is fogom, felele Landry, pedig szives örömet; mert bár ő nem a legszébb, mégis a legjobb tánczosnő.

Azután a templom közelébe méne, elhozandó a kis Fadettet, és Madelon szemelátára vezeté őt a tánczra. Két bourrée-t tánczola, nem távozva a helyről. S mily lelki örömben úszott, mily büszke vala Tüesök! Épen nem titkolá el örömét, vidám pillantásokat szóra csalfa szemével a társaságra, s fejcskéjét és nagy főkötőjét felhányogató mint valamely kontyos tyúk.

Örvendezése azonban szerencsétlenségre botrányköve volt néhány naplopóra nézve, kik

vele szoktak vala tánczolni, s öntetszősége és gögös magaviselete miatti boszankodásukban mostmár fen hangon kezdének gúnyt üzni belőle.

— Nézzétek a kis Tücsköt, ki meg akarja boszorkányozni Barbeau Landryt! „grelette, santiotte, fashadette, chat grillé, grillette, rálette!“

Efféle s hason gúnyolódásokkal halmozák el a szegény gyermeket.

XII.

Ez még nem volt elég. Midőn a kis Fadette elméne mellettök, megránták ruhája ujját, vagy elébe veték lábaikat, hogy elbukják; a legfiatalabbak s legneveletlenbek még főkötőjét is érinték, melyet egyik füléről a másikra forgatának ily gúnyos kiáltozás kíséretében: „Fadetné anyó szita főkötőjében!“

A szegény gyermek jobbra balra kiosztogata ugyan néhány ütleget; ez által azonban csak a körülállók figyelmét vonta magára, s a helységbeli emberek mondának egymásnak:

— Nézzétek csak a mi fekete Tücskünket, mint örvendez és kevélykedik, hogy Barbeau Landry folyvást vele tánczol! Meg

kell adni, hogy jól tánczol, de azért mégsem kellene ám oly sokat tartania magára.

S némelyek mondák Landrynak:

— Terajta tett hát csinyt, szegény Landry, hogy csak rajta csüngenek szemeid. Vagy boszorkánymester akarsz lenni, s a farkasokat földeinkre hozni?

Landry sértve érezte magát; de Silviet, ki nagyon becsülte és tisztelte testvérét, még inkább bántatott, midőn mindenfelől gúnyolattatni látá őt; magok a vidékiek be kezdének avatkozni a dologba és mondának:

— Csinos süheder ökeme! de mégis különös, hogy az egész társaságban a legrútabbat választotta magának tánczosnőül.

Madelon örvendező tekintettel hallgatá a gúnyolásokat, és ki is nyilatkoztatá véleményét minden tartózkodás nélkül.

— De hát mit is várjon az ember? monda gúnyosan. Hiszen Landry még csak fiú, s az ő korában az ember nem gondol azzal, vajon kecskefej vagy keresztyén ember ábrázatja van-e előtte.

Silviet karjánál fogta Landryt, és hal-kan mondá neki:

— Menjünk, testvér, vagy pedig meg kell haragudnunk; mert a gúnybeszéd, melyeket Fadettere szórnak, reád hullanak vissza. Nem tudom, hogy jöttél azon gondolatra, hogy mai nap négy- vagy ötször tánczolj vele egymás után. Az ember hajlandó volna hinni, hogy szándékosan akarod ne-

vetségessé tenni magadat. Most már legyen elég, kérlek. Fadette ám tegye nevetségessé és utálatossá magát az egész világ előtt akár hányszor: ő örömét találja abban; ránk nézve ellenben kellemetlen az. Menjünk, hiszen könyörgés után visszajöhetünk, s akkor Madelonnal tánczolsz, kivel még becsületet vallhatsz. Hiszen mindig mondtam én neked hogy te szenvedélyes tánczos vagy, s hogy könnyen elesábítottad magadat a meg gondolatlanságokra.

Landry néhány lépésre követé őt, de a nagy láрма által figyelmessé téve, körülnézé magát. Látá a kis Fadette-t, kit Madelon és a többi leányok tánczosaik gúnyának adtak martalékul, s kinek főkötőjét leütötték fejéről az az által vérszemet kapott rüpökök. Fekete haja vállaira fittyent, s haragra gerjedve védelmezni készüle magát a durva megtámadások ellen; mert most az egyszer nem ő idézte elő e méltatlankodásokat, és sirva fakadt dühében, hogy nem kaphatá vissza főkötőjét, melyet egy rossz kölyök botra tűzve vitt el.

Landry nagyon illetlennek tartá e magaviseletet és bánásmódot; boszúsan futá a naplopó után, elkapá a kis Fadette főkötőjét, s jókorát ütött rajta, aztán szétugratá a többi kis üldözöt, a kis Fadette-t kezénél fogá s visszaadá neki főkötőjét.

A jelenlevők kaczajra fakadtak Landry boszúságán és a rüpök meghunnyászkodásán.

Megdicsérek Landryt; minthogy pedig Madelon pártoskodni kezdett ellene, több, Landry korabeli, sőt még a korosabb sühederek is az ő rovására látszanak nevetni akarni.

Landry mostmár elveszté félékenységét; bátornak és erősnek érezé magát, s bizonyos örömezzet azt sugá neki, hogy kötelességét teljesíti, ha nem tűri, hogy ennyi ember szemeláttára s jelenlétében méltatlankodjanak az ő tánczosnőjén, már akár nagy vagy kicsiny, szép vagy rút legyen aztán az. Észrevevé a gúnyos pillantásokat, melyek Madelon részéről lövellének reá, és egyenesen neki méne Aladenis-, Alapetitenek és más suhanczoknak.

— Mit avatkoztok ti a más dolgába? mondá nekik. Ha én jónak találom ótalmamba venni ezen leányt, mikép boszanthat az valakit? Ha pedig rossz néven vettétek, miért nem mondjátok meg világosan? hát nem állok-e előttetek? Itt azt mondták, hogy én csak kis fiú vagyok még; de senki sem merte szemembe mondani. A kinek baja van velem, beszéljen nyíltan velem, aztán majd meglátom, kicsoda mer méltatlankodni a kis fiú tánczosnőjén.

Silvinet nem távozott testvére oldalától, s ámbár sehogysem helyeslé magaviséletét, mégis készen tartá magát segítségére. Négyöt süheder volt ott jelen, kik fejjel nagyobbak valának az ikreknél; de midőn oly elszántaknak láták ezeket, s minthogy ily cse-

kélység miatt nem akarának verekedést indítani, tehát szót sem szólának, hanem összenézének, mintha kérdezni akarnák egymástól, ki akar mérközni Landryval? Senki sem állott ki, s Landry, Fadette kezét szorítva, így szóla hozzá:

— Fadette, tedd föl tüstént főkötődet, aztán egyet tánczolunk, hogy lássam, ki bátorodik hozzád közelíteni s elvenni fejedről főkötődet.

— Nem, monda a kis Fadette könyeit törölve, mára eleget táncoltam már, s a többit elengedem neked.

— Nem, nem, tánczolnod kell még, viszonzá Landry tüzzel. Ne mondhasza senki, hogy te nem tánczolhatsz velem, a nélkül, hogy sértsen valaki.

Egy tánczot járt még vele, és senkisémbántá őt gúnyolódó szavakkal vagy görbe szemekkel. Madelon más tánczhelyre távozik tisztelőivel. Vége levén a bourrée-nak, a kis Fadette halkán mondá Landrynak:

— Most már elég, Landry. Meg vagyok elégedve veled, s fölmentelek adott szavadtól. Most haza megyek. Tánczolj ma estve, a kivel akarsz.

Magához vette öcsikéjét, ki más gyermekekkel dulakodott, és oly sebesen távozik, hogy Landry azt sem látá, melyik úton indula.

Landry ozsonnázni méne testvérével, s minthogy ez nagyon aggódék s megelégedet-

len vala az esemény miatt, tehát elbeszélének, mikép üldözte őt tegnap estve a lidércz, mikép szabadította meg őt a kis Fadette az ingerkedő manótól akár bátorsága akár bűbájossága által, és miként követelte tőle, hogy ő Andochius-ünnepén hét tánczot járjon vele. A többit elhallgatá előtte, nem akaráván tudtára adni, mennyire aggódott őmiatta a múltkor, mit nagyon helyesen tett; mert az olyan szerencsétlenségi gondolatok, melyeket a fiatal emberek fejökbe vernek, vissza szoktak kerülni nemsokára, ha az ember elméjében forgatja azt és arról beszél.

Silvinet megdicséré testvérét, hogy megtartotta szavát és állitá, hogy annálinkább becsüli őt, minél nagyobb ellentörekvéssel teljesítette igéretét. De bármennyire megrettent a veszélyen, melyet Landry a vízben állott ki, mégsem éreze hálát szívében a kis Fadette iránt. Ellenszenve oly nagy volt iránta, hogy sehogysem akará hinni, miszerint ő esetleg találta meg testvérét és jószívüése szabaditá ki őt a veszélyből.

— Ő idézte elő a lidérczet, monda Silvinet, érzékeid elámitására, hogy a vízbe csalhasson; de az isten nem engedte azt, mert te még sohasem követtél el halálos bünt. Az a gonosz Tücsök visszaélt jó sziveddel és háladásoddal, s oly igéretet csalt ki tőled, melynek teljesítése nagyon kellemetlen volt rád nézve, sőt veszedelmes is lehet. Ő nagyon gonosz leány; valamennyi boszorkány bajt

okoz, és a jó esze és ágában sincs. Ő jól tudá, hogy Madelonnal és legjobb barátaidal összeveszit téged. Még verekedésbe is akart keverni, és ha a jó isten nem ótalmozott volna téged másodszer ellene, pórul járhatál.

Landry, ki örömet néze testvére szemével, igazat ada neki, s nem védelmezé Fadette-t ellenében. A lidérezről beszéllgetének egymással, melyet Silvinet még sohasem láta, s a melyről szeretett regélni hallani, a nélkül, hogy látni vágyott volna azt. De édes anyjokkal nem beszéllének arról, mert ő már félt, ha csak rá gondola is a lidérezre, s apjoknak sem mondának semmit arról, mert ő nevetett azon, s több mint húsz izben látott lidérezet, a nélkül, hogy azért megzavarodott volna.

A táncz még késő éjszakáig vala tartandó; de Landry, ki nagyon haragos vala Madelonra, nem akará használni a Fadette-től kapott szabadságot, s eltávozék testvérével, kinek még a legelőről kelle előterelni a lovakat, segitendő őt ezen munkájában. Így jött a két ikertestvér fél úton la Priche felé, s Landry rosztul érezvén magát, bucsút vön testvérétől a kákaréten. Silvinet azonban nem akarta, hogy a kögázlón keresztülmenjen, mert attól tartá, hogy a lidérez vagy Tücsök gonosz csinyt ejtend rajta ujra. Landrynak meg kellett igérnie, hogy egyet kerül és a malombürün menend át.

Landry testvére kívánsága szerint cselekvék, s a helyett, hogy a kákaréten ment volna, oldalt fordula a mezőségnél. Nem tartott, nem félt semmitől, mert a táncz és a többi mulatságok lármája elhangzék hozzá a csöndes éjen át. Még érthetőleg hallá a dudaszót és a tánczolóok ujjongatását, és jól tudá, hogy a szellemek, kísértetek csak akkor úzik álnokságaikat, midön köröskörül nyugszik minden.

Midön a kőbánya küzelébe érkezék, hal-kan panaszló és siránkozó hang üté meg fülét. Elejénte azt hívé, hogy az tantalmadár (póling); de közelebb jövé, nem kétkedheték tovább, hogy azok panaszhangok valának, s minthogy sohasem tünödék sokáig, midön segitségére szorulának mások, elszántan méne le a kőbányába.

A panaszló hang elnémúla.

— Hát ki kesereg és siránkozik itten? kérdé fenhargon. Semmi felelet.

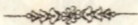
— Beteg itt valaki? kérdé továbbá.

Nem kapván ekkor sem feleletet, távozni akart; előbb azonban kutatgatott a körötte fekvő kövek és szálas bogáncsok közt, s az épen fölkelő hold világánál nemsokára megpillanta egy a földön hosszában fetrengő emberi alakot, mely nem mozdúla és semmi hangot sem ada. Talán meg volt már halva, vagy csak szántszándékkal nem mozdúla meg, hogy észre ne vétessék.

Landry még sohasem látott vagy érintett

meg halottat. A gondolat, hogy az előtte fekvő alak talán emberhulla, egészen megfélemlíté őt; mégis legyőzé félelmét, mert kötelességének tartá segíteni felebarátján, és elszántan méne a holtak hitt személy felé, kezét megfogandó. Midőn mellette álla, a test fölegyenesedék — és Landry ráismére a kis Fadettere.

(Vége a huszonötödik füzetnek.)

AND GYÖRY.

Országos Széchenyi Könyvtár
KÖNYV-ÉRTÉKELÉSEI

HUSZONTÖTÖDİK KÖTET

PESTEN, 1831.

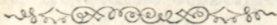
NYOMDÁTOTT M. J. B. K. T. M. N.

LEGÚJABB
KÜLFÖLDI REGÉNYCSARNOK.

SZERKESZTI ÉS KIADJA

FRIEBEISZ ISTVÁN.

XXVI-dik Füzet.

A TŰCSÖK.

NÉPREGÉNY A FALUSI ÉLETBŐL.

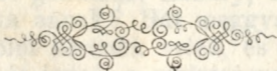
IRTA

SAND GYÖRY.

FORDITÁ

FEKETE SOMA.

HUSZONHATODIK KÖTET.

PESTEN, 1857.

NYOMATOTT WODIANER F.-NÉL.

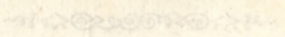
LEGÜLABB

KÜLFÖLDI REGÉNYGYŰJTEMÉNY

MEGJELENÉSI ÉS KIADÁSI

FRANZOSZ ISTVÁN

XVI-dik Évfolyam

A TŰZSÖK

MEGJELENÉSI ÉS KIADÁSI

NYELV

SAND GYÖRY

NYELV

FRANZOSZ ISTVÁN

MEGJELENÉSI ÉS KIADÁSI

15.818/5/2

NYELV

MEGJELENÉSI ÉS KIADÁSI

XIII.

Landry elégületlen volt eléjente, hogy a kis Fadette mindenütt elébe akadt; de mint-hogy valami baja látszott lenni neki, tehát megszaná őt. Következő beszélgetés keletke-zék köztök.

— Hogyan, Tücsök, hát te jajgatál, és tesíránkozálsz oly keservesen imént? megint rosszúl bánt veled valaki, hogy úgy siránkozol és bujkálsz?

— Nem, Landry, senkisésem bántott engem, mióta oly derekasan megvédelmeztél; és azonfölül senkitől sem félek. Azért bujtam el, hogy sirjak, mert nincs balgább dolog, mint más emberrel tudatnunk szívünk fájdalmát.

— De hát mi okozza a te szivbeli fájdalmadat? Talán azon ravasz csínyek okozák azt, melyeket ma ejtettek rajtad? Annak magad is oka voltál némileg; de vigasztald magadat, és máskor vigyázz magadra.

— Miért gondolod, Landry, hogy én vagyok az oka annak? Hát meggyaláztalak-e, hogy táncolni kívánék veled, és csupán nekem nincs hát jogom a mulatságra, mint más leányoknak?

— Azt nem gondolom, Fadette; nem teszek neked szemrehányást, hogy táncolni kívántál velem. Megcselekedtem kívánságo-

dat, és úgy viseltem magamat, a mint dukált. A te igaztalanságod nem mai napi; s te nem rajtam, hanem tenmagadon követtél el méltatlanságot: igen jól tudod te azt.

— Nem, Landry, isten a bizonyosságom, én nem tudom, miféle méltatlanságot emlegetsz; én sohasem gondoltam enmagamra, s ha valamit szememre lobbanthatok magamnak, az nem egyéb, mint hogy akaratom ellen boszúságot okoztam neked.

— Ne beszéljünk rólam, Fadette; én nem teszek panaszt ellened, nem vádollok. Beszéljünk inkább rólad. Megmondjam-e neked őszintén és barátságosan, micsoda hibáid vannak neked?

— Igen, mondd meg, Landry, s én a legjobb jutalomnak s legjobb büntetésnek tartandom, melyet adhatsz nekem a jóért vagy rosszért, mit veled tettem.

— Jól van, Fadet Fanchon, minthogy oly okosan beszélsz és életemben legelőször találak nyájásnak és készakarátúnak, megmondom hát neked, miért nem becsülnek úgy téged, mint azt tizenhat éves leány megvárhatná. Te magaviseleted- és szokásodban, modoraidban épen nem vagy olyan mint a leány, hanem mint fiú, és mitsem tartasz személyedre. Először külső magatartásod nem tiszta, és épen oly rútnak látszol öltözeted, valamint beszédeid által. Jól tudod, hogy a gyermekek még kellemetlenebb gúnynevet adtak neked, mint „Tücsök“. Ők „Csatakos“-

nak is neveznek téged. Vagy azt hiszed, hogy egy tizenhatéves leány becsületet vall azzal, ha olyat tesz, mi nem illik leányhoz? Felkúszol a fákra mint valamely mókus, és ha valamely nyergeletlen és kantártalan lóra pattansz, úgy nyargalsz, vágatsz azon, mint ha az ördög lovagolna rajta. Hiszen az nagyon rendin van, ha erős és ügyes az ember, az is jó, ha nem félénk, főképp a férfinál. De: a mi sok, megárt, és te fitogtatod magadat, mintha magadra akarnád vonni a figyelmet. És csakugyan szembe is tűnsz valóban: úton útfélen kötődnek, ingerkednek veled és kullognak mögötted, mint a farkas után. Okos létedre is vakmerő, gonosz feleleteket osztogatsz, és a kit nem sujtanak azok, csak kaczagja azokat. Az is nagyon rendin van, hogy az ember élczesebb és okosabb legyen másoknál; de midőn kottynyeles valaki, gyűlöletessé teszi magát az emberek előtt. Aztán kandi vagy, s ha hallgatództál mások titkaira, azokat szemökbe vágod, mihelyt panaszod van reájok. Azért félnek tőled az emberek; a kitől pedig mások félnek, azt gyűlölik is, és annak több rosztat kell szenvednie, mint a mennyi rosztat ő tett másoknak. Szóval, akár boszorkány vagy akár nem (én, részemről, okosnak tartalak, de remélem, hogy semmi közöd a kisértetek és rossz lelkekhez), te annak akarsz látszani, hogy megrettents másokat, kik téged megharagítottak, és az bizony nagyon rossz hír-név, a melyet eddig

szereztél magadnak. Ezek a te hibáid, Fadet Fanchon, s az emberek e hibák miatt méltatlankodnak rajtad. Fontold meg csak jól a dolgot, és meglátod, hogy az emberek bizony nem gyűlölendenek értelmed miatt, csak okos légy.

— Köszönöm, Landry, monda a kis Fadette nagyon komoly tekintettel, miután figyelmesen hallgatott vala az iker beszédére. Te körülbelül azt mondád nekem, mit mindenki szememre vet, és te illedelmesen s kimélettel mondád el azt, mit mások nem tesznek. Feleljek-e most neked, és leülsz-e mellém egy pillantatra?

— A hely nem épen kellemetes, viszonzá Landry, kinek semmi kedve sem volt elkészni, és folyvást azon varázslatokról gondolkodék, melyekkel, köz hir szerint, ő körülhálózá mindazokat, kik nem vigyáznak magokra.

— Te nem találod kellemetesnek a helyet, felele Fadette, mert ti gazdagok nehezen vagytok kielégíthetők. Ti szép, lágy pázsitot kívántok, ha szabadba akartok rándulni, és réteiteken, kerjeitekben a legszebb helyet s leghűvösebb árnyékot választhatjátok. De a kinek semmije sincs, az nem oly válogatós, és megelégszik egy kövel, melyre fejét hajtja. A szegény nem érzi a töviseket lábaiban, és észrevesz mindent, mi szép és kedves van az égen és földön. Hidd el, Landry, a ki ismeri a jó isten munkáinak

szépségét, az szépnek, kellemetesnek talál mindent. Én nem vagyok boszorkány, de tudom, miről használnak a leghitványabb fűvek is, melyeket lábaiddal eltaposasz, és ha ismerem hasznukat, tehát megnézegetem azokat és nem vetem meg sem illatjokat sem alakjokat. Azért mondom azt neked, Landry, hogy figyelmedet olyas mire fordítsam, mi valamint a keresztyéni kedélyekre úgy a kertbeli virágokra és a kőbányákban fetregő dudvákra is egyaránt vonatkozik: én úgy vélekedem, hogy az emberek nagyon sokszor megvetnek olyas mit, mit sem szépnek sem hasznosnak nem tartanak, s így aztán sok örömtől és haszontól megfosztják magokat.

— Nem értelek tisztán, monda Landry, midőn mellé üle.

Rövid szünet álla be, mert a kis Fadette nek oly dolgok rajongának agyában, melyekről Landrynak sejtelve sem vala; s ámbár némileg fáradtnak és lázasnak érezé magát, mégis gyönyörrel hallgatá a leányt, mert sohasem hallott még oly kedves hangokat s oly jól mondott szavakat; szóval, Fadette igénybe vevé az ő teljes figyelmét.

— Halljad, Landry, monda neki, én inkább szájalomra méltó mint feddendő vagyok; s bármily igaztalan, rossz vagyok is enmagam iránt, mégis sohasem okoztam bajt másoknak; s ha az emberek igazságosak és okosak volnának, jobban figyelnének jó szívemre mint rút arcomra és hitvány ruházatomra.

Gondold meg, vagy halljad, ha nem tudod, hogyan folyt dolgom, mióta a világon vagyok. Nem akarok mi rosszat sem mondani szegény édes anyámról, kit kárhoztat és megvet mindenki, ámbár nincs jelen maga védelmezésére, s a nélkül, hogy ótalmam alá vehetném őt, minthogy voltakép nem tudom, mi gonoszat cselekedett s miért cselekedte azt. De az emberek mégis nagyon gonoszak; és midő anyám elhagyott engem s én még keservesen siratám őt, minden alkalmat felhasználtak keserítésemre. A legcsekélyebb pörpatvarnál, czivódásnál, melyet más gyermekek kezdének velem, a legjelentéktlenebb okadásnál, melyet magok közt meg sem említettek volna, szememre lobbanták édes anyám vétkét, és kényszeríteni akarának, hogy piruljak miatta. Valamely okos leány, mint te nevezed, talán türelmesen, hallgatással mellőzte volna mind ezen rágalmakat, melyeket a távollevő anya után dobálnak, hogy önmagát megvédhesse a kisebbitésektől. De én nem szivelhettem el azt. Anyám mindig anyám volt nekem, s bármit mondjanak róla az emberek, s akár megtalálom őt újra ez életben vagy sohasem hallok róla egy szót is: örökre fogom őt szeretni teljes szivemből. Midőn mások tehát markotányosnő, katonanémberek gyermekének csúfolnak engem: akkor megharagszom, nem magamért, mert jól tudom, hogy ilyesmi nem sérthet engem, mert hiszen én mi rosszat sem

tettem; hanem szegény kedves anyám miatt, kit ótalmaznom kell. S minthogy azt nem tehetem és nem tudok hozzáfogni, visszaadom tehát a kölcsönt kamatostul, kereken megmondom az embereknek az igazat, mit megérdemelnek, és megmutatom nekik, hogy ők sem jobbak egy hajszállal is, mint az általak kigúnyolt asszony. Azért is az emberek azt mondják, hogy kottynyeles és szemtelen vagyok, és titkaikra hallgatódzom, miszerint dobra üssem azokat. Az igaz, hogy a jó isten szivembe rejté a kandiságot, és a kandiság vágy, miszerint az ember ismerni tanulja a rejtelmes dolgokat. De ha az emberek jók és barátságosak voltak volna irántam, nem jutott volna eszembe, hogy felebarátaim rovására elégitsem ki kíváncsiságomat. Titkon mulattam volna azon titkokkal, melyekre öreganyám tanít, hogy megtanuljam tőle, mi hasznos és gyógyító az emberi test betegségeiben. Nekem elég foglalkodásom lehetett volna a virágokkal és füvekkel, rovarokkal és kövekkel s a természet valamennyi végtelenül sokféle titkaival, és örömökre szolgált volna, háborítatlanul és gondtalanul bebarangolnom a mezőket s erdőket, és a természet kincseiből összegyűjtenem azt, mi nekem üdvös és hasznosnak látszik. Mindig egyedül, de unalommenten voltam volna; mert legnagyobb örömet találok a legridegebb helyek fölkeresésében, hogy elmélkedjem ott több oly dolgról, melyekről a

legokosabb, legtapasztaltabb emberek egy szót sem szólnak. Ha társalkodtam felebaráttal, az csak azért történt, hogy szolgálókat tegyek nekik, azon csekély ismeretimmel, melyeket elsajátítottam magamnak, s a melyekkel öreganyám nagyon sokszor nyereséget csinál, a nélkül hogy valamit észrevétesse. A helyett azonban, hogy a korombeli gyermekek, kiknek sebeit és betegségeit meggyógyítam s kikkel gyógyerejű szereimet közlöttem legkisebb jutalomkövetelés nélkül, köszönetet mondtak volna, boszorkánynak neveztek, s ugyanazon emberek, ki egész csöndben jövének hozzám, midőn rám szorulának, később a csúfságokat szórák fejemre. Az haragra ingerelt, s én árthattam volna nekik, mert én nem csak a gyógyító, hanem az ártalmas természetereket is ösmerem; én azonban sohasem vettem használatba azokat; nekem nincs gyűlölségem, s midőn néha szavakkal állok boszút, az csak azért történik, hogy tágítsak szívemen; és ha azt mondotam, a mi nyelvemre jön, nem gondolok arra többé, s megbocsátok azoknak, ki megbántottak, a mint isten parancsolja. Igaz ugyan, hogy nem sokat tartok magamra és nem vigyázok kellőleg magaviseletemre; mi azonban csak arra mutat, hogy nem vagyok oly balga, miszerint szépnek tartsam magamat; nagyon jól tudom én, hogy nem vagyok megnézésre való. Hiszen csak tudnom kell ezt, mert nagyon sokszor mondták azt nekem. Midőn

láttam tehát, mily kemények és szeretetlenek az emberek mások iránt, gyönyörűségemre szolgált visszatetszenem azoknak, és azon gondolattal vigasztalám magamat, hogy a jó istenre és őrangyalomra nézve legkevésbé sem kellemetlen. Nem is vagyok én olyan, mint a gögös emberek, kik ekkép szólnak: „Oh az az undok hernyó! mily utálatos állat! agyon kell ütni!“ De én nem gondolok arra, hogy eltapossam a jó isten teremtményét, és ha a hernyó vízbe pottyan, növénylevelet nyújtok annak, hogy mentse meg magát. Azért mondják az emberek, hogy én szeretem a kártékony állatokat, és boszorkány vagyok, mert nem szenvedhetem, ha kinezák a békát, a daráznak kiszakítják lábait vagy a szegény denevért elevenen peczkelik ki a fára. Szegény állat, mondom ekkor, ha meg kellene ölni mindent, a mi rüt, épen oly kevés jogom volna nekem is élni mint neked.

Landry különösen meghatottnak érezte magát, midőn a kis Fadette oly igénytelenül és jámborúl hallá beszélni rütságáról; aztán arczáról gondolkodék, melyet a sötét kőbányában nem láthata jól, és hizelgés nélkül mondá neki:

— De hiszen, Fadette, nem vagy te oly rüt, mint te gondolod, vagy mint te mondod. Vannak sokkal rütabb leányok, kiknek mégsem hányják azt azért szemökre, s a kiket nem gúnyolnak.

— Am legyek én többé vagy kevésbé

rút, mégsem mondhatod, Landry, hogy csinos leány vagyok. Ne akarj hát vigasztalni engem, mert nekem semmi bánatom.

— Oh! ki tudja, milyen tekinteted volna, ha úgy volnál öltözködve s főkötözve mint más leányok? Mindnyájan azt mondják: ha orrod nem volna oly rövid, szájad oly nagy és bőröd nem volna oly fekete, épen nem volnál rút; de azt is mondják, hogy a mi egész vidékünkön ninesenek oly szemek, mint a tieid, és ha nem néznél oly vakmerőn és gúnyosan, az emberek örömet nézetnék magokat szemeiddel.

Landry voltaképp nem tudta, hogy mit monda. Benne volt már egyszer a kis Fadette hibáinak s kitünő tulajdonainak előszámlálásában; és most először szentele e foglalkodásnak oly figyelmet és részvétet, melyre egy pillanattal előbb nem tartotta volna képesnek magát. Ez nem kerülé el a leány vizsgaságát, de ő mitsem hagyta észrevenni, mert sokkal okosabb volt hogysen komolyan vegye a dolgot.

— Az én szemem úgy örül mindennek, a mi jó, monda Fadette, és szánakozom mindenben, mi nem jó. Könnyen vigasztalom tehát magamat, ha visszatetszem azon embereknek, kik nekem nem tetszenek, és én nem foghatom meg, miért kaczérkodnak mindenkivel azon szép leányok, kiket körülcsaponganak és körülrajonganak, mint ha izlésök szerinti volna mindenki. Ha én szép vol-

nék, csak annak szeretnék tetszeni, ki nekem tetszenék.

Landry Madelonra gondolt; de a kis Faddette nem sokáig hagyá őt e gondolatnál, hanem folytatá :

— Ez tehát az én egész igaztalanságom, méltatlanságom mások irányában, Landry. Nekem nem bocsáthattak meg az emberek, hogy nem vettem igénybe az ő szánalmokat és elnézésöket rutságomra nézve, s hogy nem piperézem ki magamat, hogy csinosabbnak láttassam, mint a milyen valójában vagyok. És hábár adnék is valamit a piperére, honnan teremtenék magamnak szép ruhákat és tarkabarka tarattyúkat? Hisz egy garasom sincs; vagy koldultam-e én valaha? Hajlék és táplálékon kívül kapok-e én csak egy fillért is öreganyámtól? S az én hibám-e, ha semmihez nem tudok fogni czoudra ruháimban, melyeket anyám hagyományozott? Hiszen senki sem adott nekem utasítást arra; mert tíz éves koromtól fogva el vagyok hagyva minden ember által, és senki sem mutat szeretetet és részvétet irántam. Igen jól tudom, mit vetnek a szememre; te gyöngéd érzelemből nem tetted nekem e szemrehányást. Az emberek azt mondják, hogy egy tizenhatéves leány, mint én, szolgálni mehetne, akkor bérem volna és képes lehetnék gondoskodni szükségleteimről; de a tunyaság és a esavargás szeretete visszatartóztat engem öreganyámnál, a ki pedig énhozzám

épen nem nagyon jó és tarthat magának egy szolgálót.

— Nos, hát nem igazság-e az, Fadette? kérde Landry. Munkaiszonyt vetnek szemedre, s maga öreganyád is azt beszéli minden embernek, hogy jobban állana, ha szolgálót tartana helyetted.

— Öreganyám azért mondja azt, mert szeret zsémbelni és panaszkodni. De midőn az elmenésről beszéllek, visszatartóztat, mert nagyon jól tudja, hogy nagyobb hasznára vagyok neki, mintsem megvallaná. Szemei gyöngék s lábai nem oly gyorsak többé mint tizenötéves leányéi, a füvek keresésére, melyekkel italait és porait készítgeti; pedig né-mely füvet messziről és meredek bércekről kell hozni. Azonfölül, mint említém, a füvekben több gyógyerőt találok, miket ő nem ismer, és nagyon csudálkozik, midőn oly orvosságokat készítek, melyeknek azután látja jó hatását. A mi marhánk oly szép és jól-táplált, hogy mindnyájan bámulnak a nyá-jon, mely csak a köz legelőre jár. Öreganyám azonban nagyon jól tudja, kinek köszöni, hogy birkái oly jó gyapjat s kecskéi oly bő-ven adnak tejet. Ő teljességgel nem akarja, hogy elhagyjam őt, és én több jövedelmet hozok be neki, mint a mennyibe kerülök; s én szeretem öreganyámat, ámbár néha nagyon is keményen bánik velem és hiányt hagy szenvednem a legszükségesebben is. De még

más okom is van, hogy el ne hagyjam őt, s megmondom azt neked, ha tudni kívánod.

— Ugyan kérlek, felelé Landry, ki nem fáradt belé Fadette hallgatásába.

— Édes anyám, folytatá, még alig tiz éves koromban egy kis szerencsétlen fiúcskát hagyott hátra karjaimon. A fiúcska ugyancsak rút ám, épen oly rút mint magam vagyok s még szerencsétlenebb, mert születésénél fogva sánta, törpe, beteges, és mindig boszús és veszekedő, mert mindig kínozzák fájdalmai a szegény fiút! S mindnyájan ingerkednek vele, s eltaszítják magoktól a szegény árva Virgonczot! Öreganyám nagyon ebül bánik vele és irgalmatlanul ütné őt, ha én nem ótalmaznám, oly ürügyöt színelve, mint ha én czivódnám vele s fenyíteném őtet. De én nagyon óvakodom megbántani őt, mit ő nagyon jól tud! Ha tehát valami csinyt tett, mögém buvik és azt mondja: „Üss néném, mielőtt nagyanyó megkaparítana!“ Én aztán meglazsnakolom őt tréfából, s a kölyök visít, mintha a bőrét nyúznák. Azután gondoskodom róla; nem akadályozhatom mindig, hogy rongyosan ne járjon; de ha valami hitvány tarattyúm van, felöltöztetem abba és gyógyítom, midőn beteg; öreganyám azonban feláldozná őt, mert nem tud gyógyítani gyermekbetegségeket. Szóval, én tartom őt életben; mert nélkülem a föld gyomrában fekünnék nemsokára szegény édes apánk mellett, kinck nem akadályozhattam halálát. Nem tudom,

jót teszek-e vele, ha gondoskodom, hogy életben maradjon; de máskép nem tehetek, Landry, s ha néha fölteszem magamban, hogy szolgálatba megyek s valamit keresek magamnak, azt gondolom, hogy meg kell hasadnia szívemnek, és szemrehányásokat teszek magamnak, mintha én volnék édes anyja az én Virgenczomnak, s mintha az én vétkeim által látnám életét vesztenie. Ezek az én hibáim és vétkeim, Landry. A jó isten ítéljen meg engem! én megbocsátok azoknak, kik engem félreismernek vagy hibásan vélekednek rólam.

XIV.

Landry nagy figyelemmel kíséré folyvást a kis Fadette beszédét, a nélkül, hogy okai ellen valami kifogást tehetett volna. Öcséséről való nyilatkozatai végre oly hatást ténének reá, mintha egyszerre a legbarátságosabb vonzalmat érezte volna iránta és ótal-mába akará venni őt mindenki ellenében.

— Ebben igazat kell adni neked, Fadette, monda; mert a mit mondasz, mind nagyon helyesen van mondva, és senki sem kételkedik a te jó szivedben és okosságodban. De hát miért nem ismérteted magadat annak, a mi valóban vagy? Akkor aztán mi rosztat

sem beszélnének rólad, és sokan igazságot szolgáltatnának számodra.

— Hiszen mondám neked, Landry, viszonzá a leány, hogy semmi kedvem sincs tetszeni oly embereknek, kiket nem szívelhetek.

— De te mégis azt mondod nekem, hogy hát —

Landry elakadt; maga is elcsudálkozék azon, a mit mondani akart.

— Te többre becsülsz hát engem minden embernél? veté utána, megjavítva magát. Én pedig azt hittem, hogy haragszol reám, mert sohasem voltam jó irántad.

— Meglehet, hogy kissé haragudtam reád, felele a kis Fadette; de ha ez ugy történt is, ez mai naptól fogva megváltozott. Megmondom, hogy miért, Landry. Én kevélynek tartalak, és kevély is vagy bizony te; de le tudod győzni kevélységedet, hogy teljesítsed kötelességedet, s érdemed annál nagyobb. Hálátlannak tartottalak, és bár a büszkeség, melyre tanítottak, hálátlanságra készítet téged, mégis oly hü vagy adott szavadhoz, hogy misem tartóztathat vissza tartozásod lerovására. Végre nyűlszívűnek is tartalak, s azért nem valék hajlandó megvetni téged, de jól látom, hogy te csak babonás vagy, s nem hiányzik nálad a bátorság, midőn valódi veszélylyel kell szembeállanod. Te tánczoltál ma velem, ámbár nagyon megszegényitének. Vecsernye után tús-

tént hozzám jövel és magaddal hozál; én megbocsátottam neked szívemben, miután imádságomat végzettem, s nem akaralak többé gyötreni. Te megvédtél engem a gaz fickók ellen, és számadásra vontál náladnál nagyobb sühedereket, kik máskép méltatlankodtak volna rajtam. Végre ezen estve, midőn sirásomat hallád, fölkerestél, hogy segítségemre légy és megvigasztalj. Oh ne hidd, Landry, hogy mindezt feledendem valaha. Míg élek, megmutatom neked, hogy jó emlézetben tartom azt, és te mindent kívánhatsz tőlem, akárhol és akármikor. Úgy van, én tudom, Landry, kitaláltam azt, ámbár ma reggel még sejtelmem sem volt arról. Hidd el, hogy én sokkal csintalanabb mint gonosz vagyok; én nem vesztettelek volna össze Madelonnal, ha tudom, hogy szerelmes vagy belé. Nem csináltam abból semmi titkot: öröömre szolgált azt látni, hogy te, oly rút kis leánynyal tanácsolandó, mint én vagyok, a faképnél hagyád a pompás hajadont; de azt hívéim, hogy csak önzésedet sebzem meg. Midőn lassanként belátám, hogy szivednek valódi sebe van, hogy önkénytelenül mindig Madelonra nézdelél, és alig tartóztathatád vissza az ő boszankodása miatti könnyeket, ekkor magam is sirva fakadék. Úgy van valóban, sirtam, midőn ki akarál tüzni Madelon tánczosaival. Te alkalmasint azt gondolád, hogy haragomban sírék, de a megbánás könnyei valának azok. És azért sírék még

oly keservesen is, midőn itt megleptél, és sírni fogok, míg jóvá nem tettem azon méltatlanságot, melyet irányodban elkövettem; mert mostmár tudom, hogy te derék és jó fiú vagy.

— Habár igaz volna is, szegény Fanchon, monda Landry, megilletődve egészen a könyvek által, melyeket a leány hullatni kezdte újra, hogy összeveszítettél volna engem oly leánynyal, kit szeretek, mit tehetnél te aztán viszontkibékítésünkre?

— Csak bizd reám magadat, Landry, felele a kis Fadette. Ki tudom én már magyarázni magamat, és a dolgot a legjobb kerékvágásba hozom. Madelonnak értésére adom, hogy én vagyok oka mindennek. Mindent megvallok majd neki, és te oly fehéren állandasz, mint a friss hó. Ha ő holnap nem szeret újra téged, akkor sohasem szeretett téged, és —

— S én nem tudom sajnálni őt, Fanchon; s minthogy sohasem szeretett engem, csak hasztalan fáradságot okoznál magadnak. Azt ne cselekedd tehát, és felejtse a csekély bűt, melyet nekem okoztál. Én már végkép feledtem azt.

— Nem oly könnyen feledhető az ily bű, felelé hirtelen és élénken a kis Fadette. Aztán meggondolkodva veté utána:

— Legalább így mondják az emberek. Belőled csak a boszúság beszél, Landry.

Csak midőn lecsillapodtál egyszer, akkor nem nyugszol meg addig, míg ki nem békültél a szép leánynyal.

— Talán, talán, viszonzá Landry; de ezen órában szavamat adom neked, hogy mit sem tudok többé arról és nem is gondolok arra. Én azt gondolom, el akarod hitetni velem, hogy én nagyon szeretem Madelont, nekem pedig mégis úgy látszik, mintha alig tudnék arra emlékezni.

— Az különös! monda a kis Fadette sohajtva. Tehát ilyen a ti szerelmetök, ti állhatatlan ficzkók?

— Hát a ti szerelmetök jobb volna talán, hajadonok? Hiszen ti nagyon sértve érzitek magatokat, és oly könnyen vigasztaljátok magatokat a legelsővel, a kinek elébe akadtok. Mi azonban oly dolgokról beszélgetünk itt, melyeket nem értünk még talán, legalább te nem értesz, Fadette, mert hiszen te mindig gúnyt üzesz a szerelmesekből. Én is hiszem, hogy te most bolonddá tartasz engem, és csak tréfából akarsz kibékíteni engem Madelonnal. Ne tedd azt, kérlek, mert ő azt hihetné, hogy én küldtelek hozzá, a miben pedig nagyon csalatkoznék. Aztán azonfölül még meg is haragudhatnék, ha olyasmit fitogtatnék, mintha én bevallott szeretője volnék; mert hiszen én még egy gyöngéd szót sem mondtam neki eddig, és bár örömet voltam is mellette s örömet tánczoltam is vele, még sohasem szolgáltattott rá okot

és alkalmat, hogy megmondjam azt neki. Hagyjuk tehát a dolgot a mint van; majd önmagától belétér a kerékvágásba, ha kedve tartja; ha pedig nem teszi, nekem sem kerül életembe.

— Jobban tudom én azt tennenmagadnál, Landry, hogyan gondolkodol te arról, viszonzá a kis Fadette. Hajlandó vagyok hinni, hogy nem mondtad még Madelonnak, mennyire szereted őt; de nagyon együgyűnek kellene lennie, ha nem olvasta volna szemedből, főképp ma. Én összeveszítettelek titeket, azért ki is kell békitnem benneteket egymással, s ez alkalom nagyon kedvező, értésére adni Madelonnak, hogy te szereted őt. Oly finomúl, oly kedvező időben fogom intézni azt, hogy nem hihetendi, mintha te küldöttél volna hozzá. Bizzál csak a kis Fadetteben, a szegény rüt Tücsökben, kinek kebele valóban nem oly rüt mint külseje, és bocsásd meg neki a fájdalmat, melyet ő neked okozott, mert egykor örülni fogsz azon, átlátandod, hogy nagyon édes, valamely szép hajadon által szerettedned, de hogy nagyon hasznos lehet valamely rüt leány barátsága is, mert a rütak önzéstelenek, és sem boszút sem gyűlölséget, haragot nem tartanak.

— Már hiszen akár rüt akár szép vagy, Fanchon, monda Landry, kezét fogva, mégis belátom, hogy a te barátságod nagyon jó dolog, és többet ér talán, mint a szerelem. Neked jó szíved van, most átlátom; mert én

nagy gyalázatot követtem el rajtad, mit te ma már feledtél. Azt mondod, hogy én jól viseltem volna magamat irántad; én azonban akkép vagyok meggyőződve, hogy nagyon illetlenül cselekedtem.

— Hogyhogy, Landry; valóban nem tudom, mikép —

— Mert tánczolás közben egyszer sem csókoltalak meg, Fanchon, pedig mégis kötelességem s nekem jogom van arra, mert az már szokás. Úgy bántam veled, mint tíz éves leánykával szoktak bánni, kit nem csókolunk meg, mert nem szeretünk lehajolni, te pedig körülbelül egykorácsu vagy velem, egy év különbség sincs közöttünk. Méltatlanságot követtem el hát rajtad, s ha nem volna oly jószivű, alkalmasint észre vették volna azt.

— Arra mégcsak nem is gondoltam, felele a kis Fadette.

Aztán fölkele, mert nem monda igazat, s nem akará észrevéttetni azt.

— Hallod-e, monda erőtetett derültséggel, mint csiripelnek a mezei tücskök a tarlókon; nevemen szólítanak, s a huhogó bagoly ott az erdőben kiáltozza nekem az órát, melyet a csillagok mutatnak a nagy égórán.

— Én is hallom, s haza kell mennem la Pricheba. Mielőtt azonban bucsút vennék tőled, Fadette, mégis megbocsátasz nekem.

— Hiszen én legkevésbé sem haragszom

reád, Lándry, és nincs mit megbocsátanom neked.

— Vagyigen, viszonzá Landry, ki bizonyos nyugtalanságot éreze, mióta a leány szerelemről és barátságról beszélt, és szavának hangja még édesebben zenge füleibe, mint a pirókok halk csicsergése, melyek nyughelyecskéjüket kikeresték már a közeli bokrokban. — Vagyigen, neked meg kell bocsátanod nekem. . . . Követelned kell most tőlem azon csókokat, melyekkel mai nap adósod maradtam.

A kis Fadette reszkete kissé; de legott visszanyeré derült szeszélyét és monda:

— Tehát azt kívánjam tőled, Landry, hogy igaztalanságodért büntetéssel, lakolj? Elengedem a büntetést. Nekem már elég az, hogy tánczoltál a rüt leánynyal; szerfölötti önmegtagadásod volna az, ha még meg akarnád csókolni is.

— Azt ne mondd, szóla Landry, e közben kezét és karját megfogva egyszersmind. — Nem tartom büntetésnek, hogy megcsókoljalak — hacsak kellemetlen nem volna az rád nézve.

— Hallod-e, Landry, monda édes, hizelgő hangon, ha szép volnék, azt mondanám neked, hogy itt sem ideje sem helye a csókolkozásnak. Ha kaczer volnék, ellenkezőleg azt gondolnám, hogy idő és hely kedvező, mert az éj sötétsége elrejti rütságomat s neked nem kellene szégyellened magadat senki

előtt különös ötleted miatt. Minthogy azonban sem kaczer sem szép nem vagyok, azt mondom neked: szorítsad meg kezemet őszinte barátságod jeleül, s én örvideni fogok annak, mert nekem nem volt még más barátom az életben, s nem is kívánok mást magamnak.

— Igen, viszonzá Landry, én teljes szívemből megszorítom kezedet, hallod, Fadette? Az én barátságom őszinte bizonyosan. Ha ezen bizonyoságot megtagadod tőlem, hinnem kell, hogy még valami neheztelésed van ellenem.

Egy csókot akart reá tukmálni; de Fadette berzengett, s minthogy ő nem tágíta, a leány sirni kezdte, és monda:

— Bocsáss, Landry, te nagyon megbántasz engem.

Landry elállta kívánatától, egészen elbámula könyein, és határozott vonakodása boszantá őt kissé.

— Látom, monda neki, hogy nem mondasz igazat, ha azt hazudod, miszerint nem kívánnál más barátságot, mint az enyimet. Neked még nagyobb barátságodnak kell tehát lenni, mely tilt megcsókolnod engem.

— Nem, Landry, felele zokogva: de attól tartok, hogy megbánod, miszerint sötét éjtszaka csókoltál meg, és gyűlölni fogsz, midőn újra látasz engem fényes nappal.

— Hát sohasem láttalak-e én téged? kérdé Landry türelmetlenül. Hát most nem látok-e? Jöszte a hold világába, igen jól

látlak, s valóban nem tudom, vajon rút vagy-e; de arczod tetszik nekem, mert szeretlek.

Aztán megcsókolá őt, elejente félénken és reszketve, de ez után oly tüzesek lőnek csókjai, hogy a leány rettegett és elhárítá őt magától.

— Elég! Landry, elég! Azt kellene gondolnom, hogy haragodban csókolsz engem, vagy Madelonra gondolsz. Nyugodjál meg csak, holnap majd beszéllek a fejével, s holnap meg kell csókolnod őt, és több örömed lesz abban, mint a mennyit én biztosíthatok neked.

Most sebesen odahagyá a kőbányát, és futó lépésekkel sieté tova.

Landry mintha megbolondúlt volna, és kedve volt utána szaladni. Háromszor vevé gondolóra a dolgot, mielőtt elhatározta volna magát újra visszamenni a patakhoz. Végre észrevette, hogy az ördög háta mögött vala; és szinte futásnak eredt és csak la Priebeban állá meg.

Midőn korán reggel ökreiről gondoskodék, titokban még az óráig tartott beszélgetésről gondolkodék, melyet a kőbányában a kis Fadettel tartott és a mely beszélgetés oly sebesen tűnt el előtte, mint egy szempillantás. Még egészen szunyáta vala, és feje zúga még a tegnapi mulatságtól; egészen megszégyenítve érezé magát és nem menekedheték a félelemnek bizonyos rohamától,

midőn ráemlékezék, mit érezett ő a kis leány irányában, ki csak rütségében és hanyag öltözetében tűnt fel előtte, mint a milyennek mindig ismerte őt. Néha-néha elhitéte magával, hogy csak álmodott, miszerint megkívánta őt csókolni, és oly kétértelműen szorította őt szívéhez, mintha belső szerelmet érzett volna irányában, s mintha egyszerre szebbnek s bájosabbnak tűnt volna fel előtte, mint a földnek más valamely leánya.

— Neki varázsnőnek kell lennie, mint az emberek mondják, ámbár nem akarja bevallani, gondolá magában, mert tegnap csakugyan csínytet rajtam, és életemben sohasem éreztem oly erős gerjedelmét a barátságának sem apám vagy anyám, sem fivérem vagy nővérem, de a szép Madelon iránt sem, sőt még Silvinet kedves ikertestvérem iránt sem, mint a milyent a kis boszorkány gerjesztett bennem két-három pillanat közben. Ha látta volna az én szegény Silvinet testvérem, mi ment végbe az én szívemben, bizonyosan meghal féltékenységében. Mert a vonzalom, melylyel Madelon iránt voltam, semmi méltatlanság nem vala testvéremre nézve; de ha csak egy napig kellene ily tűzben és lángban maradnom, mint tegnap este Fadettenél, megbolondulnék, és csak őt ismerném.

Landry e gondolatoknál egészen megszegyenítve érezé magát; minél tovább tűnődék, annál csüggedtebb lőn. Leült a jászolra,

és félt, hogy a kis boszorkány megfosztotta őt bátorságától, eszétől és egészségétől, anyyira zügött a feje s oly aléltnak érezé magát.

De midőn kireggeledett, s a szántóvetők la Pricheban napi munkájok folytatására indulának, ingerkedni kezdének vele a rüt Tücsökkel való tánczolósa miatt és gúnybeszédekben oly rútnak, oly ostrombának, s oly hitványúl öltözködöttnek festék őt előtte, hogy nem tudta szegény feje hova rejtőzzék, anyyira szégyellé magát nemcsak a miatt, mit az emberek láttak, hanem a miatt is, mit ő senkinek sem mondhatta meg.

De azért nem haragudott meg, mert a la-prichei emberek mindnyájan barátai valának és kötődéseikkel épen nem akarának ártani neki. Sőt elég bátorsága volt még azt is állítani, hogy a kis Fadette jobb teremtés, mint a milyennek gondolják, és ő nagy szolgálatokat tehet másoknak. Ezen is nevetének derekasan.

— Az öreg anyó csak hagyján, mondának az emberek; hanem Fadette csak gyermek még, és ha beteg marhád van, javaslom neked, ne használd az ő szereit, mert ő kis fecsegőnő, ki sem az embereket sem a barmot nem tudja orvosolni. Úgy látszik azonban, hogy a fiatal ficzkókat el tudja bolondítani s magához csalogatni, mert hiszen tegnap tapodtat sem tágitottál oldalától, és nagyon okosan tennél, ha vigyáznál magadra, szegény Landry, mert nemsokára a „gre-

lette grelet-jének," és „Fadette follet-jének“ kiáltanak ki téged. Ekkor aztán sarkadba csimpeszkednék az ördög nemsokára; Gorgon lerántaná takaródzóinkat rólunk és kanczáinkat felkarikázná. Akkor aztán erőhatalommal kellene kiűzetnünk belőled az ördögöt.

— Én pedig azt hiszem, monda a kis Solange, hogy tegnap reggel alkalmasint visszájára húzta föl egyik harisnyáját. Az magához csalogatja a boszorkányokat, és a kis Fadette észrevette azt alkalmasint.

XV.

Ugyanaz napon látá Landry, ki szántással foglalkodék, elmenni előtte a kis Fadettet. Egy erdő felé halada sebesen, hol Madelon falevelet gyűjtögetett birkái számára. Akkor vala az, midőn az ökrök kifogatának a járomból, mert elvégezék fél napi munkájokat, és Landry, ki legelőre vezeték azokat, folyvást szaladni látá a kis Fadettet, ki könnyüded lábaival alig látszék érinteni a gyepet. Kiváncsi volt tudni, vajjon mit mondana Madelonnak, s a helyett, hogy levesre sietett volna, mely épen a fris barázdában várakozék reá, az erdőcskéhez lopódzék, titkon kihallgatandó, hogy mit kohol majd a két leány egymás között. De nem

láthatá őket, s minthogy Madelon nem felelt elég érthetően, nem tudá tehát, mit monda Fadettenek; de a kis leány hangja szende, mégis hallható volt, s Landry egyetlenegy szavát sem szalasztá el, ámbár épen nem kiabálva beszélt. Landryról beszélgete, és ígéretéhez képest elbeszélé Madelonnak, mint fogadta el ezelőtt tiz hónappal tőle adott szavát, hogy megteendi, mit ő kívánna tőle. Oly szerényen és módosan beszélt el ezt, hogy öröm vala reá hallgatni. S elhallgatva a lidérczet és Landry rettegését, elbeszélé, mint akart befúlni a vízbe, midőn az Andochius ünnepe előtti estve eltévesztette a kögázlót és a patakba vergődék. Szóval, elmonda neki mindent, mi történt ott akkor, a legjobban, és megmutatá, hogy hiúsága és kíváncsisága, miszerint valamely nagy sühederrel tánczolhasson, az oka mindennek; mert ő eddigelé mindig csak a ficsórokkal tánczolt.

Erre Madelon kissé haragos kezde lenni, mert fenhangon felelé:

— Mit törődöm én azzal? Tánczolj akár egész életedben a bessonièrei ikrekkel, csak azt ne higyed, hogy ez által sértettnek érzem magamat vagy irigylem szerencsédet.

Fadette pedig viszonzá:

— Ne beszélj ily kemény szavakat a szegény Landry ellen, Madelon; mert Landry neked ajándékozta szívét, és ha nem fogadod el azt, bűnnek adja magát.

Ezeket oly kedves szavakkal és hizelgő hangon mondá, és annyira eltelék dicsérgetésével, hogy Landry megtartott volna mindent emlékében, alkalmilag hasznára fordítandó azt, és örömeben elpirúla, midőn dicsértetni hallá magát.

Madelon szinte nem kevésbé csudálkozott a kis Fadette jól megválogatott szavain; de ő sokkal kevesebbre becsülte őt, hogysen legkisebb jeladással is méltányolta volna azokat.

— Neked jó kerepelőd s jó porció vakmerőséged van, monda neki, s az ember azt hihetné, hogy öreganyád adott utasítást, mikép kelljen rábeszélieni az embereket; de én nem szeretek beszélgetni boszorkányokkal, az szerencsétlenséget hoz, s igen nagy szivességet téssz velem, ha békét hagysz nekem, te kotynyeles Tücsök. Szeretőre találtál, viselj rá gondot, mert az első és utolsó, kinek a te rút majomképed tetszik. Nekem ugyan részemről nem kellene, a mit te meghagytál, habár királyfia volna is. A te Landryd hitvány pimasz, s nagyon kevesnek kell rajta lennie, miután tenmagad kunyorálsz már érette, hogy fogadjam őt vissza, azt hivén részedről, hogy épen most halásztad el őt orrom elől. Igazán gyönyörű szerető volna az számomra, ki már a kis Fadette-nek sem kell többé!

— Ha ez oly boszantó rád nézve, felele Fadette oly hangon, mely mélyen meghatá

Landry szívét, és ha a te önhittséged oly nagy, hogy még igaztalan is tudsz lenni, miután már megaláztál engem, elégedjél meg, szép Madelon, s tipord lábbal a szegény Tücsöknek minden kedélyét és minden érzelmét. Te azt hiszed, hogy én megvetem Landryt, és máskülönben nem kérnélek, hogy bocsáss meg neki. Tudd meg tehát, ha épen hallani akarod, hogy én már régóta szeretem őt; hogy ő azon egyetlenegy, kiről valaha gondolkoztam, és talán az egyetlenegy is, kiről gondolkozni fogok egész életemben; de én sokkal eszebb vagyok és sokkal többet tartok magam felől, mintsem hogy eszembe is juthatna, miszerint ő szeretend engem valaha. Jól tudom, hogy kicsoda ő s kicsoda vagyok én. Ő csinos, gazdag és mindenki becsüli őt; én pedig rút, szegény és megvetett vagyok. Azért igen jól tudom, hogy ő nem nekem van rendelve, s tegnap tenmagad láttad tánczolás közben, mily czudarúl bánt velem. Nyugodjál meg tehát: mert az, kire a kis Fadette nem meri vetni szemét, szivéből szeret téged. Büntesd a kis Fadettet gúnynyal és megvetéssel, s vedd vissza kedvesedet, kit ő nem akarna elpörölni tőled. Habár nem szereted is valóban Landryt, tedd azt legalább az én elbizottságom megbüntése végett, és ígérd meg nekem, hogy jól fogadod őt és megviztald, ha hozzád járuland magamentegetésére.

A helyett, hogy Madelon megindított volna ezen megalázás és önmegtágadás által, nagyon keménynek mutatkozik, és visszatartja a kis Fadettet, folyvást ismételvén, hogy úgy kell Landrynak, és hogy ő nagyon gyermekes s nagyon együgyűnek tartja őt. A nagy áldozat azonban, melyet a kis Fadette önkénytesen tett, meghozá gyümölcsseit, daczára a szép Madelon rágalmozásainak. A leányoknak meg van már azon gyöngeségök, hogy az ifjonzot férfinak tekintik, mihelyt más leányok becsülik és szívesen látják őt. Madelon, ki még sohasem gondolkozott komolyan Landryról, mostmár nagyon sokat kezdé gondolkozni róla, midőn Fadette eltávozott. Visszaemlékezett mindenre, a mit a fecsegő leány mondott neki Landry szerelméről, és midőn gondolóra vevé, hogy Fadette-nek nagyon szenvedélyesen kell őt szeretnie, miután megvallotta neki, mit érez irányában, örömrizadozik azon gondolatnál, hogy boszút állhasson a leányon.

Estve la Pricheba ment, mert lakása csak néhány puskalövésnyire esett a falutól, s azon ürügy alatt, hogy birkái egyikét elhozza, mely nagybátyja nyájába keveredett, Landry közelébe méne, és érintéssel jelt ada neki, hogy jöjön hozzá.

Landry nagyon jól látá ezt, mert mióta közelebről tanulta ismerni a kis Fadettet, nagyon ravasz lett.

— Fadette valóban varázsnő, gondolá

magában, visszaszerezte számomra Madelon kegyét, s negyedórányi fecsegés közben többet tett értem, mintsem én esztendő alatt képes volnék. Az ő elméje csudálatos, szive pedig olyan, milyet a jó isten nem minden nap teremt.

Mig így gondolkodék, Madelonra néze, de oly közönyösen, hogy ez visszahuzódék, mielőtt Landry elhatározta volna magát a vele szólásra. Nem mintha bátortalanságból késlekedett volna; az ő félenksége eltűnt már, maga sem tudva, hogy és mikép, de eltűnt a tekintetében való gyönyörködése s a kívánság is, hogy megnyerje vonzalmát.

Alig költé el ozsonnáját, alvó kamarájába méne. De nemsokára elsompolyga a falak mellett, és nyil-igenyest siet a kögázló felé. A lidércz ez estve is tánczolgata. Mihelyt meglátá Landry az enyelgő légtümenyt, gondolá magában:

— Jól van, az „Fadet,“ tehát Fadette sem lehet messze innen.

Keresztülméne a gázlón minden félelem nélkül a leghelyesebb irányban. Egészen Fadetné anyó házáig nyomúla, mindenfelé kémkedve szemeivel. De kissé megállá, mert nem láta világot s nem hallá semmi neszt. Nagy esend uralkodék a házban. Azt remélé, hogy valahol a közelben találja Fadettet, ki gyakran ki szokott menni estve, midön öreganyja és Virgoncz öcsese édesen aluvának. Bebarangolá a közeli környéket: keresztülvága a

a kákaréten, a kőgázlónak tartva, füttyült és danúlt, észrevehetővé teendő magát; de csak a borzot látá, mely a tarlón futa, és a hughó baglyot, mely egy fa ágán üldögele. Haza kellett tehát újra mennie, a nélkül hogy köszönetet mondhatott volna a jó barátnőnek, ki oly szives volt az ő irányában.

Elmúlt az egész hét a nélkül, hogy Landry találkozott volna Fadettel, a min ő nagyon csudálkozott és le vala sujtva.

— Még hálátlannak fog tartani, gondolá magában — pedig én eleget vártam rá és fölkeresém. Alkalmasint rossz néven vette, hogy múltkor csaknem erőszakkal csókoltam meg a kőbányában; de hiszen mi rosszra sem gondolék azzal, s nem akarám őt megsérteni.

E hét folytában többet gondolkodott, mint egész életében; magamagával nem egyezett meg; nyugtalan volt és kelletlenül méne a munkához; mert sem a pompás fogat, sem a tükör fényességü eke, sem a finom őszi eső által megnedvesített föld nem gyönyörkédtteté őt többé.

Csötörtökön estve meglátogató ikertestvérét, és szinte tünődőnek és lehangoltnak találá őt. Silvinet jelleme különbözött a Landryétól, melyet azonban a visszabató befolyás olykor egyenlő hangulatba helyezettett. Szinte úgy látszék, mintha sejtette volna, hogy testvére nyugalma megháborították, és mégis nagyon távol volt a valódi ok kitalásától. Kérdezé tőle, vajjon kibékült-e újra

Madelonnal; Landry igenlé, és életében először monda neki valótlanságot szándékosan. Landry egy árva szót sem szólt Madelonhoz; gondolá magában, hogy még van elég idő.

Végre elérkezett a vasárnap és Landry az elsők egyike vala a misén. Belépett, mielőtt harangoztak volna, mert tudta, hogy a kis Fadette ez idő tájban szokott jönni, mert nagyon sokáig imádkozott mindig; miből gúnyt úze mindenki. Kis leányalakot pillanta meg, ki a sz. szűz kápolnájában térdeple és hátat fordíta neki. Azonkívül elrejté arczát kezeibe, annál nagyobb ajtatossággal imádkozandó. A kis Fadette alakja és tartása az, de sem a fejdísz, sem öltözet nem volt az övé, s Landry újra kiméne, megnézendő, nem találja-e őt az előtornácban. Ez utóbbit minálunk faluhelyen „koldus-kápolnája“-nak nevezik a koldusok és elrongyollott szegény emberek miatt, kik az isteni tisztelet közben abban szoktak tartakozni.

Fadette-nek csupán rongyos ruhái voltak azok, miket nem láta. Hallgatá a misét, őt észre nem véve, és csak a prédikáció elején, midőn folyvást a leányon tartá szemét, ki oly ajtatosan imádkozék a kápolnában, kelt föl térdeplő helyzetéből, és legott megismeré Tücsköt reánézve egészen új öltözetben. Még mindig nyomorú köntöse, droguet szoknyácskája, vörös köténye és csipkétlen vászon főkötőcskéje volt az; medind azokat ő a hét folytán kimosta, kivasalta, újra ki-

szabta és elkészíté. Szoknyája hosszabb volt, és egész hosszan leére a hófejrőségű harisnyákig. A főkötőcske is tiszta, takaros, a legújabb divat szerint átalakítva volt és csinosan hozzá illett simára fősült fekete hajához. A nyakkendő új és kedves szalmasárga színű vala, mi nagyon kiemelé barnás bőrszínét. Meghosszítá derékrealóját is, s a helyett, hogy külseje ruhákkal beaggatott darab fához hasonlított volna, karsu és nyulékony volt mint a méhe. Azonkívül arczát és kezeit legalább egy hétig mosnia kellett valami virág- vagy füessenceziával, mert halovány arcza és csinos kezei oly tiszták voltak, mint a eseregalagonya tavaszkor.

Landry e változáson való bámultában kiéjté kezéből az imádságos könyvet, s a neszre, mit ez támaszta, a kis Fadette egészen megfordúlt, és ránéze, mig ő ismét őreá néze. És a leány elpirúla kissé, de nem ugy többé, mint valamely vadrózsácska; azonban körülbelül szép vala biz ő, kivált fekete szemei, a melyekben senkisésem találhatott volna kivetni valót, s a melyek oly tüzesek és tiszták valának, hogy egészen átváltozottnak látszék. S Landry gondolá tovább magában:

— Ő valóban varáznő; nem akart rút lenni többé, s ime mily szép lett.

Újra félni kezdé; de félelmének daczára annyira kívánczokék hozzá közelíteni és be-

szélni vele, hogy szive erősen doboga a nyugtalanság miatt.

De a leány nem néze rá többé, s a helyett hogy könyörgés után a gyerekekkel futkározott és enyelgett volna, oly szerényen és illedelmesen távozik, hogy alig volt idejük a jelenlevőknek átváltozásának kellő megnézésére. Landry nem merte követni őt, minthogy Silvinet mindenütt sarkában volt; de óra mulva sükerült neki elillannia, és most az egyszer, szive sugallatát követve, megtalálá a kis Fadette-t. A leány kis nyáját őrizé szép okosan a mély úton, mely „la Traineau-Gendarme“-nak neveztetik, mert ott előbbi időkben a la-cossei emberek agyonverték egy királyi csendőrt, midőn kényszeríteni akarák a szegény embereket az adóbeli tartozások fizetésére és robotszolgálatra, a különben is kemény törvény ellenére.

XVI.

Minthogy vasárnap vala, a kis Fadette sem varrást sem kötőtűt nem vitt magával. Csöndes örömmel engedé át magát; mi a vidékünkbeli gyermekeknél nem ritkán komoly foglalkodássá válik. Négylevelű lóhert keresett, mi nagyon ritkán található, és szerencsét hoz azoknak, kik azt keresgetnek.

— Találtál-e négylevelű lóhert, Fan-
chon? kérdé Landry, midőn megállta mellette.

— Sokat találtam már, felele, de nem
hoz az semmi szerencsét, mint hinni szok-
ták, aztán mi hasznom belőle, hogy három
négylevelű lóherszál van a zsebemben?

Landry leült mellé, hogy elfecseljen ve-
le. De egyszerre zavarodottabbnak érezé ma-
gát, mint Madelon közelében volt valaha, s
bár mennyire készült hogy jól fejezze ki ma-
gát, mégsem találhata szót.

A kis Fadette szinte megzavarodék egé-
szen és elpirúla, mert az iker még folyvást
hallgata, és nagyon különös tekintettel néze-
reá. Végre kérdezé tőle, miért tekint rá oly
csudálkozva.

— Talán azért meresztesz szemet, mon-
da, mert főköttömet elkészítettem. Tanács-
dat követtem, s azt gondottam, hogy min-
denek előtt okosan kell öltözködnöm, ha
okosnak akarok látszani. Mostmár épen nem
merek az emberek közé menni, mert félek
a rágalmozó nyelvektől, s talán azt mondják
majd, hogy kevésbé rútnak kellett volna
kiállítanom magamat, anélkül hogy célomat
érjem.

— Hadd mondjanak az emberek a mit
akarnak, viszonzá Landry, de én nem tudom,
hogy hát mit cselekedtél átszépülésedre.
Annyi bizonyos, hogy most szép vagy, s ki
kellene az embernek lütnie szemét, hogy ne
lássa azt.

— Ne gúnyolódjál, Landry, viszonzá a kis Fadette. Azt mondják, hogy a szépség esztől fosztja meg a szépeket, s a rütség vigasztalhatlanokká teszi a rütakat. Én hozzá szoktam másokat elijeszteni, s most nem szeretnék oly együgyü lenni, hogy azt higgyem, miszerint örömet látnak engem. De hiszen te bizonyosan nem akarál arról beszélni, s mindenek előtt értésemre adod, vajjon megbocsátott-e neked Madelon?

— Nem azért jöttem, hogy Madelonról beszéljek. Nem tudom hogy megbocsátott-e, s nem is tudakozodom az után. Csak annyit tudok, hogy te beszéltél vele — és oly talpraesetten beszéltél vele, hogy nagy köszönettel tartozom neked azért.

— Hát honnan tudod, hogy én beszéltem övele? Tehát ő megmondotta azt neked? s újra kibékültetek?

— Sőt épen nem békültünk ki egymással; mert én még sohasem voltam oly bizodalmas barátságban Madelonnal, hogy összeveszhettem volna vele. Azt tudom, hogy beszéltél vele, mert elbeszéllette azt valakinek, a ki meg nekem adta tudtomra aztán a dolgot.

A kis Fadette erősen elpirúla, mi még szebbé tevé arczát; mert az öröm vagy meg szégyenülésnek ama kedves pirja, mely szépé teszi a rütségöt, sohasem mutatkozott még az ő orczáin; de nyugtalankodni kezd egyszermind, midőn elgondolá, hogy Madelon kétségkívül újra elbeszélte az ő szavait,

és Fadette-t Landry iránti, önmaga által bevallott szerelme miatt az emberek gúnytárgyává tette.

— Ugyan mit mondott hát rólam az a Madelon? kérde.

— Hát ő bizony azt mondotta, hogy én ostoba pimasz vagyok, a ki egy leánynak, de még a kis Fadettenek sem tetszik; hogy a kis Fadette nem szenvedhet engem, fut tőlem, és egész héten bujdoskolt, csak hogy ne lásson engem, ámbár én egész héten kerestem őt, s mindenütt kóvályogtam, hogy megtaláljam a kis Fadette-t. „Én“ tehát gúnytárgyává lettem az embereknek, Fanchon, mert tudva van, hogy én kedvellek téged, s te nem kedvelsz engem.

— Ezek utálatos beszédek, felele Fadette egészen elbámúlva.

Igen ám, mert Fadette nem volt eléggé varázsnő, hogy kitalálja, hogy Landry rászedje őt e pillanatban.

— Mégsem tartottam Madelont ily hazug- és alattomosnak. De ezt meg kell bocsátani neki, Landry, mert ő csak boszuságában beszéllett így, s e boszuság pedig szerelemből származik.

— Mind meglehet, monda Landry, azért is Fanchon, semmi haragod ellenem! Te mindent megbocsátasz nekem, mert mindent megvetsz tőlem és kevésre becsülsz.

— Nem érdemlettem tőled, a mit mondasz, Landry; valóban nem érdemlettem azt.

Sohasem voltam oly balga ilyesmit mondani. Én egészen másképp beszéltem Madelonnal. A mit neki mondtam, az csak őt illeté; de az neked nem árthatott, sőt bizonyosságul szolgálhatott volna neki arra, hogy én igen nagyra becsüllek.

— Hallod-e, Fanchon, viszonzá Landry, sohase kutassuk, mit mondtál vagy mit nem mondtál. Te nagyon okos leány vagy, tanácsot akarok kérni tőled. A múlt vasárnap, midőn a kőbányában találtalak, hogy hogy nem, annyira megszerettelek téged szivemből, hogy egész héten át nem tudtam jólakni, sem kialudni magamat. Semmit sem titkolok el előtted, hiszen hasztalan fáradság volna, mert hiszen te oly okos vagy. Megvallom tehát neked, hogy hétfőn reggel én bizony megszegyeltem magamat ezen irántadi vonzalom miatt, és szerettem volna messze távozni, nehogy ezen ostobaságra vetemedjem újra. De hétfőn estve már annyira bemerültem abba ismét, hogy nem volt többé nyugodalmam; elmenék tehát, még pedig a patakon keresztül, daczára a lidércznek, mely félre vezetett volna örömet, mert még folyvást ott bolyonga, és a mint ő engem kigúnyolt, újra kigúnyolám én is öket. Hétfői naptól fogva minden reggel olyan vagyok mint a bolond, mert az emberek mindig kötődnek velem, estve pedig olyan vagyok, mint az ördögös, mert jól érzem, hogy vonzalmam sokkal nagyobb hozzád, mint va-

lamennyi álszemérem. Ma pedig oly takarosnak és tisztességesnek látlak, hogy bámuland minden ember, és ha így intézed dolgodat, két hét múlva senki sem ingerkedik velem többé a miatt, hogy szeretlek, sőt még mások is beléd szeretnek. Akkor aztán semmi különös sem lesz abban, hogy annyira szeretlek, és teljességgel nem tartozol nekem adni az elsőséget. Azonban remélem mégis, hogy gondolkozni fogsz az utóbbi vasárnapról, Andochius napjáról; emlékezni fogsz arról is, hogy ott fent a kőbányában engedelmet kértem tőled, hogy megcsókolhassalak, és hogy igazán szivemből csókoltalak meg, dacára annak, hogy az emberek mindnyájan rútnak itéltek s megvetettek téged. Máskülönben semmi igazam sincs, Fadette. Szólj, hivatkozhatom-e erre, és bosszant-e az téged, a helyett hogy meglágyítson.

A kis Fadette arczára tartá mindkét kezét, és hallgata. Landry legkevésbé sem felejtette el, mit mondott ő Madelonnak, ő azt hívé, hogy Fadette szereti őt, és e szerelem oly benyomást tett rá, hogy nem parancsolhatott többé érzelmeinek; midőn azonban látá a kis leány szemérmes, szomorú magatartását, attól kezdte félni, hogy valamivel kecsegtette már Madelont, miszerint kieszközölhesse az által a szorgalmazott kibékítést. E gondolat nyugtalanítá őt. Kezeit eltávolítá arczáról, és oly sápadtnak látá őt, mintha halálosbeteg volna; s midőn némi heves szavakkal hányá

neki szemére az ő egykedvűségét s titkolódását, Fadette a földre hanyatlott, kezeit összekucsolá és sohajtozék, mert csaknem elájult és egy szót sem tud szólni.

Landry nagyon megdöbbsent, és kezeit kezdé csattogtatni Fadettenek, újra eszméletre hozandó őt. Kezei azonban jéghidegek és meredtek valának. A maga kezeivel kezdé dörzsölgetni és melegíteni azokat, s midőn újra visszanyeré eszméletét, monda neki:

— Azt hiszem, gúnyolódol velem, Landry. De vannak dolgok, melyekkel nem szabad játszani. Kérlek tehát, hagyj békét nekem, s ne beszélj velem, ha nincs valami kivánságod; ha pedig van, mindig készen állok segítségdre. —

— Fadette, Fadette, viszonzá Landry, a mit mondasz, az nincs helyén. Te kigúnyoltál, nem szenvedhetsz engem, és mégis egészen mással kecsgettél engem.

— Én? monda nagyon szomorúan. Hát mivel kecsgettetelek én teged? Felajánlottam s odaajándékoztam neked barátságomat, oly barátságot, a milyen ikertestvéredé irányodban, vagy annál is jobb; mert én nem voltam féltékeny, s a helyett, hogy gyöngéd vonzódásaidban ártogattam volna, inkább szolgálatoakat tettem neked.

— Az igaz, felele Landry. Jószivű voltál, s méltatlanság tőlem, hogy szemrehányásokat teszek neked. Bocsáss meg, Fanchon, talán nem szeretlek úgy mint kellene, de ne

akadályozz engem utamban. Én talán nem szerethetlek oly nyugodtan és békésen, mint ikertestvéremet vagy Ánikó nővéremet; de ígérem neked, hogy nem csókollak meg többet, ha nem veszed tőlem szívesen.

Érettebb meggondolás folytán Landry azon fölfedezést hitte tenni, hogy a kis Fadette valóban csak egészen hideg barátsággal viselkedik iránta; s minthogy ő sem hiú sem kérkedő nem volt, tehát magaviselete is oly félénk és visszatartózkodó vala iránta, mint ha nem saját füleivel hallotta volna azt, mit Fadette a szép Madelonnak mondott őróla.

A kis Fadette végre elég ravasz volt meggyőződni arról, hogy Landry bolondulásig belé szeretett, s e fölfedezésen való öröme oly nagy volt, hogy csaknem eszméletét veszté pillanatra. Félt azonban, az oly hamar kivívott szerencsét nagyon hirtelen elveszteni, s e miatti aggodalmában időt akart hagyni Landrynak, hogy igazán szívéből vágyódjék szerelmére.

Alkonyadtig nála maradt; mert bár nem mert szépelkedni neki, mégis annyira belé volt bolondúlva, és oly nagy örömet élvezte tekintetén és szavaiban, hogy nem bírta elhatározni magát, miszerint csak pillanatra is távozhassék köréből. A kis Virgonczezal kezdé játszani, ki sohasem volt messze nénjétől és nemsokára utána jött. Barátságos vala iránta, és észrevevé mihamar, hogy a mindenki által méltatlanul bántott és megvetett

szegény fiúcska sem együgyű sem gonosz nem volt, ha csak okosan bántak vele; s óra múlva oly simulékony és jóviseletű lett, hogy az ikernek kezeit csókolgatá s őt „Landry-já“-nak, valamint nénjét „Fanchonom“-nak nevezé. Landry valóban sajnálkozék a szegény kis fiún, s átlátá most már, mily igazságtalanok voltak az emberek, ezek közt ő is, ezelőtt Fadetné anyó unokái iránt, kikkel csak azon barátsággal, nyájassággal kellett volna bánni, mint másokkal, hogy legjobbak legyenek valamennyi között.

Más nap Landrynak sükerült látnia a kis Fadette-t. Majd estve elfecseghetett vele rövid ideig, majd csak mellette-mentében látá őt a mezőn; s ámbár nem mulathatott sokáig, mert nem akara hátramaradni munkájában, mégis öröm volt rá nézve, midőn néhány szíves szót kiálthata felé, és barátságosan néz-hete szemébe. Fadette tisztességesen viselé magát folyvást mindenki iránt, beszédeiben illedelmes, ruházatában tiszta, takaros volt. Természetesen mind ez nem maradt észre-vétlenül, s az emberek nemsokára más hangot s más magaviseletet vevének föl irányá-ban. Minthogy egyáltalában nem viselé magát többé illetlenül, nem veték meg őt többé, s minthogy nem vetették meg, nem gúnyol-ták ki őt, ő sem ejtetett kisértetbe többé, hogy kötekedjék vagy boszantson másokat. De minthogy más emberek véleményei nem változnak oly hirtelen, mint a mi föltett

szándékaink, jókora idő telt még abba, míg mások megvetése megbecsüléssé, és az idegenkedés jóakarattá változék át. Később meg látjuk, mikép történt ezen változás; jelenleg nem nagyon ügyelének a kis Fadette átváltozására. Négy vagy öt öreg ember, férfiak és asszonyok, kik nagyon kiméletesek szoktak lenni az ifjuság iránt, s a helységben mindenki által mintegy apúl és anyúl tekintettek, közlék ugyan néhanéha véleményeiket egymással, midőn a nagy diófák árnyékában üldögélve nézelődének, midőn az ifjuság kuglizott és tánczola. S az öregek ezt szokták mondani:

— Abból a sühederből jó katona válik, ha folyvást így nő, mert sokkal szebb termetű s növésű, hogysen szabadon ereszszerk; az a suhancz meg amott ravasz és okos lesz egykor, mint az apja; az pedig oly csendes és eszes amott, mint az édes anyja; abból a kis Lucetteből hejh! derék gazdasszony válik egykor; a barna Lujza körül csak úgy hemzseg majd a sok nyalka kérő, s a szilaj Mari majd megokosodik szinte, mint a többé leány, mihelyt megnő.

S midőn a kis Fadettere került a sor, így szólának:

— Az a Fadette hamar elvakarodik, sem dalol sem tánczol. Andochius napjától fogva nem látja őt többé az ember. Bizonyosan nagyon rossz néven vette, hogy a fiúk leránczigtálták fejről a főkötőt tánczolás közben, azért

is elváltoztatta szitányi varázssipkáját, s most oly takaros, tisztességes mint a többi leány.

— Vette észre kigyelmetek, mint megfejtéredett a bőre egy idő óta? monda egykor Couturierné anyó. A pofája olyan volt azelőtt mint a fürjtojás, annyi szeplő volt rajta, s minapában, midőn közletről láttam őt, elbámulék, hogy olyan fejtér, sőt sápadt vala, s kérdém tőle, hogy talán a hideg lelte. Most már alig ismerhet rá az ember; s aztán ki tudja? vannak rút leányok, kik tizenhét—tizennyolcz éves korukban lepingálásra való szépségekké válnak.

— S akkor megjön az ész, az értelem is, monda Naubin atyus, s a mely leány értelmesnek, eszesnek érzi magát, csinosan is fog öltözködni, és illendően viseli magát. Itt az ideje, hogy Tücsök ne tartsa magát valamely gazfiúnak. Édes istenem! Mindnyájan azt hitték, hogy az a leány annyira elkorcsosodik, hogy szégyent vallana vele a község. De hiszen már ő is józanodik s megokosodik, mint a többi leány. Érezni fogja majd, hogy mindnyájan tudják, mikép viselte magát az anyja, s meglátja kigyelmetek, hogy nem szolgáltatand okot a megszólásra.

— Adja isten, monda Courletné anyó, mert az bizony ocsmány dolog, midőn valamely leány oly mokány, mint az elragadó ló; de Fadette-ből mégis válhatik valami. Tegnapelőtt találkozott velem, s a helyett hogy utánam szaladt és kullogott volna, jó napot ki-

vánt s nagyon tisztességesen kérdezé, hogy és miként vagyok.

— Az a kis leány, kiről kigyelmetek beszéll, inkább meggondolatlan, mint gonosz, monda Henrik atyus. Az ő szive épen nem rossz, azt elhihetik, mert kis gyermekeimet csupa szivességből magánál tartotta a mezőn nagyon sokszor; aztán nagyon jó volt hozzájuk, úgy hogy a kisedek nem akartak eljönni tőle.

— Vajjon igaz-e a mit hallottam, folytatá Couturierné anyó, hogy Barbeau atyus ikreinek egyike utóbbi Andochius-napján belészeretett a leányba?

— Nem kell szorosán venni a dolgot, viszonzá Naubin atyus. Gyermekség volt az egész, a süheder csak elbolondította őt kissé. Hiszen jól tudja kigyelmetek, hogy Barbeauék nem ostobák, a gyermekek épen oly kevésbé mint az öregek.

Igy ítélgetének a kis Fadette-ről, s még gyakrabban senki sem gondolt rá, mert szinte sohasem láták őt többé.

XVII.

De a ki gyakran látá őt és nagy figyelmet fordíta öreá, az Barbeau Landry vala. Benső harag, melyet nem csillapíthata le, fogta

el őt, ha nem beszélhetett vele háborítlanul; de mihelyt pillanatig megfordúla nála, már megelégedék és egészen felvidúla, mert a leány észre hozta őt és elüzé komor gondolatait. Játékot üzött vele, mely nem volt tán egészen kaczérság nélküli; ő legalább ugy gondolá magában; minthogy azonban mi rozsat sem forgatott elméjében s mitsem akart tudni a meggondolatlan, könnyelmű szenvedélyről; nem volt tehát semmi oka, hogy sértve érezze magát az által. Szándékos csalódás gyanújába nem veheté őt, mert ritkán látunk oly benső szerelmet a falusiaknál, kik jobbára több szelidséggel szeretnek, mint a városiak. S Landry jelleménél fogva még jámborabb volt sok másnál. Senki sem hitte volna, hogy oly könnyen lángra lobbanna, s a ki azt tapasztalta volna (mert ő gondosan elrejté azt), nagyon csudálkozandék. A kis Fadette azonban csak szalmatüzet láta a szenvedély e hirtelen, heves fellobbanásában; vagy attól tartta, hogy e lánggal égő tűz önmagába is belékap, s mindketten áthágják a határokat, melyeket a szerénység jelöl ki azon fiatal embereknek, kik nem házasodhatnak még: szülők és az okos óvatosság erre intenek legalább; és ha az két fiatal embernek vérébe hatott egyszer, isten-csudája, ha a mások beléegyezését bevárja.

De a kis Fadette, ki látszatosan tovább maradt gyermek más leányoknál, korát jóval megelőzött akaraterővel bírt. Tiszta, át-

ható eszének kelle hát lennie, mert szive épen oly heves, tüzes, s tán hevesebb vala még Landry szive- és vérénél is. Ő szenvedélyesen szerette őt, s mégis okos mérséklettel viselé magát: akár éjjel akár nappal, szabad idejének bármely órájában gondolkezék róla, bár mennyire égett látni őt s enyelegni vele, mihelyt meglátá őt, legott nyugott, meggondoló tekintetet váltott, hideg megfontolással beszéle, sőt tetette magát, mintha sohasem érzette volna még a szerelem tüzét, és teljességgel nem engedte neki oda egyebet kezénél.

Landry, ki sokszor a legtávolabb fekvő helyeken és sötét éjtszakán egyedül volt vele, szenvedélye tüzeiben könnyen komoly akaratjának teljes figyelembe nem vételéig elfelejtkezhetett volna magáról; de ő nagyon félt az ő visszatetszésétől vagy oly kevéssé volt bizonyos szerelmében, hogy oldalánál oly elfogúlatlan és bútalan vala, mintha ő a néje, s ő Jánoska, a kis Virgoncz volt volna.

Landry mulattatására s gondolatainak más irányadására a leány betanítá őt oly dolgokra, melyeket megtanúlt, s a melyekben tiszta elméje és természeti tehetségénél fogvást öreganyja ismereteit régen felülmulta. Semmiből sem akart titkot csinálni Landry előtt, s minthogy Landry még mindig hitt kevéssé a varázsolatban, mindent elkövetett, eszére adandó, hogy az ördögnek semmi része sincs az ő titokteljes tudományában.

— Mondom neked, Landry, így szóla egy nap hozzá, a te gonosz szellemed, kísértetedből semmi sincs. Csak egy szellem van, az pedig a jó isten. Lucifer csak a tisztelendő úr találmánya, s Gorgon a vén parasztasszonyok koholmánya. Kiskoromban még hittem azt, és féltem öreganyámnak varázslataitól. Ő azonban kinevetett engem; mert az okos embereknek teljes igazuk van, hogy épen azok, kik mindent rá akarnak tukmálni másokra, mindenben kételkednek, és hogy senki sem hiszen kevésbé a sátánban, mint a bűvészek, kik minden alkalommal segítségül hívják őt. Ők igen jól tudják, hogy életökben sohasem látták őt s ő sohasem segített rajtuk. Azok között, kik elég együgyűek voltak hinni és segítségül hívni őt, senki sem idézheté elő. Ilyen volt többi közt a molnár is a „Kutyaszoritóban.“ Miként öreganyám elbeszélte nekem, ez a molnár, vastag farkósbottal fegyverkezve, a keresztútra ment, az ördög előidézésére és elpáholására. S éjjél tájban sokszor hallák kiáltását:

— No megjelenysz-e, te farkaspofa? Megjelenysz e, te veszett kutya? — te ördögös Gorgon?

— De Gorgon csak nem jelent meg, és a molnár csaknem megbolondult hiúságában, mert elhitette magával, hogy az ördög fél tőle.

— De, Fanchon, szóla ellenvetőleg Lan-

dry, hiszen keresztyén embernek voltakép kötelessége hinnie az ördögben.

— Arról nem vitatkozhatom, felele Fadette; de ha igazán létezik is ördög, azt csak mégis tudom bizonyosan, hogy nincs semmi hatalma, hogy a földre jöjjön s roszúl bánjon velünk és lelkünket elragadja a jó istentől. Már oly vakmerő csakugyan nem volna; a föld a jó istené, és az emberek és dolgok csak a jó istennek vetvék alája e földön.

Landry lassankent elveszté balga félelmét, és a kis Fadette, ki valamennyi gondolatában és imádságában jó keresztyénnőnek mutatá magát, mind nagyobb csudálkozást gerjesztett benne. Az ő ajtatossága bensőbb és örvedetesb vala másokénál. Ő kedélye, keble egész hevével szereté az istent, mert neki mindenek előtt élénk szelleme és érzékeny szive vala, és midőn Landryval erről beszélgete, ez egészen elbámula, hogy ő, Landry, oly imádságokat és gyakorlatokat tanult, melyeknek nem fogta fel értelmét, s melyekre csak kötelességérzetből adá magát, a nélkül hogy szivét eltöltötte, átjárta volna a teremtője iránti szeretet, minek ellenkezője vala a kis Fadettenél.

Midőn oly bizodalmas beszélgetésben járkála vele: a növények sajátságait, s azoknak az emberek és állatok gyógyítására való hatásait tanúlgatá Fadettetől. Nemsokára gyógyítási kísérletet tön egy tehenen Caillaud atyus istállójában, mely a mértéken túli etetés

miatt felpuffadt; és minthogy az állatorvos lemondott arról, tehát italt adott be neki, melynek készítésére Fadette tanította meg őt. Titokban tevė azt, s midőn a béresek más nap nagyon csüggedten léptek az istállóba ily szép tehén kidőlése miatt, gödörbe dobandók az állatot, csaknem egészen meggyógyultnak találák a veszendőnek hitt szegény tehenet. Más izben umakk v. siklóki-gyó mart meg egy csikót, és Landry rögtön megmenté azt a kis Fadette által javasolt gyógyszerrel. Végre veszettség elleni szert használta egy kutyánál la Pricheban, mely csakugyan meggyógyult és senkit sem mart meg. Minthogy Landry a kis Fadette-tel való egyetértését lehetőleg titokban tartá, nem kérkedék hát gyógyerejű füveinek ismereteivel, és állatainak gyógyulását csak gondos ápolásának tulajdoníták. Caillaud atyus azonban, ki szinte értett ahhoz valamicskét, mint minden derék, ügyes mezeigazda és marhatenyésztő, titokban csudálkozék és monda:

— Barbeau atyus nem valami boszorkánymester a marhára nézve, és szerencséje sincs abban; mert tavaly több darab marhája eldöglött, és pedig nem első esetben. De Landrynak nagyon szerencsés keze van, az efféle veleszületik az emberrel. Az embernek vagy van talentuma vagy nincs; s habár tanúl is az ember a tanodákban, mint az állatorvosok, mindaz mitsem használ, ha nincsen az embernek magával született talentuma.

De Landrynak magával született talentuma van, mondom nektek, és ő mindig fején találja a szeget. Hej! nagy természeti ajándok ám az, és ez több hasznot hajt neki a mezőgazdaságban, mint valamely tökepenz.

A mit Caillaud atyus monda, nagyon okos, és nem volt annak semmi babona és boszorkányréim ize; csak abban csalatkozték, hogy Landry ügyességében természeti ajándékot hitt látni. Landry úgy mondott természeti adománya azonban a vele közlött recipék gondos, értelmes alkalmazásában állott. De a természeti adomány koránsem mese, mert hiszen a kis Fadettenek birtokában volt az, s ő az ő öreganyjától nyert oktatások, utasítások után fedezé és találá fel a gyógyerőket, melyeket a jó isten bizonyos növényekbe s azoknak bizonyos alkalmazásai és kezeléseibe rejtett. A kis Fadette azértis nem volt varázsnő, s neki joga volt öriznie magát ily föltevéstől; azonban jó észlelő tehetséggel birt; szorgalmatos vizsgálatai eredményeit egybehasonlítóga és folyvást kísérleteket tön; és az kétségkívül természeti adomány. De Caillaud atyus kissé túlcsigázá a dolgot. Ő azt hitte, hogy e vagy ama marhatenyésztő- vagy mezeigazdának többé kevésebbé szerencsés keze van, és jót vagy rosszat tehet az állatoknak az istállóban való pusztá jelenlétével. Valamint tagadhatatlan az is, hogy még a legferdebb nézetekben is van némi igaz, s meg kell engedni, hogy

gondos ápolás, tisztaság és lelkiismeretesség által minden munkában újra jóvá tehetjük azt, mit a hanyagság, gondatlanság vagy ostobaság elrontott.

Minthogy Landry különös előszeretettel ajánlá fel magát a mezeigazdaság ezen ágának, szerelméhez hozzájárult még a háladatosság is azon oktatásért, melyet Fadettől nyert, és ügyességének méltányolása s becsülése. Hálásan megismeré, hogy séták közben, melyeket együtt járanak, s azon beszélgetésekben, melyeket egymással tartanak, Landry gondolatait szerelmétől mindig eltéríté és más tárgyakra vezérlé, és azt is belátá Landry, hogy kedvesének haszna s előnye inkább szivén fekvék Fadettenek mint a gyönyör, miszerint hizelegni s bókolni hagyjon magának, miként Landry elejente kívánta volna azt.

Landry nemsokára annyira neki bolondult, hogy eszébe sem jutott, miszerint titokban tartsa a rútinak, gonosz és növeletlennek kikiáltott kis leány iránti szerelmét. Ha mégis némi óvatossággal fogott a munkához, az csak ikertestvére miatt történt, kinek jól ismerte féltékenységét, s a ki már alig bírta mérsékelni magát, hogy boszankodás nélkül szemlélgesse Landrynak Madelonnal való szerelmeskedését; s pedig a szerelmeskedés nagyon csekély volt ahhoz képest, mit Fadet Fanchon iránt éreze most.

De ha Landry érzelmei nagyon élénkek

valának, hogy okos visszatartózkodás korlátaik közt hagyassék, a kis Fadette ellenben annál hajlandóbb vala a titokszatócskodásra; attól tartta, hogy a megkiséértés nagyon kemény talál lenni Landryra nézve, ha kitenné őt az emberek ingerkedéseinek, s voltaképen sokkal jobban szerette őt, mint hogy boszúságot szerezzen neki hozzátartozóival. Azért tehát oly mély hallgatást kívánt tőle, hogy körülbelül egy év folyt le, mielőtt megtudák a dolgot. Landry rászoktatta Silviet-t, hogy lépéseit és tetteit ne észlelje többé a régi aggodalommal, a környék pedig nem igen népes, telve hegytorkolatokkal és fákkal borítva, úgy hogy hát valamely szerelmi viszony darab ideig titokban maradhata.

Silviet ikertestvérének a szép Madelonhoz való vonzalmát szükségképi rosznak tekinté elejénte, mit azonban Landry félenk magatartása és Madelon okos vigyázatossága nagyon enyhített; annál nagyobb volt hát az ő öröme, a mint látá, hogy Landry nem gondola többé Madelonnal, és örvende, hogy ikertestvére nem sietett elvonnia szívét tőle, más leánynak ajándékozandó azt. Nem érezvén többé féltékenységet keblében, nagyobb szabadságokat engedte neki munkáiban és pihenéseiben. Landrynak mindig volt ürügye a jövés-menésre, és kivált vasárnap estve korán oda szokta hagyni Bessoniéret, és csak éjfél tájban jelent meg la Pricheban. Ez aztán megjárta, mert ágyát az ugynevezett

„capharnionban“ állittatá fel. E szóban talán megbotlanak a t. olvasók, mert a kosta azt erősíti, hogy azt „Capharnaum“nak (bordélyház) kell mondani; de habár ő ismeri is e szót, mégsem tudja annak jelentését, mert kényteleníttem megmagyarázni neki, hogy az a csürnek az istállókhoz legközelebb fekvő helyét teszi, hol a ló- és ökörszerszámok és szántóeszközök tartatnak. Ily módon Landry minden órában bejuthatott oda, anélkül hogy fölkeltsen valakit, s vasárnapja mindig hét-fön reggelig tartott; mert Caillaud atyus és a legkorosbik fia, kik mindketten nagyon értelmesek valának és sohasem jártak kores-mába, csapszékbe, ünnepnapokon magokra vállalák a ház- és udvarra való felügyelést, hogy a fiatal emberek, kik többet dolgoztak náloknál a lefolyt héten, isten parancsolatja szerint kinyughassák s mulathassák magokat.

Télen pedig, midőn az éjtszakák oly hidegek, hogy szabad ég alatt nem fecseghe-tünk kényelmesen a szerelemről, Landry és a kis Fadette jó menedéket találtak egy ócska toronyban, mely azelőtt galambház volt, de a galambok régóta ott hagyták azt. E még jó karban levő és bezárt torony Caillaud atyus birtokán álla, Caillaud atyus életet s más földterméseket tartott abban. A kulcs Landrynál volt; s minthogy az ócska torony közel állott la Priche határszéleihez, nem messze a kögáttól, és közepette egy jól besövénnyelt lóhermezőnek: az ördögnek nagyon ravasz-

nak kellett volna lennie, ha hallgatódzni akar a két szerelmesre. Midőn enyhe volt az idő, a sok apró haraszt valamelyikébe ballagának, melyekkel borítva vala a környék. Ezek szinte jó rejtekhelyek a tolvajok és szerelmesek számára, s minthogy a mi vidékünkön nincsenek tolvajok, a szerelmesek használják azokat, kik ott sem nem félnek, sem nem unatkoznak.

XVIII.

De minden titok napvilágra jön utoljára is. Midőn Silviet egy vasárnap a temető köfala mellett járkála, ikertestvére hangját hallá, ki egészen közelében egy köfal-nyúlvány mögött beszélt. Landry, az igaz, hogy egészen halkán beszélt, de Silviet annyira ismeré az ő hangját, hogy eltalálta volna azt, habár a szavakat nem érti is.

— Miért nem akarsz táncolni? kérde valamely személytől, kit Silviet sem lát. Hiszen már oly régóta nem maradtál körülkenben a mise után, és senkisem ütközendik meg abban, ha veled táncolok, mert az emberek azt hiszik, hogy körülbelül nem is ismerlek. Nem mondandják azt, hogy szerelemből történik, hanem módosságból, és mert szeretném tudni, tudsz-e még táncolni oly hosszú idő után.

— Nem, Landry, nem, felele egy szózat, melyet Silvinet nem ismert meg, mert régóta nem hallotta azt, mert a kis Fadette került az emberek, különösen Silvinet társaságát. — Nem, monda ő, nem akarok szembe tűnni, s ha tánczoltál velem egyszer, akkor minden áldott vasárnap tánczolni kívánsz, s akkor a rágalmazóknak volna min rágódniok. Mindig mondtam, Landry, azt pedig bizvást elhiheted, hogy szívfájdalmunk akkor kezdődik, ha tudomásra jön, hogy te szeretsz engem. Csak bocsáss te engem utamra, s ha a nappal egy részét szülőid és ikertestvéred társaságában töltötted, akkor keress föl engem a tudvalevő helyen.

— De az mégis borzasztóan unalmas, hogy soha se tánczoljon az ember, monda Landry. Hiszen te oly örömet, oly szépen tánczoltál azelőtt, galambom! Mily öröm volna rám nézve kezedenél fogva tartanom téged, s karomon lebegtetnem téged, és látnom hogy csak velem tánczolsz.

— Épen annak nem szabad megtörténnie, viszonzá a leány. De már látom hogy csakugyan szeretnél tánczolni, kedves Landry, és meg nem foghatom, miért hagytál fel azzal végképen. Ugyan eredj oda és tánczolj; örömemre fog szolgálni, ha kedvedre mulatsz, s akkor türelmesebben várakozom rád.

— Oh! neked nagyon sok türelmed van! monda Landry oly kifejezéssel, melyben nagyon kevés türelem rejlik; én azonban in-

kább elvágatnám mind a két lábszáramat, mint hogy oly leányokkal tánczoljak, kiket nem szeretek és a kiket meg nem csókolnék száz frankért!

— De ha én tánczolnék, viszonzá Faddete, másokkal kellene tánczolnom és természetesen csókot is elfogadnom másoktól.

— Távozzunk, távozzunk! monda Landry; nem akarom, hogy más valaki megcsókoljon téged.

Silvinet csak a lépteket hallá még, melyek eltávoznak, és hogy testvére által meg ne lepessék, hirtelen a temetőbe lépett és menni hagyá őt maga mellett.

E fölfedezés tördőfés volt Silvinet szívének. Nem ügyekvék fölfedezni, ki volt az a Landry által oly szenvedélyesen szeretett leány. Beérte ő azon bizonyossággal, hogy Landry más személy kedvéért fordult el tőle és ő ennek ajándékozta egész szívét. És ő mindezekről egy szót sem mondott az ő iker-testvérének.

— Nem bízik bennem, gondolá magában, és az a leány, kit annyira szeret, bizonyosan gyanakodóvá, bizalmatlanná tette őt irántam. Most már épen nem csudálkozom rajta, hogy annyira unatkozik otthon, és nincs nyugodalma, ha sétálni akarok menni vele. Nem sürgettem tovább a dolgot, mert azt hívém, hogy jobban szeret egyedül lenni. Semmit sem szólok neki, megharagudnék rá, hogy hallgatódzva ellestem, mit nem

akart tudatni velem. Titokban akarom hordozni búmat; örülni fog, ha nem zaklatom őt többé.

Silvinet végrehajtá szándokát, és még kelleténél is messzebb vitte a dolgot, mert ezen túl nemcsak nem fáradozott magához kötni testvérét, hanem, hogy legkisebb akadályul se légyen utjában, korábban szokott távozni a háztól, mintsem azelőtt és magányos helyen tartózkodék rejtekben.

— Ha találkoznék velem Landry a mezőn, gondolá magában, azt gondolná, hogy leskelődém reá, és éreztetné velem, hogy utjában állok.

Előbbeni epedése, melyből szinte kigyógyult már, lassanként oly hevesen támadá meg újra, hogy az nemsokára arczából vala olvasható. — Anyja gyöngéd szemrehányásokkal illeté őt; ő azonban, tizenyolcz éves léte, szégyelvén még folyvást mutatni e gyöngeséget, mely tizenöt éves korában erőt vett rajta, nem akará megvallani, mi rágódik szívében.

Ez megőrizé őt a sinlődéstől; mert a jó isten csak azokat hagyja el, a kik magok is elhagyják magokat, s a kinek elég bátorsága van, titokban tartani fájdalmát, annak több ereje van, mint a szakadatlanul panaszkodó elpuhult embernek. A szegény iker le volt verve mindig s arca elhalaványodék; hébe-korka könnyüded lázrohama volt, s ámbár növekedék még valami keveset, megle-

hetősen gyöngéd és nyulánk marada. Nem igen volt kitartó a munkánál, s ez nem az ő hibája vala, mert jól tudá, hogy a munka hasznára szolgált; elég volt már, szomorúságával úntatnia atyját, tunyaságával nem akará még haragítani és kárt okozni neki. Munkához látott tehát és haragjában önmaga ellen munkálkodék. Így néha többet vállalt magára, mint a mennyit teljesíthetett, s következő nap aztán annyira lankadt volt, hogy nem dolgozhaték többet.

— Sohasem válik belőle erős munkás, monda ekkor Barbeau atyus; de teszen anynyit, a mennyit tehet s a mikor tehet, és nem kiméli magát eléggé. Azért nem akarom másokhoz adni őt, mert nagyon kevés testi erőt nyert a jó istentől, és a szegyen s büntetéstől való félelem megölné őt, s nekem szemrehányásokat kellene tennem magamnak egész életemben.

Barbeauné nagyon világosaknak, meggyőzőknek találá ezen okokat, és mindent elkövette Silvinet földerítésére. Egészségére nézve több orvostól kért tanácsot, s némelyek azt mondák, hogy kimélni kell őt különösen és csak tejet adni neki innia, mert nagyon gyöngé; mások ellenben ugy vélekedének, hogy dolgoztatni kell vele s jó bort adni innia, mert gyöngé és ennél fogva erősítésre van szüksége. Barbeauné nem tudta, kinek tanácsát kövesse, mint többnyire szo-

kott lenni, midőn valamely dologról különböző véleményeket adnak.

Szerencsére tétovázásában semmiféle tanácson sem jára, és Silvinet azon az úton járdalt, melyet a jó isten jelölt ki előtte, a nélkül hogy jobbra vagy balra botorkált volna, és hordozá bánatát, a nélkül hogy az nagyon erősen megviselte volna, mindazon időig, hol Landry szerelme kitudódott, és Silvinet még tetőzve látá bánatát testvére szivfájdalma által.

A titkot Madelon fedezte föl; ő ugyan semmi roszban sem töré fejét, midőn azt tévé, csakhogy roszúl használá fel azt. Landry miatt régen megvigasztalódott, s minthogy nem sok időt szükségelt szeretésére, így nem sok időt szükségelt feledésére sem. Mindazáltal egy kis harag maradt a begyében, mely csak alkalomra várt hogy kitörjön. Itt is bebizonyult tehát, hogy a bosszú tovább tart a női szivben, mint a sovárgó visszaemlékezet.

A dolog következőleg történt. A szép Madelon, kit nagyon erkölcsösnek magasztalának, s a ki nagyon begyes, rátartó vala mindig a legények iránt, voltakép nagyon kaczer volt, és félig sem oly okos, értelmes és hü a maga barátságában, mint a szegény Tüesök, kit annyira bántottak és kigünnyoltak. Madelonnak már két szeretője volt Landryn kívül, s épen harmadik szeretőjének vallott szerelmet, ki unokatestvére, Cailaud atyus legifjabbik fia volt la Priche-ban.

Ez utóbbi, kinek reményt nyújtott, folyvást sarkában, nyomában vala, s minthogy tartott attól, hogy ez nagy figyelmet gerjesztene, nem tudta tehát hogy hová rejtse magát, miszerint háborítlanul fecseghessen új szeretőjével. Ekkor rá hagyá beszélni magát szeretője által, hogy a galambházba jöjön, melyben Landry becsületes összejöveteleit szokta tartani a kis Fadette-l.

Caillaud Cadet kereste a galambház kulcsát, de nem találta meg, mert a kulcs Landry zsebében volt mindig; s ő senkitől sem követelhetette azt, mert nem tudta okát adni, miért akar a galambházba menni. Landryn kívül senki sem gondolt tehát a kulccsal. Caillaud Cadet azt gondolá, hogy a kulcs elveszett, vagy apjánál van a ládában, és betaszítá az ajtót. A véletlen azonban úgy akarta, hogy Landry és Fadette épen ott vala, és a négy szerelmes nagyon megzavarodék, midőn egymást láták. Azért el is hallgattak mindnyájan és egy hangot sem szólanak a kalandról.

De Madelont újra megrohaná a féltékenység és harag, midőn látá hogy Landry, ki a legszebb és legkedveltebb fiatal ficzkók egyike lett a vidéken, oly szépen megőrizte a hűséget a kis Fadette iránt Andochius napjától fogva, s elhatározta magát a magamegboszulásra. De arról egy szót sem mondott Caillaud Cadetnek, ki derék fiatal ember volt s bizonyosan nem egyezett volna be

abba. Terve végrehajtására két más leányt vett segítségül, kik szinte el voltak keseredve némileg azon megvetés miatt, melyet Landry látszott mutatni irántok, sohasem szólítván fel őket többé tánczra. Madelon e két segédnöje oly vigyázó, éber szemmel tartá a kis Fadette-t, hogy rövid idő alatt fölfedezék szerelmi viszonyát Landryval. Mihelyt egyszer-kétszer együtt látták a szerelmes párt, nagy lármát ütöttek azzal a környéken s elbeszélék azt fünek fának, a ki hallani akará. A rágalomvágy mindig és mindenütt talál kész füleket és serény nyelveket, s nemsokára közönségesen elterjedt a hire, hogy Landrynak rossz ismeretsége van a kis Fadette-l.

Most már belé avatkozott a dologba az egész női ifjuság, mert az mintegy sértéstül tekintetik minden másokra nézve, midőn valamely csinos, jómódu ficzkó szeret valamely leányt, és a rágalmazó nyelvek nem henyélnek ilyenkor. Azt is mondhatjuk, hogy a női nyelvek legjobban értenek ahhoz, hogy a gonosz rágalmat sebesen és messze forgásba hozzák. Két hét múlva a galambházban történt kaland után mindenki tudta, nagya és apraja, vénje és fiatala, Landry ikertestvérnek Fanchonnal, Tücsökkel való szerelmeskedését; itt azonban sem a toronyról, sem Madelonról nem volt szó, mert óvakodott a dolog elbeszélésétől, amint az valóban állott, és még teteté magát, mintha e hir, melyet önmaga terjesztett el előbb titokban, csak most esnék tudtára mint ujdonság.

A hír behatott Barbeauné fülébe is. Barbeauné nagyon megszorodott ennek hallatára, és nem akart szót sem szólani arról férjének. Azonban Barbeau atyusnak tudomására jött az más valahol, és Silvinetnek, ki hiven megőrizte testvére titkát, szomorúan kellett látnia, hogy mindenkinek tudomása van már arról.

Egy estve, midőn Landry, szokása szerint, már korán reggel távozni akart Bessoniéreből, anyja, legkorosbik néneje és ikertestvére jelenlétében így szóla hozzá:

— Ne siess oly nagyon, Landry, mert beszédem van veled; csak keresztapádra várok még, mert egybegyűlve szeretném látni itt mindazokat, kiknek szívökön fekszik a te sorsod, hogy nyilatkozatot kívánjunk tőled.

S midőn Landriche nagybátya, a keresztapa, megérkezett, így szóla Barbeau atyus:

— A mit mondani akarok neked, kissé meg fog szégyeníteni; s én magam is némi szégyenüléssel és nagy sajnálattal kényszerítve látom magamat, hogy a család jelenlétében kihallgassalak.

— Amint hallom, utolsó Andochius napján, már nemsokára egy éve lesz, ismeretséget kötöttél. Már az első nap óta sokat beszéltek arról, mert az nagyon különös dolog volt, hogy az emberek, egész ünneppnapon, vidékünk legrútabb, legpiszkosabb s legelhirültebb leányával láttanak táncolni téged. Én nem gondoltam avval, mert ugy véleködém hogy tréfát

üztél, ámbár nem voltam megelégedve azzal, mert az embernek őrizkednie kell a rossz emberektől, azonban nem kell őket megalázni, és még szerencsétlenebbekké is tenni, mint a milyenek már azok különben is valamennyi becsületes ember megvetése által. Én mitsem mondtam neked arról, mert más nap oly szomorúnak láttalak s gondolám magamban, hogy tenmagad teszesz szemrehányásokat magadnak és félbe szakasztod azt. Most azonban körülbelül egy hét óta egészen más dolgokat hallok, s ámbár hiteles emberektől hallok, mégis kételkedem még, míg te magad nem bizonyítod azt. Ha gyanúmmal méltatlanságot követtem el rajtad, az csak azért történt, mert javadat tartom szemem előtt, és mert kötelességem örködni magaviseletedre. Ha nem egyéb az üres mendemondánál, annak örülni fogok, ha szavadat adod, hogy téged csak rágalmaztak.

— Édes apám, viszonzá Landry, legyen szíves megmondani, miben vétkeztem, s én minden tartozó igazsággal s tisztelettel felelek.

— Nekem úgy látszik, Landry, hogy elég világosan értésedre adtam azt: azt mondják hogy rossz összeköttetésben vagy Fadetné unokaleányával. Az a leány nem sokat ér, édes anyja gyalázatos módon elhagyta férjét, gyermekeit és szülőföldjét, s az alma, tudomás szerint, nem messze esik fájától. Azt mondják, hogy mindenütt a kis Fadette-l köszálsz, s

azért attól tartok, hogy te rossz szerelmi ügybe keveredtél vele, melyet megbánhatnál egész életedben. Értesz-e most már?

— Jól értem kedves apámat, felele Landry; azonban engedjen csak egy kérdést tennem, mielőtt felelnék kigyelmednek. Vajjon családja miatt vagy csak személye miatt tartja kigyelmed Fadette Fanchont rossz ismeretségnek?

— Mindkét oknál fogva, viszonzá Barbeau atyus kissé komolyabban, mint azt elejénte mutatta; mert ő azt várta, hogy nagyon zavartnak találandja Landryt, holott egészen elfogulatlanak és határozottnak találá őt. — Először is a rossz atyafiság rút szégyenfolt, s oly tiszteletben álló család mint az enyim, sohasem elegendik sógorságba a Fadet-családdal, Másodszor a kis Fadette-t senki sem becsüli, és senki sem hisz neki. Előttünk nőtt fel, s mindnyájan tudjuk, mi lakik benne. Hallottam ugyan, s magam is láttam, hogy egy év óta jobban viseli magát, s nem futkároz a kis fiúkkal s nem üz gúnyt a becsületes emberekből. Láthatod, hogy nem akarok igaztalan lenni; de ez még nem elegendő, hogy elhigye az ember, miszerint ily rossz nevelésű leányból becsületes asszony válhassék valaha. Ismerem öreganyját, és teljes okom van attól tartani, hogy ígéretet csalt ki tőled, és szégyenbe, zavarba akar téged ejteni. Sőt azt mondották nekem, hogy a leány terhes; azt nem akarom ugyan igényest hinni, de az sok szívfájdalmat okozna

nekem, mert a te nyakadra tolnák a dolgot, és abból botrány s pörlekedés keletkezhetnék.

Landry, ki kezdettől fogva föltette magában, hogy jámboran viselendi magát és szerényen felelend, most már elveszté türelmét. Arca izzópirosra gyuladt, felpattant és viszonzá:

— A ki azt mondotta, apám, az gyalázatos hazug. Fadet Fanchon gyalázatosan rágalmaztatott, és ha feltalálhatnám a rágalmazókat, vissza kellene azt vonniok valamennyi ember jelenlétében, vagy megverekedniök velem, mignem egyikünk a földön maradna. Mondja meg nekik, hogy ők gyáva, álnok gazemberek: hadd jöjenek és mondják hát szemembe, a mit hátam mögött a kigyelmed füleibe fúttak, s én tudandom védelni magamat.

— Ne légy oly indulatos, Landry, szóla megintőleg Silvinet, ki egészen levert és szomorú volt. — Hiszen apám nem vétkei téged, hogy méltatlanságot követtél el ezen leányon; de attól tart, hogy másokkal szűrhetette össze a levet, és mostmár csak azért jár veled, hogy elhigyék az emberek, miszerint te elégtétellel tartozol neki.

XIX.

Landryt ikertestvére szava lecsöndesíté némileg, de az általa mondott szavak viszonzást kívánának.

— Testvér, monda, nem érted te azt. Neked előítéleted volt régóta a kis Fadette iránt, s te nem ösmered őt. Én nagyon keveset hajtok az emberek mendemondájára; de sohasem szenvedem, hogy roszul beszéljen róla valaki, és szülőim tudják meg tőlem megnyugtatójukra, hogy a föld kerek-ségén nem létezik két oly derék, jó, okos, értelmes, önzetlen leány, mint Fadette. Ha az a szerencsétlensége, hogy roszt rokonai vannak, annál inkább dicsérendő ő, hogy az-zá lett, a mi valóban, s én sohasem hittem volna, hogy keresztyénileg gondolkodó emberek az ő származása egész szerencsétlenségét neki hányhassák szemére.

— Úgy látszik, mintha te nekem akar-nál szemrehányásokat tenni, Landry, monda Barbeau atyus, szinte fölkelve helyéből, ér-tésére adandó, hogy a dolgot ne fartassák tovább. — Boszankodásodból látom, hogy többet tartasz Fadettre, mint én szeretem. Minthogy sem szégyent, sem megbánást nem érszesz, ne szóljunk többet arról. Meggondo-lom, mi tevő legyek, hogy megóvjalak ifjú-kori balgaságotól. Most eredj gazdádhoz.

— Így nem távozol, monda Silviet, visszatartóztatva testvérét. Hallja, édes apám, Landry annyira meg van rémulve a kigyel-med bánatán, hogy egyet sem szólhat. Bo-csásson meg és adjon egy csókot neki, mert sírni fog alkalmasint egész éjjel, s a kigyel-

med bosszúsága nagyon kemény büntetés lenne reá nézve.

Silvinet sirt, sirt Barbeauné is, s nem kevésbé a korosbik néne és Landriche nagybátya. Csak Barbeau atyus és Landry szeméi maradtak szárazak; de szívök nagyon tele volt, s a többiek nem nyugodtak addig, míg meg nem csókolták egymást. Az apa nem kívánt semmi ígéretet, mert jól tudta, hogy a szívbeli ügyekben nem sokat lehet építeni az ígéretre, s azonfölül nem akarta hogy csorbuljon méltósága; értésére adá azonban Landrynak, hogy ezzel még nincs befejezve az ügy.

Landry haragosan és vigasztalanul távozék. Silvinet örömet követte volna őt, de nem bátorkodék, mert gyanítá, hogy búját közlendi bizonyosan Fadette-l; s oly szomorúan feküdt le, hogy sohajtozék az egész éjen át és családbeli szerencsétlenségről álmodék.

Landry bekopogtatott a kis Fadette ajtaján. Az öreg Fadetné lassanként annyira megsüketült, hogy misem volt képes fölserkenteni őt, ha egyszer elaludt, s egy idő óta Landry, titka fölfedeztetése után, csak estve beszélgethetett Fanchonnal a szobában, hol az öreg és Jánoska aludt, s még ott sem volt teljes biztosságban, mert a vén boszorkány nem szenvedhette őt, és inkább seprővel mint szép szóval riasztotta volna el őt. Landry elpanaszolá Fadettenek a maga baját, és nagyon elszánt és határozottnak ta-

lálá őt. Elejente megkisérté a rábeszélést, hogy saját érdekében helyesen cselekednék, ha végkép kivetné őt elméjéből, és végkép visszavonúlna tőle. De midőn látá, hogy mind haragosabb és szomorúabb lesz, engedelmes-ségre inté őt és jobb időkkel biztatá.

— Hallod-e, Landry, monda neki, én már rég sejtettem, mi most történik velünk, és gyakran gondoltam, hogy mit csinálnánk, ha oly eset adná elő magát. Apádnak nagyon igaza van, s én épen nem haragszom reá, mert csak az irántadi szeretetből fél oly le-ánynyal való ismeretséged következményei-től, mely hozzád nem méltó. Én tehát meg-bocsátom neki irántami csekély büszkeségét és méltatlanságát; mert nem tagadhatjuk, hogy gyermekkoromban nagyon bösz és nö-veletlen voltam, s tenmagad lobbantád sze-memre azt, midőn szeretni kezdél. Egy év óta kiépültem ugyan hibáimból, de az idő még sokkal rövidebb, hogyses apádnak bizo-dalma lehessen hozzám; hiszen önmaga mon-dotta azt neked mai nap. Hosszabb időnek kell tehát még eltelnie abban, és a bal vé-lemények, melyeket az emberek tápláltak irántam, lassankint enyésznek el majdan, az utálatos hazugságok, melyeket most terjeszt-getnek, önmagoktól semmisülendenek meg. Szülőid majd meggyőződnek, hogy erkölcsös vagyok, és sem roszaságokra nem akarlak csábitani, sem pénzt kicsikarni tőled. Ők ek-kor igazságot szolgáltatnak nekem, és mi

láthatni fogjuk egymást, beszélgethetünk egymással, a nélkül hogy elbújunk az emberektől; de most szót kell fogadnod apádnak, ki bizonyosan megtiltandja, hogy ne látogass engem.

— Azt nem tehetem, monda Landry, inkább vízbe ölöm magamat.

— No, ha nincs elég bátorságod, viszonzá a kis Fadette. lesz nekem te helyetted. Én távozom, elhagyom e vidéket egy időre. Két hónap óta nagyon jó helylyel kínálnak a városban. Öreganyám oly süket és annyira törődött, hogy majdnem végképen felhagyott orvosságai készítésével s eladásával, és nem oszthat többé tanácsokat másoknak. Neki egy nagyon jó rokona van, ki örömet ellakik nála, és gondját viseli majd neki s Jancsikának is.

Fadette érzékeny, bizonytalan hangon szóla; szíve szerfölött elfogódott annak meg-gondolására, hogy el kell válnia azon fiútól, ki Landry után a legdrágább kincse a világon; de újra neki bátorodott és folytatá:

— Jancsi mostmár elég erős hogy ellehessen nélkülem. Nemsokára az első úrvacsorájához járul; a gyönyör, hogy a többi gyermekekkel részt vehet a kátétanban, szórakoztatni fogja őt, és az én elutazásomon való szomorkodása elenyészendik. Alkalmasint észrevetted, hogy meglehetősen megokosodott és a többi fiúk nem ingerkednek vele többé. Szóval, meg kell lenni, Landry; feledtetnem kell egy ideig, mert a környékbeli emberek most nagyon haragsznak reám s nagyon féltékenyek rám. Ha majd

távolban töltöttem pár évet és jó bizonyítványokkal s jó hírnévvel jövök vissza — jó hírnevet pedig mindenütt könnyebben szerezhettek magamnak mint e helyen — akkor békét hagynak nekünk és jobb barátok leszünk mint valaha.

Landry mit sem akart hallani ezen föltett szándokról; magán kívül volt, s oly állapotban tére vissza la Pricheba, hogy a kő is megszánta volna őt.

Két nap múlva, midőn a szülőbe vezeté a teheneket, így szóla hozzá Caillaud Cadet:

— Látom, Landry, hogy haragszol reám, s egy idő óta nem beszéllesz velem. Talán azt hiszed, hogy én fecsegetem volna ki szerelmi viszonyodat a kis Fadette-l, és nagyon fájlalom, hogy ily alávalóságot tudsz elhinni felőlem. Isten a bizonyosságom, hogy egy árva hangot sem szóltam arról senki fiának, s valóban nagyon sajnállak, hogy ily bosszúságot okoztak neked; mert én mindig becsültelek, és sohasem sértettem meg a kis Fadette-t. Sőt mondhatom, hogy én becsülöm azt a leányt a galambházban történt találkozás és esemény óta, melyet ő is kifecseghetett volna; de ő hallgatólag volt, és egy lélek sem tudhatott meg abból semmit. Ő kedvezőleg használhatta volna ezen alkalmat, hogy megboszúlja magát Madelonon, ki maga oka valamennyi pletykának; de ő nem tette azt, s én látom, Landry, hogy az ember nem adhat hitelt a látszatnak és bitang hírnek. Fadette, kit gonosz teremtésnek tartottak,

nyiltszívű és jó; Madelon ellenben, kit jónak tartta a világ, hűtlenül viselte magát nemcsak Fadette irányában s te irántad, hanem én irántam is, mert nekem súlyos panaszom van csapodársága ellen.

Landry nagyon barátságosan és szívesen fogadta Caillaud Cadet nyilatkozatait, s ez vigasztalni ügyekvék őt bánatában.

— Téged nagyon megsértettek, szegény Landry, monda végül, de vigasztalódjál a kis Fadette jó magaviseletével. Nagyon jól teszi, hogy távozik hazulról, véget vetendő az ingerkedések- és fecsegéseknek, és én magam is mondtam neki azt, midőn mellette mentem ben bucsút vevék tőle.

— Mit mondasz te, Cadet? kiálta fel Landry; ő megy? ő elment?

— Hát te nem tudtad azt? kérde Cadet. Én pedig azt hittem, hogy abban megegyeztetek egymással, és csak azért nem kíséred el őt, hogy ne szolgáltass több okot a rágalmazásra. De ő távozik, annyi bizonyos; alig egy negyedórája hogy errefelé ment, hóna alatt tartva nyalábkáját. Chateau-Meillantba akart menni, és eddig már Vieille-Villeben vagy Urmont tájékán jár.

Landry magára hagyá ökörfogatát és futásnak ercede. A homokúton beérte a kis Fadette-t, mely út az urmonti szőlőktől Fremelainba viszen.

Kimerülvén a bú- és erős futásban, az úton leroskadt. Nem szólhatott, de jelekkel adá neki

tudtára, hogy ellene szegül elutazásának.

Midőn kissé kipihente magát, Fadette monda neki:

— Kedves Landry, meg akartalak kimélni e fájdalomtól, és te most mindent elkövetsz hogy megfoszsz bátorságomtól. Légy férfi és ne tégy csüggeteggé; több bátorságra van szükségem, mint gondolod, és ha eszembe jut, hogy szegény Jancsi öcsém keres és hátam mögött zokogva sir, oly gyöngének érzem magamat, hogy szeretném szétzúzni fejemet e köveken. Ah, kérlek, segíts, Landry, a helyett hogy eltéritenél s lebeszéllelél kötelességemről; mert ha ma nem megyek, sohasem lesz abból valami, és veszve vagyunk.

— Fanchon, Fanchon, neked nincs szükséged sok bátorságra, felele Landry. Te csak gyermek miatt epeszted magadat, ki nemsokára megvigasztalódik, mert ő csak gyermek. Az én fájdalommal nem törődöl; te nem tudod, mi a szerelem; te nem szeretsz engem, és elfeledesz nemsokára — talán nem is jössz el újra.

— Újra eljövök, Landry; isten a tanúm, hogy egy év múlva, s legkésőbb két év múlva visszajövök, hogy nem feledendelek, és sohasem lesz más barátom vagy kedvesem náladnál.

— Más barátod talán nem lesz, Fanchon, mert sohasem találansz olyat, ki oly engedékeny minden dologban, mint jó magam; de hogy nem találsz-e más szeretőt, azt nem tudom; ki kezeskedhetik nekem azért?

— Én kezeskedem azért neked.

— Azt te magad sem tudhatod, Fadette. Te sohasem szerettél, és ha megtanúlod ismer-
ni a szerelmet, akkor nem gondolsz többé sze-
gény Landrydra. Ah ha te úgy szerettél volna
engem, mint én szeretlek, nem távoznál tőlem
ilyen.

— Azt hiszed, Landry? monda a kis Fa-
dette, szomorúan komoly tekintettel nézve reá.
Talán nem tudod, hogy mit beszélsz; én pe-
dig azt hiszem, hogy a szerelem még többet
parancsolna nekem, mint a mennyit parancsol
a barátság.

— Oh, ha a szerelem azt parancsolná ne-
ked, nem volna annyi bánatom. Szavadra biz-
nám magamat, és reményemet a jövőbe vet-
ném; ugyanazon bátorságom volna, mint ne-
ked . . . De hiszen az nem szerelem, sokszor
mondtad azt már nekem, és láttam azt nyugo-
dalmadon és közönyösségeden.

— Tehát azt hiszed, hogy az nem szere-
lem, kérde a kis Fadette, bizonyosan tudod
azt?

Még folyvást reá függesztve tartá szemét,
vastag könyvek csordulának le orczáin, és na-
gyon ritkán mosolyga.

— Ah, istenem, istenem! kiálta fel Lan-
dry, karjaiba zárva őt, ha csalódtam, tévedtem
volna!

— Nagyon tudom hogy tévedtél, felele a
kis Fadette, folyvást mosolyogva és sirdogál-
va, nagyon jól tudom, hogy a szegény Tücsök-

nek tizennégy éves korától fogva csak Landryja, és senki más számára nem voltak szemei. Jól tudom, hogy mindenütt utána szaladgált és ingerkedék vele, arra kényszerítendő őt, miszerint övele foglalkodjék, de Fadette még nem tudta, mit csinált, és mily titokteljes hatalom vonzá őt hozzá. Jól tudom, hogy egy nap, midőn ő, jól tudva hogy Landry homlokát a bú, gond redői boríták, fölkeresé Silvietet és a pataknál üldögélve találá, varázsnő látszatát ölté fel magára, elhitetendő Landryval, hogy ő hálával, köszönettel tartozik neki. Jól tudom, hogy a kögátnál lehordta őt, mert akkor boszankodott és bánatos vala, hogy azóta egy árva szót sem váltott vele. Jól tudom, hogy ő tánczolni akart Landryval, mert a leány belé volt bolondúlva, és ügyes táncza által megtetszeni remélt neki. Jól tudom, hogy ő egy késő éjtszakán a kőbányában üldögélt és megbánása s fájdalmában zokogott és jajveszékele. Azt is tudom, hogy berzenkedett, midőn Landry meg akarta csókolni őt, és ő hideg barátsági szavakkal felelt neki, midőn szerelemről beszélt előtte, mert ő attól tartott, hogy nagyon hirteleni odaadása által elveszti szerelmét. Végre jól tudom, hogy a leány szaggatott szívvel válik, de azon gondolattal vigasztalja magát, hogy más emberek véleményében magához méltóan térend vissza, és egykor felesége is lehet Landrynak, anélkül, hogy az ő családját megsértse és megbecstelenítse.

Landry csaknem megbolondult. Kaczagott, kiabált és sírt; megcsókolgatá Fanchon kezeit és ruháit, és megcsókolta volna lábait is, ha megengedi neki; de ő fölemelé őt, és igazi szerelemcsókot ada neki, mely végre meg látszék fosztani őt eszméletétől; mert az első csók volt az, melyet tőle, s általában leánytól kapott. Míg ő csaknem eszméletlenül fetrengett az úton, arcának bájos pirulásával vevé föl nyalábkáját és gyors léptekkel távozék. Megtiltotta neki, hogy ne merjen utána menni, s még egyszer ünnepélyesen megígéré neki visszajövetelét.

XX.

Landry engedelmeskedett és visszamene a szüretelésre. Bámulatára nem érezé magát oly szerencsétlennek, mint azt várta vala... hisz oly édes annak tudalma, hogy az ember szerettetik, s oly nagy a bizodalom, midőn bensőleg és igazán szeretünk. Annyira elcsudálkozott és oly derült vala, hogy Caillaud Cadetet meghittjévé tette érzelmeinek. Ez szinte nagyon elcsudálkozott, és csudálkozék a kis Fadetten, hogy minden gyöngeség és minden meggondolatlanságtól oly ügyesen meg tudta őrizni magát, mióta Landry szerette őt és ő szerettetett általa.

— Nagyon örülök, hogy annak a leánynak annyi jó tulajdonsága van; mert én részemről sohasem ítéltém róla rosszúl, és meg kell vallanom, hogy ő bizony tetszett volna nekem, ha méltányol. Szemei miatt mindig szebbnek mint rútnek találtam őt, s egy idő óta láthatta volna minden ember, hogy ő naponként szebb és kellemesebb lön, ha magára akarta volna vonni a figyelmet. De ő csak téged szeretett, Landry, és meg volt elégedve, ha vissza nem tetszék másoknak; ő csak a te kedvedet kereste, és biztosítalak, hogy nekem tetszenék az ily jellemű leány. Én megismertem az ő jó szívét már azelőtt is, és ha meg akarnák kérdezni az embereket lelkiösméretökre, mit tudnak s mikép vélekednek őróla, senki sem mondhatna ellene valamit. De hiába, ilyen a rossz világ, ha két-három személy feltámad egy ellen, mindnyájan beléavatkoznak, követ dobálnak utána s rossz híret költik, a nélkül hogy voltaképen tudnák: miért. Az ember hajlandó volna hinni, hogy az emberek gyönyörűséget találnak abban, ha földhöz vágthatják a védteleneket.

Landry nagyon megvigasztalódék, midőn ilyen ítéletet halla Caillaud Cadet szájából, s az nap óta legjobb barátja lön, ki előtt feltára szíve valamennyi fájdalmát. Egy nap, mi több, még ekkép szóla hozzá:

— Vesd ki fejedből örökre Madelont, kedves Cadet; ő nem ér semmit, és sok bosz-

szűságot okozott már mindkettőnknek. Te egykorácsu vagy velem, s várhatsz még a házasággal. Ott az én Anikó húgoeskám; ő szép, erkölcsös, szerény és jószívű; épen most tizenhat éves. Látogass meg bennünket gyakrabban; apám becsül téged, s majd ha megismered egyszer közelebbről, meglátod, hogy nem tehetsz okosabbat, mint ha sógorommá lépsz.

— Nem-et ugyan nem mondok, felele Cadet, s ha a leány különben nincs még másnak ígérve, megkereslek s meglátogatlak benneteket minden vasárnap.

Fanchon elutazása estvéjén Landry apjához szándékozott menni, elbeszélendő neki a rágalmazott leány becsületes magaviseletét, és tudtára adandó, hogy a jövőnk kikötése mellett, alája veti magát akarátjának. Szive nagyon elfogódott, midőn Fadetné anyó háza előtt elméne; de a gondolat bátorságot önte keblébe, hogy Fanchon elutazása nélkül sokáig nem tudhatta volna meg, mint szereti a leányt. Látá Fanchettené anyót, ki Fanchonnak rokona és keresztanya vala, s helyette mostmár magára vállalta az öreg asszony és a fiú ápolását. Az anyó az ajtóban ült, Virgonez pedig ölében. A szegény Jánoska erősen sirt s nem akart lefekünni, mert Fanchon nénye nem jött még haza; s neki kell előmondania előtte az estvéli imádságot és lefektetnie őt. Fanchettené anyó vigasztalni ügyekvék őt tőle kitelhetőlég, és Landry örömmel hallá, hogy nagyon barátságosan és gyöngé-

den beszélgete vele. Midőn azonban Landry a ház előtt méne, kiszakasztá magát Fanchettené öléből, és az ikerhez simúla, s kérdéseivel ostromolá őt, s égre földre kéré, hogy hozza el neki az ő Fanchon nénjét. Landry karjára emelé, és vigasztalá őt, a mennyire lehet, ámbár maga sem tartóztathatá könyeit. Egy szép szőlőfürtöt ajánlott neki kosárcájából, melynek tartalmát Caillaudné ajándékba küldé Barbeaunénak; de Jánoska, ámbár különben szeretett enni, mit sem akara elfogadni, míg Landry meg nem ígéré neki, hogy Fanchont elhozza neki. Landrynak szavát kellett adnia, mert máskülönben a fiú nem fogadott volna szót Fanchettenek.

Barbeau atyus nem remélt vala ily elszánt határozatot a kis Fadette-től. Örvende azon, de sajnálá egyszersmind a szegény gyermeket, mert ő méltányosan gondolkodó és emberbarát volt.

— Fájdalom, monda Landrynak, hogy nem volt bátorságod, visszalépned tőle. Ha teljesítettél volna kötelességedet, nem leendél oka elutazásának. Adja isten, hogy jól folyjon dolga szolgálatában, s hogy öreganyja és öcscse ne szenvedjen távolléte miatt; mert sokan rosztat mondanak róla, de mások pártját fogják, és erősítik hogy ő nagyon jó és családjának nagyon hasznos. Tapasztalni fogjuk azt is, vajjon rágalom-e az, a mit róla beszéllettek, s mi bizonyosan védelmezni fogjuk őt; ha azonban szerencsétlenségre

igaz az, s ha te vagy annak az oka, segíelyezni fogjuk és nem engedjük inségre jutni. Csak azt követelem, Landry, hogy soha ne vedd őt feleségül.

— Kigyelmed másképp ítél a dologról, mint én, viszonzá Landry. Ha én elkövettem volna azon gyarlóságot, melyet kigyelmed gondol, épen ellenkezőleg megegyezését kérném kigyelmednek, hogy haza hozhassam őt. De ő épen oly ártatlan mint Anikó húgom, és csak azért kell bocsánatot kérnem kigyelmedtől, hogy megbusítottam kigyelmedet. Majd későbbben beszélünk róla, mikép megígérte kigyelmed.

Barbeau atyusnak meg kellett nyugodnia, s meg is nyugvék. Ő sokkal óvatosabb volt hogyses erőszakos úton vigyen ki valamit, s jelenleg beérte azzal, a mit elérhetett.

Az naptól fogva nem hozták elő a kis Fadette-t Bessoniérebán. Sőt még neve említését is kerülék, mert Landry fülíg elpirúlt s legott elsápada, ha véletlenül nevét találták említeni, és könnyen látható volt, hogy nem feledte őt inkább mint az első napon.

Silvint elejente bizonyos önző örömet éreze, midőn értésére esett neki Fadette elutazása, és azon reménynyel kecsegtette magát, hogy ikertestvére jövőben csak őt szeretendi, és nem áldozza fel őt soha más hajlandóságnak. De a következmény nem felelt meg várakozásának. Silvint igenis azon

tárgy vagy egyéniség volt, kit Landry a kis Fadette után leginkább szeretett; ő azonban nem gyönyörködhetett sokáig társaságában, mert Silvinet nem akart lemondani Fanchon iránti idegenkedéséről. Midőn Landry kísérletet tön, hogy őrá beszéljen és érdekébe vonza, akkor Silvinet elkomorodék és szemére lobbantá, hogy Landry nem akart tágitani a szülőikre nézve oly lázító gondolat-tól, melyből maga, az ő bánatának forrása is fakad. Landry tehát elő sem hozta ezt többé neki; minthogy azonban nem élhetett anélkül, hogy ne közölje érzelmeit másokkal: üres idejében Caillaud Cadet-tel és Jánoskával társalkodék, kit sétálni vitt magával és megtanítá mindenféle hasznos dolgokra, s vigasztalá tehetsége szerint. A ki a kis fiú társaságában találkozott vele, kinevette volna őt, ha egyébiránt valaki bátorkodott volna kinevetni őt. De Landry senki fia által sem hagyott paczkázni magán, és inkább büszke mint szégyenlős volt arra, hogy Fadett Fanchon öcsese iránt barátságát tanúsíthatá; s ezzel óvást tett némelyek abbeli állítása ellen, kik azt mondák, hogy Barbeau atyus nagyon hamar véget vetett a maga bölcsesége szerint ezen szerelmi viszounak. Silvinet fájdalmasan látá, hogy testvére nem ragaszkodék többé hozzá oly szorosán, mint azt óhajtotta volna, és féltékenységét csak Jánoska és Caillaud Cadet ellen fordítá; más részről azt is látá, hogy az ő Anikó húga,

ki eddigelé enyelgéseivel vigasztalta őt folyvást, mindinkább gyönyörködék az utóbbinak társaságában, és hogy mind a két család méltányolá, helyeslé a két fiatal kölesnös vonzalmát. A szegény Silvinet, ki elég gyöngye volt, csupán önmaga részére igényleni azok barátságát, kiket szeretett, újra különös búskomolyságba és lelki tespedésbe sülyedt, és annyira kedvét veszté, hogy nem tudták semmikép felvidítani. Nem nevetett többé; semmiben sem találá kedvét, örömét, és alig tudott dolgozni is, annyira csüggeteg és kedvetlen vala. Végre még életét is kezdék félteni, mert a láz csaknem folyvást megrohaná, s midön fölépüle kissé, a legképtelenebb dolgokat beszéllé, melyekkel néha szülői érzelmét is megsérté. Elhitette magával, hogy őt senki sem szereti többé, és egészen elfeledte, hogy az egész családban épen ő volt a legroszabbul nevelt és legmaznább. Halálát kívánta, és maga mondá hogy ő nem való többé semmire!; csupán szánakozásból vannak elnézéssel az ő állapotja iránt, ő azonban terhére van szülőinek és a jó isten nem tehetne jobbat övelök, mint ha kiszólitaná őt az élők közül.

Barbeau atyus néha mogorván megmondta neki a maga véleményét ily nem-keresztényi beszédek miatt. De az mitsem használt. Más izben Barbeau atyus isten nevében kérte őt sürű könyhullatásai között, hogy ne ismerje félre az ő apai gyöngéd szeretetét. Ez

még rosszabb volt. Silvinet ekkor sirásnak adta magát, és szánta bánta magaviseletét, kérte apját, anyját, ikertestvérét és az egész családot, hogy bocsássanak meg neki; és a láz megújult erővel tért vissza, miután szabad folyást adott beteg szive túlságos gyöngédségének.

Újra tanácsot kértek az orvosoktól. Ők határozatlan kifejezésekkel nyilatkoznak. Tekintetökből látható volt, hogy a bajt az iker-ségből származtatják, mely kettő közül az egyiket, természetesen a gyöngébbiket, áldozványul követeli. Tanácsot kértek a daviéresei fürdősnőtől is, ki legokosabb asszony volt az egész kantonban, Sagettené után, ki már meghalt, és az öreg Fadetné után, ki gyermekes kezdé már lenni. Az ügyes asszony így felelt Barbeaunénak:

— A kigyelmed fiának megmentésére csak egy eszköz van, t. i. a szerelem.

— De hiszen az a fiú nem szenvedhet semmi fejérszemélyt, monda Barbeauné. Nincs oly rátartó és szemérmes fiatal legény mint Silvinet; és azon pillanattól fogva, mióta ikertestvére szerelmes lett, csak rosztat beszéll valamennyi leány háta mögött, a kiket ismer. Azzal vádolja őket, hogy azoknak egyike (fájdalom! pedig nem a legjobb) elrabolta ikertestvére szívét. Így vélekedik ő legalább, s azt nem lehet kiverni a fejéből.

— Én pedig azt mondom kigyelmednek,

viszonzá a fürdősnő, ki nagyon jól értett a test és szellem valamennyi betegségéhez, ha egyszer a kigyelmed Silvinet fia megszeret valamely leányt, még szerelmesebb lesz azon leányba mint testvérebe. Ezt előre mondom kigyelmednek. Neki szerfölött gyöngédsége van a szivben, s minthogy testvérere pazarlá azt leginkább: tehát körülbelül feledte, hogy más nem is létezik, s e tekintetben isten parancsa ellen cselekszik, a ki pedig azt akarja, hogy a férj hagyja el apját, anyját, fi- és nőtestvéreit és csupán egy nőhöz vonzódjék. Lehetetlen hogy fel ne szólaljon benne a természet szózata, habár sokáig hallgatott is az; s azon leányt, kit megszeret, adja kigyelmetek neki feleségül nyakra före, akár szegény, akár rüt, akár gonosz legyen az, mert minden arra mutat, hogy nem fog ketőt szeretni életében. Az ő szíve nagyon szívós, és ha már azt is nehezen állja ki, hogy kissé el van választva, különítve testvérétől, annál nehezebben állandja ki, hogy külön választassék azon személytől, kit többre becsül testvérénél.

Barbeau atyus nagyon okos és helyesnek találá a fürdősnő tanácsát, és Silvinet-t oly házakba ügyekvék küldözgetni, hol szép, eladó leányok valának. Habár azonban Silvinet csinos, jólnevelt ficzkó volt is: mégis a leányok semmi gyönyörködést nem találának az ő egykedvű, levert magaviseletében. Egy leány sem fogadta őt nyájasan, egy sem

kereste társaságát, s félénkségénél fogva elhité magával a jámbor, hogy a leányok ellenére vannak neki.

Caillaud atyus, a család házibarátja és legtekintélyesebb tanácsadója, más javaslatot ajánla.

— Én mindig mondtam kigyelmeteknek, ugy mond, hogy a távollét a legjobb eszköz efféle tünődések, ábrándozások elüzésére. Nézze csak Landryt kigyelmetek! ő csaknem megbolondúlt a kis Fadette miatt, s ime, a kis Fadette szolgálni ment, s Landry sem eszét sem egészségét nem vesztette el. Sőt még vidorabb mint azelőtt volt, mert többször tapasztaltuk, hogy fejét lesüté és nem tudók, miért. Most ugy látszik egészen megokosodott és megnyugszik a megmáshatatlanban. Silvinetnek is ez lenne sorsa, ha öt-hat hónapig nem látná testvérét. Én megmondom kigyelmeteknek, mikép választatják el őket egymástól legkiméletesben. Haszonbérben birt udvarom la Pricheban jó karban van, de saját telkem Arthonban annál rosszabbul kezeltetik, mert sáfárom egy év óta beteges s nem lábadozhat fel. Nem akarok túladni rajta, mert ő derék ember. De ha valamely ügyes munkást küldhetnék hozzá segítségül, nemsokára felüdülne ő is és visszanyerné testi erejét; mert voltakép megértette magát a munkában. Ha kigyelmetek beléegyez, tehát arthoni jószágomra küldöm Landryt, hogy az esztendő végeig

ott maradjon. Hiszen ő elmehet, anélkül hogy Silvinetnek tudtára essék, meddig marad ott testvére. Mi azt mondjuk majd Silvinetnek, hogy csak egy hétre, és a hét lefolytával újra megtoldjuk egy héttel, és így tovább, mignem megbarátkozott helyzetével. Kövesse hát kigyelmetek tanácsomat, és ne hizelegjen folyvást ily nagy ficzkó tünődései-, ábrándozásainak, kit annyira elmaznitott és a házban úrrá tett kigyelmetek.

Barbeau atyus hajlandó volt követni e tanácsot, de Barbeauné nagyon csüggeteg vala. Féltette Silvinet életét. Egyességre kellett lépni vele; ő azt kívánta, hogy próbálják meg, miszerint Landry két hétig otthon tartassék, meglátandók, nem gyógyúl-e fel testvére, ha minden órában látja őt. Ha pedig állapotja roszabbodnék, akkor hajlandó elfogadni Caillaud atyus javaslatát.

A kísérletet megtették. Landry szives örömet maradt Bessoniéreban a kijelölt időig, s azon ürügy alatt hitták őt haza, hogy apjának szüksége van az ő segítségére a csépelés- és egyéb munkánál, mert Silvinet nem dolgozhatik. Landry mindent elkövetett testvére kedveért. Csaknem folytonosan mellette volt, egy ágyban feküdt vele, és úgy ápolá őt mint kis gyermeket. Első nap Silvinet nagyon vidám, megelégedett volt; de más nap már azt mondá, hogy Landry unatkozik az ő társaságában, és Landry nem oszlat-hatá el fejből ezen téveszmét. Harmad na-

pon Silvinet nagyon haragos volt, mert Virgoncza meglátogató Landryt, s ennek nem volt bátorsága haza küldenie a kis fiút. Végre, a hét végén, föl kellett hagyni a tervvel, mert Silvinet mind szeszélyesebb, önféjűbb lön; az ember azt mondhatta volna, hogy a maga árnyékára féltékeny. Elhatározzák tehát foganatba venni Caillaud atyus tervét, s bármily kevés kedve volt is Landrynak Arthonba költözni idegenek közé, s bármily örömet maradt volna ő a maga munkájánál és hozzátartozói társaságában, beléegyezett mégis mindenbe, mit testvére java végett tanácsoltak neki.

XXI.

Ez egyszer Silvinet kevés hia volt, hogy meg nem halt első nap; de más nap már nyugodtabb vala, s harmad napon már elhagyá őt a láz. Elejente hozzáilleszkedék a változhatlanhoz, és ekkor csakugyan szilárdul elhatározta magát; s az első hét végén világosan látható volt, hogy testvérenek távolléte jobb volt rá nézve, mint az ikertestvérek együttléte. Az okok és ellenokokban, melyeket féltékenysége sugalt neki, oly indokot talált egyet, melynél fogva szinte örülni kezdé Landry elutazásán.

— Ott Arthonban, ugy mond magában, senkit sem ismer, és így nem is köt egyharmar új barátságokat. Kissé unatkozni fog ugyan, aztán eszébe jutok neki, és vágyódni fog hozzám — és ha visszajön, annál inkább szeretni fog engem.

Landry már három hónap óta odavolt, s annak körülbelül egy éve, hogy a kis Fadette odahagyta szülőföldét, midőn hirtelen haza érkezett, mert öreganyját a guta meg-simította. Nagy buzgósággal és nagy kész-séggel ápolgatá a beteget; de hiszen az öreg-ség a legrosszabb betegség, s Fadetné anyó két hét múlva kiadá lelkét. Három nap múl-va, midőn Fadette a szegény öreg hulláját a temetőbe kikisérte, a házat rendbe szedte, öcscsét lefektette és jó keresztanyját, ki a mellékszobába vonúla, összezsókolta, szomorúan üldögele a kis kandallótűz előtt, mely csak gyéren világíta, és a kandallóbeli tü-csök czirpelését hallgatá.

Az eső erősen csapkodá az ablakfióko-
kat és Fanchon kedveséről gondolkodék, mi-
dőn kopogtatás hallék az ajtón s egy hang
ekkép szóla hozzá:

— Fadet Fanchon! itthonn vagy? — rám
ismersz-e?

Nem késett kinyitni az ajtót, és mily nagy volt öröme, midőn Landry barátja szí-
véhez szoritá őt. Landrynak tudomására ju-
tott az öreganya betegsége és Fadette visz-
zatérése. Nem birt ellene állani azon kivá-

natának, hogy minélelőbb láthassa őt, és este eljött csakugyan, más nap korán reggel hazamenendő. Tehát az egész éjen át a kandallótüznél üldögéltek és komolyan, okosan beszélgetének; mert a kis Fadette emlékezteté Landryt, hogy az ágy, melyben öreganyja kiadta lelkét, alig hidegült meg, és sem ideje sem helye annak, hogy a szerencsében megfejltkezzenek magokról. Azonban legkegyeletesebb szándokaik mellett is nagyon boldogoknak érezék magokat, hogy együtt vannak és azt tapasztalják, miszerint bensőbbben szeretik még egymást mint valaha.

Pitymallatkor azonban Landry bátorságát kezdé veszteni, és kérte Fanchont, bújtassa el őt a padlásra, hogy láthassa még őt a következő éjjel. Fadette azonban most is észére téríté őt. Értésére adá neki, hogy nem sokáig lesznek külön választva többé, mert szülőföldén szándékozott maradni.

— Okaim vannak arra nézve, monda neki, melyeket elmondok neked későbben, és a melyek semmi akadályt sem gördítenek reményeink teljesedésének útjába. Most távozzál és fejezd be munkádat, melyet gazdád bizott reád; hiszen, amint keresztanyám beszéllette, az még azonkívül hasznos is testvéredre nézve, hogy árnyekodat se lássa még egy ideig.

— Csupán ennek tekintetbe-vétele birhat rá engem elhagyásodra, felele Landry; mert szegény ikertestvérem nagyon sok gon-

dot adott nekem, és attól tartok, hogy még több aggodalmat okoz. Hiszen te oly okos, ügyes leány vagy, Fanchonette, te alkalmasint találhatnál számára valami gyógyszert.

— Én nem ismerek más gyógyszert, mint okos előterjesztéseket, felele Fadette; mert lelki betegség okozza az ő sinlődését; a ki meg tudná gyógyítani az ő lelkét, meggyógyítaná a testét is. De az ő idegenkedése tőlem oly nagy, hogy nem lesz alkalmam beszélteni vele és vigasztalni őt.

— De hiszen te oly szellemdús vagy, Fadette, te oly szépen, oly jól tudsz beszélteni, és neked oly nagy rábeszélő-tehetséged van, hogy rábeszélheted az embereket arra, a mire akarsz. Ha csak egy órácskáig beszéltenél neki, már az is jó hatással volna rá. Kisértsd meg, kérlek. Ne hagyd visszariasztanod magadat rátartóssága és rossz szeszélye által. Ügyekezzél lekötöni figyelmét. Tedd meg ezt, kérlek, kedvemért, édes Fanchonom; hiszen a mi reményeink teljesültét is előmozdítja az, mert testvérem ellenmondása legkisebb akadályt sem gördít elő.

Fanchon megígérte s aztán szétmenének, előbb százszor is biztosítván egymást, hogy szeretik és örökké szeretendik egymást.

A környéken senki sem tudta, hogy Landry megfordúla Fadettenél. Silvinet újra megbetegedett volna, ha megtudja azt. Ő nem bossátaná meg testvérenek, hogy ez Fadettet és nem őt látogatta meg.

A kis Fadette ezután két nap múlva nagyon tiszta öltözetet vett magára, mert most már nem volt ügyefogyott és gyászruháji szép finom kelméből valának. Keresztülméne la Cosse helységen, és minthogy nagyon megnőtt, az emberek nem ismérték rá legottan. A városban szerfölött megváltozott saját előnyére; minthogy jobb lakása volt, jobb ételeket evett, tehát bőrszine több gyöngédséget és üdeséget, s növése egész területet nyert, s mostmár nem tarthaták őt álöltözött fiúnak, oly kedves és deli volt egész külseje. Arczában és egész lényében bizonyos valami rejlék, mi alig fejezhető ki szavakkal; de derűtség és esöndes szerelmi boldogság beszéle pillantásaiból s valamennyi vonalmából. Szóval, ő nem volt ugyan legszebb leánya a világnak, mint Landry gondolá, hanem legvirulóbb, legtisztább, legkarsubb és talán legvonzóbb falusi leánya volt az egész vidéknek.

Karján nagy kosarat hordoza, és belépett Bessoniére-ba, hol Barbeau atyus lakáról tudakozódék. Silvinet az első volt, ki meglátta őt, és ő elfordúla tőle, oly kellemetlenül hatott rá e találkozás. De édes apja felől oly illemmel és szerénységgel tudakozódék, hogy kénytelen volt felelni kérdésére és a csürbe vezeté őt, hol ő zsindelygyalulással foglalkodék. A kis Fadette megkérte Barbeau atyust, hogy oly helyre vezetné őt, hol titokban beszélhetne vele; ő tehát bezára a csür ajtaját azon meg-

jegyzéssel, hogy háborítlanul megmondhatja neki, a mit akar.

A kis Fadette nem hagyá elriasztani magát Barbeau atyus hideg magaviselete által. Egy zsupszalmára ült, az öreg másikra, és eképp kezdé beszédét:

— Barbeau atyus, istenben boldogült öreganyám gyülölte kigyelmedet, s kigyelmed gyülölt engem; de én községünkben a legderékabb és legbecsületesebb embernek ismerem kigyelmedet. Ez közvélemény, s e tekintetben még öreganyám is igazságot adott kigyelmednek, habár különben nem szívelhette is kigyelmedet. Azonkívül, amint tudja kigyelmed, hosszú ismeretségben voltam Landry fiával. Ő nagyon sokszor beszéllett előttem édes apjáról, s ötöle tudom még inkább mint másoktól, mily jó ember kigyelmed. Én tehát bizodalमत vetettem kigyelmedbe, s bizonyos szivességre akarom kérni kigyelmedet.

— Szólj, Fadette, felele Barbeau atyus; én még senkitől sem tagadtam meg segítségemet. Ha nem ellenkezik lelkiisméretemmel, számolhatsz reám.

— Figyeljen tehát, mondá a kis Fadette, kosarát karjáról levéve s azt Barbeau atyus lábai közé helyezve. Boldogült öreganyám életében több pénzt keresett orvosságaival és jó tanácsával, mint az emberek hívék. Minthogy körülbelül semmit sem költött, kölcsön sem adott, tehát senki sem tudhatá, mit dugotta pinceszében egy régi lyukba. Ő sokszor mutogatta

azt nekem, és aztán így szóla: „Halálom után itt találándod, a mit hagyományozok neked: megosztod azt öcséséddel; habár egyet-mást elvonok is tőletek, az későbben javatokra válik. Azonban se törvényszéki személyeket, se ügyvédek ne ereszszetek a helyre, mert azok édes keveset hagynának abból nektek. Tartsd meg, ha megvan, rejtegedd egész életedben, hogy tartalék-pénzecske legyen öreg napjaidra.“ Midőn öreganyám eltemettetett, úgy tettem tehát, amint ő parancsolta: vevém a pinceszekulcsot s azon helyen, melyet megmutatott nekem, kiszedém a köveket a falból. Én azt találtam ott, amit e kosárban hozok kigyelmednek, Barbeau atyus, és arra kérem kigyelmedet, rendelkezék azzal akkép, mint legjobbnak látja; tegye azt, mit a törvény parancsol, melyhez én nem értek, de őrizzen meg engem a túlságos költségtől, melytől nagyon félek.

— Köszönöm bizodalmat, Fadette, mondta Barbeau atyus, nem nyitva fel a kosarat, ámbár kíváncsi vala kissé; de nekem nincs jogom átvennem tőled a te pénzedet, vagy a te ügyeiddel foglalkodnom. Nem vagyok gyám-atyád. Hiszen öreganyád alkalmasint csinált végrendeletet?

— Nem, ő nem csinált végrendeletet, és édes anyám nekem törvényes gyámom. Kigyelmed jól tudja azonban, hogy már régóta mitsem hallottam róla, nem tudom tehát, vajjon él-e vagy elhalt a szegény lélek, kivüle nincs semmi rokonom, mint Fanchette kereszt-

anyám; ő derék, becsületes asszony ugyan, de ő nem képes kezelni az én ingómat és ingatlanomat, sőt még összetartani s engem a károktól megőrizni sem képes. Ő nem állhatná meg, hogy ne szóljon arról és megmutogatná azt mindenkinek, és én attól tartanék, hogy pénzcskémet vagy rossz kézre bizná, vagy hogy a kíváncsi emberek meg találnák tizedelni azt, anélkül hogy azt csak észre is venné; mert keresztanyám nem képes számolni és számítani.

— Tehát jókora, nevezetes összeg? kérde Barbeau atyus, kinek szemei önkénytelenül függeszkedének a kosár fedőjére.

Megfogá a kosarat fülénél, hogy fölemelje. De oly nehéznek találá azt, hogy elcsudálkozott és monda neki:

— Ha ócska vas az, szinte elegendő egy ló megterhelésére.

A kis Fadette, ki nagyon csalfa volt, titokban szemét legelteté az öreg kíváncsiságán, hogy a kosárba kukkantson. Ugy tett mintha le akarná venni a fedőt; de Barbeau atyus azt hitte volna, hogy méltósága csorbulna, ha teljesíti kívánatát.

— Az nem tartozik rám, monda, s mint-hogy nem fogadhatom el azt eltételre, tehát ügyeidről sem szükséges tudnom.

— Ezen csekély szívességet mégis meg kell tennie kigyelmednek velem, Barbeau atyus. Én nem sokkal vagyok okosabb Fanchette keresztanyámnál, s alig tudok százon

felül számlálni. Aztán meg azt sem tudom, milyen értékek van azoknak a régi és új pénzdaraboknak, s én csak kigyelmedre bizhaton magamat, hogy megtudhassam, vajjon gazdag vagy szegény vagyok-e, és voltaképp mennyivel bírok.

— Lássuk tehát, monda Barbeau atyus, nem bírván fékezni tovább kíváncsiságát. Az csak csekély szivesség, mit tőlem kívánsz, s nem tagadhatom meg azt tőled.

A kis Fadette most hirtelen levette a kosár mindkét födelét, és két nehéz pénzeszacskót mutata elő, melyeknek mindenkében két-kétezer frank volt kemény tallérokban.

— Ez még nem minden, monda a kis Fadette; a kosár fenekén van még valami, mit nem igen ismerek.

Angolnabőr-erszényt vett elő, s annak tartalmát Barbeau atyus kalapjába rázogató. Száz darab régi Lajos-arany volt az. Barbeau atyus elmereszté szemeit; s midőn megszámlálta és visszarakta az aranyakat az angolnabőrbe, ugyan ily tartalmu második erszényt vön elő, aztán harmadik és negyediket. Végre arany, ezüst és apró pénzben nem kevesebb mint negyverezer frank gyült össze.

Ez körülbelül harmadrészszel több volt, mint a mennyi földeket s épületeket bíra Barbeau atyus, és minthogy a falusiak ritkán teszik kész pénzzé jószágaikat, tehát ő sohasem látott még annyi pénzt egy rakáson.

Bármily becsületes és önzéstelen elgyen

is valamely földmives, mégis a pénz látása nagy ingerrel hat reá. Barbeau atyus homlokán kiverték magokat az izzadság boglárái. A pénz megszámlálása után monda:

— Ha még huszonkét tallér volna a kosárban, akkor kerek számmal negyvenezer frankod volna, mi számodra kétezer fényes pisztolyt teszen. Te ennél fogva a legszebb eladó hajadon vagy az egész kantonban, kis Fadette, és Virgoncz öcséd egész életében törpe és sánta maradhat; ő bátran kariolba ülhet, midőn meg akarja nézni szántóföldeit. Örvendj tehát, te bátran szemébe mondhatod minden embernek, hogy gazdag vagy, ha van kedved szert tenned minél előbb valamely szép férfira.

— Nem olyan sürgetős, viszonzá a kis Fadette — s inkább arra kérem kigyelmedet, Barbeau atyus, ne szóljon egy hangot is senkinek ezen pénzről. Én tudom, hogy nem vagyok szép, s föltettem magamban, hogy ne pénzemért, hanem jó szívemért és jó hírnevemért vezessen engem leendő férjem mint feleségét a maga lakába; s minthogy a vidékümbeli emberek semmi jót sem beszélnek rólam, egy ideig tehát itt akarok maradni, megmutatandó, hogy én azt nem érdemlem.

— A mi külső tekintetedet illeti, Fadette, monda Barbeau atyus, reá függesztve szemeit, melyeket még folyvást a kosáron legeltetett, őszinte meg kell vallanom, hogy pogányul összeszedted magadat. A városi levegő annyira használt neked, hogy jelenleg nagyon csinos

hajadonnak tekintethetel. A mi továbbá rosz hirnevedet illeti, hajlandó vagyok hinni hogy az emberek méltatlanok voltak irányodban, és helyeselnem kell abbeli szándékokat, hogy egy ideig még várni, s gazdagságodat titokban akarod tartani; mert vannak emberek, kiket az annyira elvakitana, hogy nőül kívánnának venni téged, a nélkül hogy azon becsüléssel volnának irántad, mit a nőnek meg kell várnia a maga férjétől. A pénzt azonban nem fogadhatom el eltételre, az törvényellenes volna, és jövőben nem érdemelt gyanúba keverhetne, mert nem hiányzanak a rágalmozó nyelvek, s ámbár neked jogod van is rendelkezned a magad tulajdonával, még sincsen jogod, saját tetszésed szerint elhelyeztetned kiskorú öcséd tulajdonát. A mit én mindössze tehetek, abból áll, hogy dologhoz értő embertől kérjek tanácsot, elhallgatva előtte nevedet. Akkor aztán értésedre adom, mikép forgathatod pénzbeli örökötöket biztosan és gyümölcsözőleg, a nélkül hogy a törésavaróknak körmei közé kerülj. Vidd hát haza újra magaddal, és dugd el óvatosan, míg feleletet nem kaptál tőlem. Szükség esetében kész vagyok bizonyosságot tenni örököstársad felhatalmazottjai előtt az összegre nézve, melyet megszámláltunk, s melyet mindjárt fel is irok a csűr egyik zugába, hogy el ne felejtsem.

A kis Fadette elérte célját: ő csak azt akarta, hogy Barbeau atyus tisztában legyen

magával az ő szándéka felől. Ha tartott magára valamit gazdagsága miatt, ez meg volt bocsátható neki; mert az öreg mostmár nem vádolható többé a leányt, hogy Landryt mérő önzésből vagy haszonlesésből ügyekszik magához édesgetni.

XXII.

Barbeau atyus, ki oly okos és mély belátásúnak látá őt, és a kinek ravaszsága nem kerülé ki az ő figyelmét, kevésbbé gondolkodott arról, hogy a leány pénzét czélszerűen kamatoztassa, mint inkább az után tudakozódék, milyen hirnevet szerzett ő magának Chateau-Meillantban, hol az évet tölté; mert bármily kecsegtető vala is rá nézve a szép hozomány, s bár mennyire hajlandó volt is ő, a rossz atyafiságot illetőleg behúnynia egyik szemét, mégis legfontosabb dolognak tartá ő a leánynak becsületét, kit menyévé kivána tennie. Személyesen ment tehát Chateau-Meillantba, és pontos tudósításokat szerze. Értesére jutott, hogy a kis Fadette legkisebb okot sem szolgáltatott a rágalmazásra vagy megszólásra; sőt inkább úgy viselte magát mindenkor, hogy közbecsülést szerzett magának. Egy vén nemes apáczánál volt szolgálatban, ki inkább társalkodónő-

mint szolgálóként bánt vele, mert Fadette-t megkedvellette rövid idő alatt az ő erkölcsössége és okossága miatt. Szerette volna magánál megtartani őt, és azt mondá, hogy Fadette tökéletes keresztyén, takarékos, szorgalmatos, serény, rend- és tisztaságszerető, és amellet jelleme oly szeretetre méltó, hogy hozzá hasonlót sohasem találанд. S minthogy az öreg dáma meglehetősen gazdag vala, sok jót is tett; és ebben is nagyon kez eügyére esett neki a kis Fadette, mert ő ápolá a beteget, orvosságokat készíté és ismerni tanulá a különböző szép titkos szereket, melyeket úrnője a forradalom előtt tanult ismerni.

Barbeau atyus nagyon örült, és azon határozattal tére vissza la Pricheba hogy a dolgot végre földeritse. Egybehivatá családját, s meghagyá idősebb gyermekeinek, azok testvéreinek s egyéb rokonainak, hogy legnagyobb vigyázattal, de pontosan tudakozódjának, hogyan viselte magát a kis Fadette, mióta megokosodott; mert ő szeretné tudni, mihez tartsa magát. Ha minden rossz, mit róla beszéllettek, csak hiú fecsegés és mendemonda volna, azon csak nevetethne az ember; de ha valaki be tudná bizonyítani, hogy rossz tettet követett el vagy erkölcsetlen életmódot élt: akkor megtiltana Landrynak ezután is minden vele való társalkodást. A tudakozódások kívánatos vigyázattal intéztettek, és a nászajándékról szóval sem té-

tetett említés, mert az öreg még feleségének sem szólott arról semmit.

Ez idő közben a kis Fadette nagyon elvonultan élt házikójában, hol azon állapotban hagyott mindent, a milyenben azelőtt volt, azonban oly tisztán tartá azt, hogy az ember a szegényes házibútorban megnézhetne volna magát mint tükörben. Virgonczot is tisztán öltözteté, és feltűnés nélkül, egészséges, táplálékony élelemről gondoskodék, mely nemsokára jó hatással volt a fiúra; naponként erősebb, izmosabb lett, és egészsége nemsokára semmi kivánni valót nem hagyott. Véralkata is hirtelen javúlni kezdé; mert, miután öreganyja nem méltatlankodott rajta többé és csak nyájas szavakat hallott, barátságos bánásmódban részesült, sőt gyakran még hízlekedésekkel halmoztatott el, nagyon kedves fiú vált belőle, ki derűltsége és furcsa ötleteinél fogva kedvencezde lön mindenkinek, sánta lába és pisze orra mellett is.

Azonfölül Fadet Fanchon egész lényében, cselekvésmódjában annyira megváltozott, hogy az előbbi rágalma sebesen feledésbe mentek; és midőn könnyü léptekkel s kellemes magatartásával templomba méne, nem egy fiatal legény óhajtá titokban, hogy kitelnék már gyászolásának ideje, miszerint tánczolhatna vele és kegyét vadászhatná.

Csak Barbeau Silvint nem akart még folyvást mitsem tudni róla. Ő jól látá, hogy a családnak valami szándéka van, mert Bar-

beau atyus nem állhatta meg, hogy gyakran ne beszéljen róla, és midőn elhárítottott valamely régi hazugság, mely Fanchonról vala elterjesztve, nagyon örült azon Landry érdekében; mert azt mondá, hogy misem boszantotta őt inkább, mint a fiáról és Fadette-ről való mendemonda.

Beszélltek Landry közelgető visszatértéről is, és Barbeau atyus óhajteni látszék, hogy Caillaud atyus egyetértsen azzal. Szóval, Silvinet jól látá, hogy Landry szerelmével nem ütközendik többé oly nagy akadályokba, és újra előbbi búskomorságába merüle. A folyvást változó közvélemény rövid idő óta kedvező volt Fadette-re nézve; nem tarták őt gazdagnak, de ő tetszett, s épen azért volt Silvinet még elfogultabb iránta, mert hiszen őbenne vetélytársnőjét látta, ki az ő véleménye szerint kiszorítja őt Landry szivéből.

Hébe-korba Barbeau atyus egy-egy szót pottyanta ki a házasságról Silvinet jelenlétében: mondá, hogy ikrei nemsokára elérik azon kort, hogy házasságról gondolkozzanak. Landry megházasítása mindig vigasztalan gondolat volt Silvinetre nézve, egyszersmind jeladás örök válakozásukra. Újra lázrohamai voltak, és az anya megint az orvosoknál keresett menedéket.

Egy nap Fanchette keresztanya találkozik vele, kit panaszolni és jajveszékelni halla. Fanchette anyó nagyon csudálkozott,

hogy ő az orvosoknál keres tanácsot és anynyi pénzt költ arra, holott oly közel van hozzá az egész vidék legügyesebb gyógyművésznője, a ki egy fillért sem veszen a maga tanácsa- és gyógyszereiért, miként öreganyja tett, hanem isten nevében és keresztyéni szeretetből teszi azt. A kis Fadette nevét említi.

Barbeauné tehát megkérte Fadette-t, látogatná meg a fekvő beteggé lett Silvinetet és segítsen rajta.

Fanchon, mint megigérte volt Landry-nak, több ízben kereste az alkalmat, hogy szólhasson Silvinettel; ez azonban mindig hozzáférhetlenné tette magát. Nem kéreté tehát kétszer magát, és siette a szegény ikerhez. Lázban szenderegve találá őt, és kéré a családot, hogy egyedül hagyják őt vele. Minthogy a gyógyművészök faluhelyen titokban szeretnek működni, és nem engedik, hogy kártyájokba pillantson valaki, tehát senki sem monda ellent, és egyedül hagyák őt vele.

A kis Fadette megérinté az iker kezét, de oly szeliden, hogy nem vevé észre, ámbar oly csöndes alvása volt, hogy egy döngő légy fölserkenté őt. Silvinet keze izzólag forró volt, és Fadett kezében még forróbb lön. Nyugtalan vala, de kezét nem rántá vissza. Fadette másik kezét homlokán tartá, épen oly szeliden mint először; még nem mozdula. De lassanként nyugodtabb lön, és ő érezé, hogy a beteg feje és keze perczről

perczre hülni kezdé, s hogy nemsokára oly szelíden és nyugodtan szenderge mint a gyermek. Mellette maradt tehát mindaddig, mig azt nem látá, hogy fel akar ébredni; aztán az ágyelözö mögé lépe, és odahagyá a szobát és házat, így szólva Barbeaunéhoz:

— Menjen most kigyelmed a fiához s adjon neki ennie valamit, mert nincsen hideglelése többé; de egy szót se szóljanak előtte rólam, ha érdekében van a családnak az ő felgyógyulása. Ma estve újra eljövök azon órában, hol megroszabbodik, és megkísértem a veszedelmes láz elhajtását.

Barbeauné nagyon csudálkozék, hogy Silvinetnek nem vala többé hideglelése, és azonnal ennie ada neki. Volt némi étvágya, s minthogy hat nap óta folyvást hideglelése volt és mitsem evett, szíve egészen eltelt örömmel a kis Fadette gyógyászatán, ki, mint hívék, csupán ráolvasásainak hatásával vitte őt a gyógyulás ösvényére, a nélkül, hogy fölkelte vagy valami italt adott volna be neki.

Este felé a láz nagy erővel tere vissza. Silvinet nyugtalan alvásba merüle, fantaziroza, és midőn fölbrede, remege a körülötte állóktól.

Fadette újra eljött, s mint reggel, egyedül marada vele rövid óráig. Nem alkalmazza semmi más varázslatot, mint hogy szelíden érinté a beteg kezeit és fejét és üde lélekzetét izzó arczára fuvallá.

S valamint reggel, elúzó tőle a félrebeszélést és lázat; s midőn, látogatásáról a legmélyebb hallgatást ajánlva, eltávozék, Silvint egészen nyugodtan alvék, az izzó pír arczáról eltűnt, és nem vala beteg színben többé.

En nem tudom, hogyan jött Fadette e gondolatra. A véletlen és tapasztalat ismerette meg őt ezen eljárással, és Jánoska öcsét több mint tizszer megmentette a haláltól, csak kezeivel és lélekzetével üdítvén fel őt, midőn a láz hidege elővette őt. Ő azt gondolá, hogy valamely egészséges személy hajlandósága és akarata s valamely tiszta, életűde kéz érintése képes elhárítani a betegséget, ha t. i. ezen személynek bizonyos fokú belátása van, és nagy bizodalmat vet az isten jóságába. Azértis ajtatosan imádkozék, míg kezeivel érinté a beteget. A mit ő öcsceért tett vala, s a mit most Landry testvéreért tett, azt semmi személylyel nem tette volna, ki kevésbbé volt volna kedves neki, s a kinek sorsában nem vett volna oly nagy részt; mert ő ugy gondolkodék, hogy e gyógyszer legnagyobb hatása a beteg iránti őszinte, szives hajlandóságban rejlik, mely nélkül semmi hatalma embernek őrajta.

S midőn a kis Fadette ekkép száműzte Silvint lázát, azt mondotta istenhez való imádságában, a miket akkor mondott vala, midőn elúzte öcsce hideglelését:

— Jó isten, engedd meg, hogy az én

egészségem az én testemből átköltözzék e beteg testbe; s valamint Jézus odadta a maga testét, hogy az összes emberiséget megváltsa minden nyavalyától, úgy vedd az én életemet is, ha ez a te akaratod, hogy megmenthessem ezen beteget; örömmel felajánlom azt azon gyógyulásért, melyet tőled kérek.

A kis Fadettenek eszében volt ugyan, hogy megkisértse ezen imádság hatását öreganyja halálos ágyánál is; de nem merte azt tenni, mert úgy látszék neki, mintha a lélek és test élete nem tarthatott volna már tovább ezen öreg asszonyban, és mert máskülönben a természet törvénye s ennél fogva isten akaratja ellen cselekednék. S a kis Fadette, ki, mint látjuk, több ajtatosságot mint ördögi tüneményt, rémet kevere varázslatába, félt volna visszatetszeni neki, midőn valamit kérni akart tőle, a mi nem volt megengedve csuda nélkül más keresztyéneknek.

Mostmár akár hatástalan, akár gyógyerejű volt a szer magában, annyi bizonyos, hogy Fadette megszabadítá Silvinet a láztól három nap közben, s hogy Silvinet nem tudá valójában, vajjon igazán látta-e őt utolsó látogatásakor, midőn véletlenül fölébredés és szeliden elhuzá tőle kezét.

Elejénte azt hívé Silvinet, hogy az tünemény, és behúnyá szemét, hogy ne lássa azt; utóbb azonban kérdezé anyjától, vajjon Fadette nem érintette-e neki homlokat és

kezét, vagy pedig álomtünemény volt-e az? Barbeauné, ki valamit megorrontott férje czéljaiból, és Silvinet-t kedvezőbb hangulatra ohajtá birni Fadette iránt, felelé neki, hogy valóban három nap volt ott egymás után, minden reggel és estve, és hogy ő vette le róla a hideglelést „titkos mesterségével“.

Silvinet nem látszott hitelt adni a dolognak; azt mondá hogy hideglelése maga magától múlt el, és Fadette-nek valamennyi szava és gyógyszere nem egyéb ostobaságnál. Néhány napig egészen nyugodt és lázmentes volt, és Barbeau atyus mostmár azt hitte, hogy bátran példázgatódhatik testvére házasítására mint lehetséges dologra, a nélkül azonban hogy megnevezze előtte a kérdéses személyt.

— Nem szükséges kigyelmednek, elhallgatnia előttem mátkája nevét, felele Silvinet. Hiszen jól tudom, hogy Fadette csinyt ejtett mindnyájokon.

Barbeau atyus titkos tudakozódásai valóban oly kedvezőleg ütöttek ki a kis Fadette részére, hogy semmi kétsége nem volt többé, és kívánva kíváná Landry visszatérését. Csak az ikertestvér féltékenységétől tartott még, és mindent elkövetett, hogy kigyógyítsa őt ezen gyöngeségből azon biztatás által, miszerint testvére sohasem lehet boldog a kis Fadette nélkül. Erre így felele Silvinet:

— Ám legyen, amint testvérem akarja; nem akarom gátolni őt szerencsében.

Azonban még nem volt bátorságuk a dolog végrehajtására, mert Silvinetre újra rájött a hideglelés, mihelyt kinyilatkoztatá meg-egyeződését.

XXIII.

Barbeau atyus azonban attól tartta, hogy a kis Fadette felrovandja neki előbbi igaztalanságát és feledendi a távollevő Landryt, miszerint más kérőnek megkérését legyen talán hajlandó méltányolni. Midőn Bessonié-reba érkeznek Silvinet ápolására, az öreg a beszélgetést Landryra kisérté meg fordítani; Fadette azonban úgy tett, mintha nem hallotta volna azt, s az öreg nagy zavarban vala.

— Fadett Fanchon, monda neki, egy kérdést kell tennem, és kérlek, hogy egész nyíltsággal és őszintén felelj nekem. Volt-e neked sejtelméd már öreganyád halála előtt arról, hogy ő sok pénzt hagyományoz neked egykor?

— Igen, Barbeau atyus, felele a kis Fadette, volt sejtelmem, mert sokszor látám, hogy az öreg arany- és ezüstdarabokat számlálgata, és csak rézgarasokat láték elvándorolni a házból. És midőn a többi fiatal em-

berek gúnyt üzének rongyos ruháimból, azt szokta mondani nekem: „Sohase törődjél az-zal, kis unokám. Gazdagabb léssz te egy-kor mindnyájoknál, és eljön az idő, midőn tetőtől fogva talpig selyembe öltözhetel, ha kedved telik abban.“

— S te minden bizonynyal beszéllél er-ről Landrynak? viszonzá Barbeau atyus. Fi-amnak talán csak a pénzen járt az esze, mi-dőn csapta neked a levet és szerelmet es-küvék?

— Oh nem, Barbeau atyus, felele a kis Fadette; én mindig úgy vélekedtem, hogy szép szemeim, melyek az egyedüli, mit nem ócsároltak bennem, talán meghódíthatnak va-lamely szívet irányomban; és nem voltam oly együgyű azt mondani Landrynak, hogy szép szemeim az angolnabőr-zacskókban vol-nának keresendők. Én ugyan habozás nélkül megmondhattam volna azt neki, mert Lan-dry oly forrón és önzéstelenül szeretett en-gen, hogy sohasem kérdezte, gazdag vagyok-e vagy szegény?

— De mióta öreganyád meghalt, kedves Fanchon, viszonzá Barbeau atyus, állíthatod-e becsületszavadra, hogy Landry sem tőled sem másoktól nem tudta meg, mid van és mennyivel bírsz?

— Becsületszavamra mondom, szóla Fa-dette. Istenem szeretetére mondom, hogy ki-gyelmed, kivülem, az egyetlen személy a vi-lágon, a kinek arról tudomása van.

— De hát mit gondolsz Landryról, kedves Fanchon? Azt hiszed, hogy még mindig szeret téged? És öreganyád halála óta vetted-e bizonyágát hűségének?

— Legjobb bizonyítványát vettem, felele; megvallom kigyelmednek, hogy a halálozás után három nap múlva hozzám jött és megesküdött, hogy agyonbúsulja magát, ha nem leszek felesége.

— És mit feleltél neki, Fadette?

— Annak elmondása, Barbeau atyus, sajátkép nem az én kötelességem volna; de mégis megmondom kigyelmednek, mert szeretné tudni. Én azt feleltem neki, még elég időnk van a házasságra, és hogy én nem szeretnék olyan kérőt, ki szülőinek akaratja ellen akar eljegyezni.

A kis Fadette az önérzet oly kifejezésével mondá azt, mely valóban megdöbbené az öreg Barbeau atyust.

— Nincs jogom vallatásodra, Fadet Fanchon, monda, s nem tudom, szándéko-e fiamat boldoggá vagy boldogtalanná tenned egész életére; de annyit tudok, hogy ő jobban szeret téged életénél, és ha én neked volnék és önző, haszonleső czélok nélkül akarnék szerettetni, így gondolkodnám: Barbeau Landry szeretett engem, még mikor rongyokban jártam, midőn minden ember eltaszita magától, s midőn szülői is még azon méltatlanságot követték el, hogy az ő vonzalmát nagy büntül vegyék. Ő engem szép-

nek talált, midőn az emberek elvettek tőlem minden reményt, hogy vala szép legyek; ő szeretett engem daczára mind azon fájdalomnak, melyet e szerelem okozott neki; ő szeretett engem, akár egy hajlék alatt legyek vele, akár elválasztva legyek tőle; szóval, ő oly forrón és őszintén szeretett engem, hogy semmi gyanúval nem viselkedhetem iránta, és más férjet nem kívánhatok magamnak.

— Mindezeket én már rég elgondoltam, Barbeau atyus, felele a kis Fadette, de még egyszer mondom kigyelmednek, soha sem mennék férjhez oly család tagjához, melynek szégyelnie kellene magát miattam és csak gyöngeségből vagy szánalomból engedne.

— Ha csak ez a bajod, tehát csak hátaozd el magadat, Fanchon, viszonzá Barbeau atyus; — mert Landry hozzátartozóji becsülnek téged, és kebelökbe kívánnak venni téged. Ne hidd, hogy azért változtatták meg véleményöket, mert te gazdag vagy. Mi nem szegénységed, hanem azon rágalmak miatt idegenkedtünk tőled, melyeket rólad koholtak. Ha igaz volt volna a mendemonda, sohasem fogadlak el menyemül, habár életébe került volna is Landry fiának; én azonban gyökerére jutottam valamennyi gaz rágalomnak: épen ez okból is mentem Chateau-Meillantba, ott valamint itt szorosán kipuhattam mindent, és most látom, hogy engem megcsaltak és hogy te derék, becsületes leány vagy, milyennek Landry oly buz-

galommal állított lenni. Azértis, Fadet Fanchon, megkérlek téged nőül fiam számára, és ha igent mondasz, a fiú egy hét múlva itt terem.

Ezen épen nem váratlan ajánlat nagyon boldoggá tette a kis Fadette-t, de örömét nem nagyon fitogtatá, mert jövődő rokonai által mindig tiszteltetni, becsültetni kívánt és nagy óvakodással felelt. Ekkor így szóla hozzá Barbeau atyus:

— Látom gyermekem, hogy még mindig van valami neheztelésed reám és enyéimre. Ne kívánj mentségeket egy öreg apától, elégedjél meg a jó szóval, és ha azt mondom neked, hogy mi mindnyájan szeretünk és becsülünk téged, bizd rá hát magadat Barbeau atyusra, ki még senkit sem csalt meg. Jöszte és mondd meg, vajjon az általad választott gyámnak, vagy a téged gyermekeül elfogadni akaró apának akarod-e adni a békecsókot?

A kis Fadette nem berzenkedheték tovább; mindkét karjával nyakába borúla Barbeau atyusnak, kinek öreg szive doboga az örömtől.

A föltételek nemsokára megállapítottak. A menyekző meg vala tartandó, mihelyt Fanchon gyászolásának ideje kitelik. Csak Landry visszatértéről volt még kérdés; de midőn Barbeauné még azon estve meglátogató Fanchont, hogy megcsókolja őt és áldását adja rá, kifogást tön, hogy Silvinet,

testvére közelgető házasságának hírére újra megbetegedett, és kíváná, hogy várjanak még néhány napot, mignem újra felüdül vagy megvigasztalódik.

— Barbeau atyus, kigyelmed hibát követett el, monda a kis Fadette. Silvinet-t azon tévelygésben kellett volna hagynia, hogy álmódott, midőn oldalánál láta engem lázszendergéséből való fölserkenésekor. Most az ő gondolatai az enyémekek ellen fognak működni, és ezután nem lesz eröm alvás közben gyógyitanom őt. Még az is megtörténhetik, hogy visszautasít, és hogy jelenlétem rosszabbítja az ő betegségét.

— Azt nem hiszem, felelé Barbeauné; mert midőn előbb bágyadás fogá el őt, lefekvék és monda: „Hol van hát Fadette? Én azt hiszem, hogy ő enyhülést szerzett nekem. Hát nem jön-e el újra?“ S én mondám neki, hogy érted megyek, a mien ő megörült, és még türelmetlenül látszék várakozni rád.

— Meglátogatom, felele Fadette. De most máskép kell intéznem a dolgot; mert mondom kigyelmednek, hogy a mi akkor használt neki, midőn mitsem tudott rólam, az nem használand többé.

— Hát nem hozasz magaddal orvosságokat vagy más szereket? kérdé Barbeauné.

— Nem, monda Fadette; az ő teste nem nagyon beteg; szellemére kell főkép hatnom, de nem ígérhetem hogy munkám sikerülend, Mitsem ígérhetek előre kigyelmednek, mint

hogy türelemmel várják be Landry visszatér-tét s addig ne tudósítsák őt, míg testvére fel nem gyógyult újra tökéletesen. Landry oly es-dekelve kért erre engem, hogy visszatérése és szerencséje elhalasztásával bizonyosan meg lesz elégedve.

Midőn Silvinet ágya előtt meglátá a kis Fadette-t, meglehetősen látszék és nem akart felelni neki hogylétéről. Üterét meg akarta tapintani, de ő kezét visszahúzá és arcát eltakará. Fadette intett a jelenlevőknek, hogy egyedül bagyják őt vele; s midőn kivüle és a betegen kívül senkisé volt többé a szobában, eloltá a lámpát és csak a telihold sugárait engedé behatni a szobába. Aztán újra Silvinethez járula, és parancsoló hangon mondá, melynek ő gyermekként engedelmeskődék:

— Silvinet, tedd mindkét kezedet az enyémekbe, és felelj kérdéseimre, amint az igazság hozza magával; mert pénzre nekem nincs szükségem, s nem is akarok, s nem azért fáradtam hozzád, s nem azért ápollak, hogy rossz fogadtatást és rossz köszönetet találjak nálad. Figyelj tehát jól kérdéseimre, és gondold meg jól a mit felelsz, mert engem rá nem szedhetnél.

— Kérdezz tetszésed szerint, Fadette, fekele az iker, ki egészen megszeppent a kis pajlos Fadette kemény, szigorú szavain, kinek azelőtt ködobálásokkal felelgetett gyakran.

— Barbeau Silvinet, folytatá, úgy látszik, hogy te halálodat kívánod magadnak.

Silvinet késedelmezék pillanatig a fele-

lettel; de minthogy Fadette kissé erősen megszorítá a kezét és érezteté vele a maga erős akaratát, nagy zavarral mondá:

— Hát a halál nem a legjobb volna-e nekem, látva azt, hogy terhére vagyok családomnak betegeskedésemmel és — ?

— Csak mondj meg mindent, Silvain; semmit sem szabad elhallgatnod előttem.

— És büskomoruságom miatt, melytől nem szabadúlhatok, viszonzá az iker egészen elcsüggedve.

— És gonoszságod miatt is, monda Fadette oly szigorú hangon, hogy még inkább ingereltetett és félt.

— Miért vádolsz engem gonoszsággal? kérdezé. Te megsértesz engem, ámbár látod hogy nincs erőm önvédelmemre.

— Igazságot mondok neked, Silvain, viszonzá Fadette, és többet mondok még neked. Betegségeden nem szánakozom, mert jól látom, hogy nem nagy fontosságu az egész. Csak elméd miatt lehet aggódni, s te mindent elkövepsz, hogy megrongáld azt tökéletesen, nem tudva, hogy hová vezet majd téged gonoszságod és lelki gyöngeséged.

— Lelki gyöngeségemet bátran szememre hányhatod, monda Silvinet; de a gonoszság szemrehányását nem hiszem érdemleni.

— Csak ne ügyekezzeél védelmezni magadat, felele a kis Fadette; én jobban ismerlek valóban mint tenmagad isméréd ma-

gadat, Silvain, s mondom neked hogy a gyöngeség a hamisságot is magával hordozza, és épen azért vagy te önző és hálátlan.

— A te rossz véleményed rólam, Faddette Fanchon, bizonyosan onnan származik, hogy Landry testvérem rosszat beszéllett és megmutatta neked, mily kevésre becsül engem; mert csak tőle tudhattad meg, a mit tőlem tudsz vagy tudni hiszesz.

— Ezt reméltem tőled hallani, Silvain. Tudtam hogy nem mondasz három szót, miszerint ne panaszkodjál iker-testvéredre és igaztalannak ne vádoljad; mert a te hajlandóságod öiránta oktalan és nevetséges, és azért változik át oly könnyen harag és bosszúsággá. Erről ismerem meg, hogy az eszedet félig már elvesztetted és nincsen jó szíved. Én pedig azt mondom neked, hogy Landry tizezerszer jobban szeret téged, mint te szereted őt; mert ő sohasem tesz szemrehányást neked, bár mennyi bosszúságot és fájdalmat okozasz is neki; te ellenben a legkeserűbb szemrehányásokat teszed neki, bár mily örömet enged neked s mindent elkövet, a mit csak kiolvashat a szemedből. Hogyan remélheted hát, hogy ne lássam, mily nagy a különbség közte és közötted? Minél több jót mondott tehát Landry neked terólad, annál több rosszat gondoltam én felőled, mert meg vagyok győződve hogy az ily jó testvért csak gonosz kedélyű kebel ismerheti félre.

— Te gyülsz engem, Fadette? Azt jól tudtam, hogy roszt beszéllettél rólam s ez által elfogtad tőlem testvérem szeretetét.

— Ezt is vártam hallani tőled: Silvain úrfi, s örülök hogy valahára énrám panaszkodol. Nekem felelnem kell arra hogy te gonosz ember és a hazugság gyermeke vagy, mert te félreismersz és vádolsz oly személyt, ki szívében mindig szeretett téged és pártodat fogta, ámbár jól tudta hogy te nem szereted őt; oly személyt, ki százszor megtagadta magától legnagyobb, egyetlen örömet, azon örömet hogy láthassa Landryt és vele lehessen, hogy aztán hozzád küldhesse és azon örömet, melyet ő elfogott magától, neked ajándékozza. S én pedig semmivel sem tartoztam neked. Te ellenfelem voltál mindig, s én nem emlékezem hogy oly érzéketlen és ostoba kevély embert láttam volna, mint a milyen te voltál irányomban. Én boszút állhattam volna, és alkalom sem hiányzott arra. De nem tettem azt, s tudtomon kívül jóval fizettem a roszt neked, mert mindig megemlékezem ama keresztyéni kötelességre, hogy megbocsássunk felebarátinknak, mint isten parancsolja. De midőn én az istenről beszéllek neked, alkalmasint nehezen fogsz megérteni, mert te ellensége vagy istennek és saját boldogságodnak.

— Sokat eltűrök tőled, Fadette; de a

mit most mondasz, az nagyon sok: te azzal vádolsz engem hogy én pogány vagyok.

— Hát nem tenmagad mondád-e imént hogy halálotat kívánod magadnak? S azt hiszed hogy az efféle illik keresztyén emberhez?

— Azt nem mondám: Fadette, azt mondám hogy —

Silvint egészen megrettenve elakadt, midőn meggondolá hogy mit mondott imént; ez nagyon istentelennek látszék neki Fadette emlékeztető szavai miatt.

De ő nem hagyott neki nyugtot, és így folytatá buzgó beszédét:

— Meglehet hogy szavaid roszzabbak voltak gondolataidnál, mert azt hiszem hogy te a halált nem óhajtod oly nagyon, mint azt el akarnád hitetni velem, hogy úr maradhass itt a házban, gyötörjed szegény vigasztalan anyádat és ikertestvéredet, ki együgyűségében azt hiszi, hogy csakugyan azon törőd fejedet miszerint véget vess életednek. Én nem hagyom oly könnyen megcsalni magamat, Silvain. Én azt hiszem hogy te épen oly nagyon, vagy még inkább félsz a haláltól, mint mások, és hogy szivedben örvendesz azon rémületen, melyet hozzátartozó idnak, kik oly gyöngéden szeretnek téged, okozasz nevetséges magaviseleteddel. Neked gyönyörűséged telik abban, ha láthatod, mikép kell a legokosabb és legszükségesebb határozatoknak háttérbe szorúlniok

abbeli fenyegetésed által, miszerint véget akarsz vetni életednek, és igazán nagyon kényelmes és szép dolog, ha az embernek csak egy szót kell mondania, hogy engedékenységre kényszerítse hozzátartozóit. Ily módon te úr vagy itt a háznál egy magad, a többiek pedig mindnyájan alattvalóid. De ez ellenkezik a természettel, s te oly eszközök által éred el ezt, melyeket az isten megvet; s azért is büntet téged, boldogtalanabbá tevén ő téged, mint a milyen volnál, ha engedelmeskednél, a helyett hogy urat játszol. Azért úntad meg az életet is, melyet nagyon megédesítettek számodra. Megmondom neked, mi hiányzott nálad, hogy jó, okos ember váljék belőled. Nagyon szigorú szülőidnek kellett volna lenni, és nélkülözéseket szenvedned s nem kellett volna meglennie mindig mindennapi kenyerednek. Ha te azon iskolában voltál volna, a melyben én és Jancsi öcsém voltunk, nem volnál hálátlan, és köszönettel vennél bármily csekélyke jót. Ikerségedet nem szabad felhoznod mentségül, Silvain. Jól tudom hogy sokat sugdostak füledbe a titokteljes hajlandóságról, mely magában a természetben rejlik s melyet az ember nem akadályozhat, mert különben halálot származnék abból, s ime, te nem hívéd kikerülhetni sorsodat, és gyöngédségedet nevetségig űzed; de az isten nem oly igazságtalan hogy ő az embert már anyja méhében elhárhoztassa. Ő nem ad ne-

künk olyan gondolatokat, melyektől meg nem szabadulhatnánk; te azonban babonás ember vagy és megbántod a jó istent, ha azt hiszed, hogy a te tested vérében több hatalom, erőszak és gonosz sors van, mint ész és komoly akarat lelkedben. Sohasem hiendem hogy nem szelidítheted meg a te féltékenységedet; különben örültnek s akarat-nélkülinek kellene lenned. De te azt nem akarod, mert nagyon sokat hízelted gyön-geségednek, s mert kevésbé teljesíted köte-lességedet mint szeszélyedet.

Silvint semmit sem felelt, és még so-káig hagyá dorgálódzni, buzgólkodni Fadette-t egész szigorúságával. Érzette hogy neki igaza volt, és csak egy pontban volt igaz-talan iránta, t. i. Fadette azt látszék hin-ni, hogy ő sohasem küzdött megrögzött baja ellen és nagyon jól ismeri a maga önzését, ámbár ő akaratja és tudta kívül volt ön-ző. Az nagyon fájt neki és mélyen megalá-zá őt, és jobb fogalmat óhajtott volna neki szolgáltatni az ő lelkiösmeretéről. Fadette jól tudá hogy nagyította a dolgot, és azon szándékból tevő azt, hogy minél érzékenyeb-ben sértse meg őt, mielőtt nyájas rábeszél-lés és vigasztaló szavakkal ügyekezett volna megnyerni őt. Erőszakot tett hát, hogy ke-mény szavakkal felrázza őt nyavalyájából, de szívében annyi szánalmat és hajlandósá-got érezett hogy a kényszerítés által, me-

lyet elkövetett, végkép kimerültnek érezte magát.

XXIV.

Silvint voltaképp félig sem volt oly beteg, mint a milyennek látszott s mint el akará hitetni magával. A kis Fadette legott megismerte úteréről, hogy a láz nem volt erős, és félrebeszélése onnan eredt, hogy szelleme gyöngébb és betegebb volt testénél. Azt hitte hát hogy leginkább szellemére kell hatnia és ráijesztenie. Napfeljöttkor visszatért hozzá. Silvint majd mitsem aludt, azonban nyugodt vala és látszat szerint nagyon kimerült. Mihelyt meglátta őt, kezét nyujtá neki, a helyett hogy elvonta volna azt tőle, mikép tegnap tette azt.

— Miért nyujtod nekem kezedet, Silvain? kérdé tőle. Hideglelésedet vizsgáljam-e meg? Arczodról látom hogy nincs többé hideglelésed.

Silvint szégyelvén visszarántania kezét a nélkül, hogy Fadette érintette volna, mondta neki:

— Jó reggelt akartam kívánni neked, Fadette, és megköszönni annyi fáradozásodat, mit érettem tettél.

— Ha így van a dolog, elfogadom jó

reggeledet, monda, kezét fogván és a magáéban erősen tartván; mert a barátságos üdvözlést sohasem utasítom vissza, s én nem tartalak téged oly hamisnak, hogy barátságosan cselekednél irányomban, ha nem szeretnél egy kissé engem.

Ámbár Silvinet tökéletesen ébren volt, nagyon jól esett neki mégis, hogy Fadet kezét a magáéban tarthatja, és nagyon szeliden mondá neki:

— Tegnap nagyon rosszúl bántál velem, Fanchon, de magam sem tudom mi az oka, hogy legkevésbé sem gyűlöllek. Sőt nagyon szívesen veszem tőled hogy meglátogatsz, miután annyi szemrehányásod volt irányomban.

Fadette ágya elé ült, s most egészen más hangot váltta, mint tegnap estve; annyi jósággal, szelidséggel és gyöngédséggel beszéllve, hogy Silvinet annál örvendetesben lepettetett meg, minél nagyobb volt haragjától való félelme. Sirva vallá meg valamennyi méltatlanságát, sőt bocsánatot és barátságát is kéré tőle. Az őszinte, szinletlen vonzalom kifejezéséből, mely szavaiban nyilatkozik, mindjárt megismerte, hogy szíve jobb volt fejénél. Háborítlanul engedé őt kibeszélnie érzelmeit, és csak imitt- amott vetett közbe némi pirongatást; s midőn kezét el akará húzni az övéből, szilárdul megfogá azt, mert az hívé, hogy e kéz meggyógyítja az ő betegségét és bánatát is.

Midőn kívánatos kedélyhangulatban látá őt, így szóla hozzá:

— Én megyek, s neked föl kell kelned, Silvain, mert nincs többé hideglélésed. A kényeztetésnek most már vége; édes anyádnak nem szabad többé kiszolgálásodban fáradoznia s idejét vesztegetnie, hogy téged mulattasson. Aztán enned kell, a mit én küldök neked. Az pedig hús lesz; jól tudom ugyan, hogy részedről nem ehetőnek állítod azt és csak a hitvány füvekkel élsz. De erőtetned kell magadat sőt le kell győznöd bizonyos undorodást is. Anyád megörvend, ha tápláló étkeket eszel, és ha egyszer legyőzted s eldugtad undorodat, legközelebbi alkalommal nagyon kevéssé, s harmadszor épen nem érzended többé. Meglátod, nincs igazam. Isten veled; azt tudom hogy egyhamar nem hivatnak hozzád, mert állíthatom hogy nem lélsz többé beteg, ha nem akarsz beteg lenni többé.

— Hát estve nem látogatsz meg? kérde Silvinet. Én pedig azt hittem, hogy újra meglátogatsz.

— Nem vagyok fizetéses orvos, Silvain, s nekem több dolgom van, mint ágyad előtt üldögeálni, ha nem vagy beteg.

— Igazad van, Fadette; de abbeli kívánságomat hogy láthassalak, ne magyarázad önzésnek: más volt az, nekem oly jól esett beszélennem veled.

— No jól van, hiszen nem vagy többé

fekvőbeteg, aztán azt is tudod hogy hol lakom. De még azt is tudod hogy férjhez megyek testvéredhez, miként barátságom által már most is hűgöd vagyok; bátran jöhetsz tehát akármikor s egy órácskát elfe- cseghetsz velem, azért senki sem szólhat meg bennünket.

— Meglátogatlak, minthogy megengeded, viszonzá Silvinet. Tehát viszontlátásig, Fadette! fölkelek, ámbár nagyon fáj a fejem, mert az egész éjjel szememet sem húnnytam be.

Fadette homlokára tevé neki kezét, és öt percz múlva oly nyugodt s üdült volt, hogy nem érze többé semmi fájdalmat.

— Látom jól, monda Silvinet, hogy ostobaság vonakodnom tőled, Fadette; mert te nagy varázsolónő vagy, és csak te egyedül vagy képes számúzni a betegséget. A többiek mindnyájan többet ártottak mint használtak nekem orvosságaikkal, és te pusztá érintéssel meggyógyítál engem; nekem úgy látszik, sohasem betegedném meg, ha mindig nálad lehetnék. De te mégsem haragszol reám többé, Fadette, csak meghiszesz nekem, ha megígérem hogy szót fogadok neked mindenben.

— Igen, meghiszek, monda, és ha nem változtatod meg újra gondolatodat, úgy foglak szeretni, mintha ikertestvérem volnál.... Most pedig kelj fel, egyél igyál és légy vidám, járkálj és aludjál, monda helyéből

fölkelve. Ez napi parancsom mára. Holnap dolgoznod kell.

— Meglátogatlak, monda Silvinet.

— Ám legyen!

Bucsuzáskor egy még oly barátságos és bizodalmas pillantást vetett reá, hogy hirtelen erőt és kedvet nyert ágya odahagyására, hol annyi gyötrelmet keresett és talála.

Barbeauné nem birt eleget csudálkozni a kis Fadette ügyességén, és estve monda férjének :

— Silvinet fél év óta még sohasem érezte magát oly jól, mint ma. Evett mindentől, mit elébe raktak, a nélkül hogy arcját fintorgatta volna, és a mi legcsudálatosabb, úgy beszél a kis Fadgetteről mint a jó istenről. Nem győzi eleget magasztalgatni, és nyakra före sürgeti, hogy testvére haza jöjjön és lakodalmat tartson. Oh csudák csudája, nem tudom, hogy ébren vagyok-e vagy álmodom.

— Már hiszen csuda ide csuda oda, monda Barbeau atyus, annyi bizonyos, hogy az a leány tetőtől talpig okos teremtés, és azt gondolom, hogy szerencsét kell hozni, ha Fadette valamely családba telepedik mint feleség.

Három nap múlva Silvinet Arthonba ment testvéreért; nagy megjutalmazásnak tekintette hogy apja és Fadette megengedte neki, miszerint első lehessen, ki hirül vigye neki az ő szerencsáját.

— Misem hiányzik tehát többé boldogságból, monda Landry, benső örömmel szorítva őt karjaiba; mert hiszen te jössz érettem, és épen úgy látszol örvendeni, mint jó magam.

Most együtt menének la Cosseba, minden haladék nélkül, mint könnyen gondolható, és valóban nem voltak boldogabb emberek Bessoniére lakosainál, midőn mindnyájan, közöttök a kis Faddete és a kis Jancsi, estebédnél ültenek.

Igy fél év multával nagy öröm volt az egész családkörben; mert Barbeau Ánikó Cailland Cadettel, Landry legjobb barátjával jegyeztetett el, s elhatározott hogy a két lakodalom egy füst alatt tartatandik. Silvietnek oly nagy vonzalma volt Fadettehez, hogy semmihez sem fogott az ő tanácsa nélkül, és ő oly nagy hatalmat gyakorolt rajta, hogy jobban látszék hajtani az ő szavára, mint anyja vagy hugáéra. Nem kórságoskodott, és a féltékenységről szó sem volt többé. Ha olykor kissé levertnek és ábrándozónak látszék még, Fadette legott megleczkézté őt, aztán mindjárt barátságos és beszédes lett.

A két lakodalom egy nap és egy mise alatt tartatott meg; s bővében levén az enni-inni való, oly pompásan folyt a vigadalom, hogy Cailland atyus, ki életében sohasem hágott túl a mértéketlenség határain, harmad napra ittaskának látszék. Sem-

mi sem háborítá Landry s az egész család örömét, és mondhatnók, az egész környék örömét; mert a két család, melyek jómódúak valának, és a kis Fadette, ki oly gazdag volt mint Barbeau és Caillaud öszvesen, nagyon adakozó vala mindenki irányában és sok alamizsnát osztogatának ki. Fanchonnak oly jó szive volt, hogy jótéteményekkel és barátságokkal viszonzá az egykori rágalma-zókat. S midőn Landry későbben szép paraszttelket vett és azt derék gazdálkodás által felesége segítségével virágzó állapotba tette, szép házat építtete a maga birtokán, melyben a község szegény és árván maradt gyermekei minden hétköznap négy óra hosszát taníttattak, és a kis Fadette Jánoska öcsésével együtt maga fáradozott, hogy hasznos dolgokra oktassa, és az igazi vallásra tanitgassa a szegény kisdedekeket, sőt még az ügyefogyottakat is segítte. Ő semmikép sem feledte hogy ő is szegény, elhagyott gyermek volt egykor, és a szép gyermekek, kiket nemzének, korán serkentettek a mindenki iránti szivességre és szánalomra, akár szegények akár gazdagok voltak azok.

De mi lett Silvinetből az ő boldog hozzátartozói között? Oly körülmény állott be, mely megfoghatlan volt mindenki előtt és sok fejtörésébe került Barbeau atyusnak. Ugyanis testvére és húga kiházásítása után mintegy hónap múlva apja rá ügyekvék beszélleni őt, hogy ő is vegyen magának fele-

séget; ő azonban azt felelé, hogy semmi kedve a házaséletre, s már régóta azon gondolat fészkelte meg magát agyában, hogy katonává legyen beállítás útján.

Minthogy a mi vidékünkön a fiatal emberek nem nagy számmal vannak, és a földmivelés sok kart igényel; az önkénytes beállítás a ritkaságokhoz tartozik. Mindnyájan csudálkoztak tehát ezen föltett szándékon, melyet Silvinet nem tudott másképp igazolni, mint a katonaeletre való kedvével, miről egyébiránt senkinek sem volt semmi tudomása. Szülőinek, testvéreinek ellenvetései, sőt Landry kérelmei is eredmény nélküliek, hasztalanok voltak, és szükségesnek látták Fanchont értesíteni Silvinet szándékáról, a ki mindenben tudott tanácsot és segédeszközt adni.

Fanchon mintegy két óráig elbeszélgett Silvinettel, s midőn elváltak egymástól, látták hogy mindketten sirtak; ők azonban oly nyugalmat és határozottságot tüntetének elő, hogy az ellenvetésekről szó sem lehetett Silvinet nyilatkozata ellen, hogy megmaradjon szándékánál, sem pedig Fanchon állítása ellen, miszerint ő méltányolja sógora elhatározását, és eleve meg van győződve a szerencsés eredményről.

Minthogy nem ok nélkül gyaníták hogy Fanchon többet tud, mint a mennyit bevall, nem szegülének tovább ellene Silvinet szándékának; még Barbeauné is engedékeny lön

sok könyhullatás után. Landry vigasztalan volt; felesége azonban így szóla hozzá:

— Istennek akaratja, és a mi kötelességünk hogy Silvaint békével hagyjuk távozni; hidd el, Landry, én nagyon jól tudom, a mit mondok, és ne zaklass tovább kérdéseiddel.

Landry oly messze elkisére testvérét, a mint csak tudá, s midőn átadá neki nyalábját, melyet ő emelt eddig, úgy érezé, mint ha szívét adná át neki az útra. Nagyon szomorúan tért haza, és kedves feleségének gondosan kellett ápolnia őt, mert bánatában valóban egész hónapig betegeskedék.

Silvain azonban koránsem lett beteg, és bátran, vidáman masírozott a határig, mert hiszen e kor Napoleon császár nagyszerű és dicsőséges háborúinak kora volt. S ámbár neki sohasem volt legkisebb kedve is a katonai élethez, mégis annyira tudott uralkodni magán, hogy nemsokára kitünteté magát és a csatában rettentő vitézséggel harczolt, mint a ki a halált keresi; e mellett engedelmes volt elöljárói iránt, és bajtársai irányában oly szende mint a gyermek, ámbár önmaga iránt oly kemény és szigorú volt mint valamely öreg katona. Minthogy jó iskolai oktatásban részesült fiatal korában, nemsokára előléptetett, és tíz sanyarú s dicsőségesen átküzdött év mulva százados lön, s azönfölül megkapá még a becsületlegio rendjelét is.

— Oh! oh! ha csak visszajöhetne még is valahára! mondá Borbeauné férjének egy csinos levél vevése után, melyben szülőit, Landryt és Fanchont, szóval, a család valamennyi tagját, nagyát és apraját, megváltozhatlan, forró szeretetéről biztosítá. — Hiszen ő már quasi tábornok, és kinyugodhatná magát!

— Igen szép grádusa van, a nélkül hogy följebb kelljen léptetni őt, mint a milyen tiszti rangban van valóban, monda Barbeau atyus; és egy földműves családra nézve elég nagy tisztelet az.

— Hiszen Fadette megjövendölte hogy utoljára az lesz a dolog vége, viszonzá az anyok. Igen, igen, ő megjósolta azt!

— Meglehet, mondá az apa; hanem én bizony mai napig sem tudom megmagyarázni magamnak, hogyan juthatott eszébe, miszerint egyszerre katonának álljon, és mikép határozhatta el magát e lépésre egykori jámbor és szelid természeténél fogva.

— Hallod-e, öreg, monda az anyok, menyemasszony megfejtethné neked a rejtvényt, ha épen akarná; hanem olyan anyát, mint én vagyok, nem lehet megtéveszteni, sőt én azt hiszem, hogy oly jól tudom a dolog bibéjét, mint a mi Fadette-ünk.

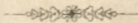
— Bizony ideje volna hogy felvilágosítanád előttem! viszonzá Barbeau atyus.

— A mi Fanchonunk igen nagy varázsnő, és ő nagyobb csinyt ejtett a mi szegény

Silvint-ünkön, mint kívánta volna. Midőn látta hogy a varázs oly erősen hatott, vissza kellett volna azt húznia vagy pedig gyöngítnie. De ő azt nem teheté, és a mi Silvint-ünk, ki átlátta hogy kelleténél többet ábrándozott testvére feleségéről, eltávozik, csupa becsületérzésből és erkölcsiségből, s Fanchon méltányolá azt és pártolá szándékát előttünk.

— Ha így van a dolog, monda Borbeau atyus, füle tövét vakarva, úgy attól tartok, hogy sobasem házasodandik; mert hiszen a claviéresi fürdősnő megjövendölte hogy testvérebe nem fogua belébolondulni többé, ha valamely leánynak ajánlaná fel szivét; de a fürdősnő azt is mondotta egyszersmind, hogy Silvint csak egy nőt szeretend életében, mert az ő szive nagyon érzékeny és nagyon szenvedélyes.

(Vége).

Szöveg, amely a dokumentum fő részét képezi, de a fordítás miatt a tartalom nem olvasható. A szöveg a dokumentum címe alatt kezdődik és a lap alján ér véget.

Az alábbi szöveg a dokumentum további részét képezi, de a fordítás miatt a tartalom nem olvasható. A szöveg a körpecsét alatt kezdődik és a lap alján ér véget.

Az alábbi szöveg a dokumentum utolsó részét képezi, de a fordítás miatt a tartalom nem olvasható. A szöveg a körpecsét alatt kezdődik és a lap alján ér véget.

